

Česká zemědělská univerzita v Praze
Provozně ekonomická fakulta
Katedra humanitních věd

Diplomová práce
Suburbanizace a lokální rozvoj
– případová studie obce Úvaly

Bc. Lenka Karbanová

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Lenka Karbanová

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce
Suburbanizace a lokální rozvoj – případová studie obce Úvaly

Název anglicky
Suburbanization and Local Development – Case Study of the Municipality Úvaly

---

Cíle práce

Hlavním cílem diplomové práce je analýza a zhodnocení vlivů suburbanizace na obec Úvaly. Důraz bude kladen na zjištění, zda obec poskytuje příznivé podmínky pro život obyvatelstva. Dílčím cílem práce je charakteristika dané obce prostřednictvím vybraných ukazatelů sociálního a ekonomického rozvoje. Na základě těchto zjištění budou formulována doporučení, která by mohla přispět k dalšímu rozvoji obce.

Metodika

Z metodologického pohledu bude využito především techniky studia dokumentů odborné povahy a sekundární analýzy dat. Také bude využito primárního sběru dat pomocí dotazníkového šetření mezi obyvateli města.

Doporučený rozsah práce

60–80 stran

Klíčová slova

obec, obyvatelstvo, regionální rozvoj, suburbanizace, urbanizace

---

Doporučené zdroje informací

- BLAŽEK, J. – UHLÍŘ, D. – UNIVERZITA KARLOVA. *Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, implikace*. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1974-3.
- ESKELINEN, Heikki, et al.: *Competitiveness, Localised Learning and Regional Development: Specialization and Prosperity in Small Open Economies*, Taylor and Francis, 2002. ProQuest Ebook Central, <https://ebookcentral-proquest-com.infozdroje.czu.cz/lib/czup/detail.action?docID=169634>
- HNILÍČKA, P. *Sídelní kaše: otázky k suburbánní výstavbě kolonií rodinných domů: urbanismus do kapsy*. Brno: Host, 2012. ISBN 978-80-7294-592-4.
- HORSKÁ, P. – MAUR, E. – MUSIL, J. *Zrod velkoměsta: urbanizace českých zemí a Evropa*. Praha; Litomyšl: Paseka, 2002. ISBN 80-7185-409-3.
- OUŘEDNÍČEK, M. – ŠPAČKOVÁ, P. – NOVÁK, J. *Sub urbs: krajina, sídla a lidé*. Praha: Academia, 2013. ISBN 978-80-200-2226-4.
- PEKOVÁ, J. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. Praha: Management Press, 2004. ISBN 80-7261-086-4.
- SÝKORA, L. – UDRŽITELNÝ ROZVOJ MĚSTSKÝCH AGLOMERACÍ (2000-2001: PRAHA, ČESKO). *Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky*. Praha: Ústav pro ekopolitiku, 2002. ISBN 80-901914-9-5.
- TOTH, P. *Ekonomické aktivity obcí a měst*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-491-6.
- WOKOUN, R. *Regionální rozvoj: východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování*. Praha: Linde, 2008. ISBN 978-80-7201-699-0.
- WOKOUN, R. *Základy regionálních věd a veřejné správy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-304-9.

Předběžný termín obhajoby

2021/22 LS – PEF

Vedoucí práce

doc. Ing. Jakub Husák, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 10. 2. 2022

prof. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 14. 2. 2022

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 26. 2. 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci Suburbanizace a lokální rozvoj – případová studie obce Úvaly jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 29. 3. 2022

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu mé diplomové práce panu doc. Ing. Jakobovi Husákovi, Ph.D. za cenné rady, trpělivost a především ochotu. Dále bych chtěla poděkovat své rodině a přátelům za velkou podporu při psaní této diplomové práce. Neopomenutelné díky patří též respondentům dotazníkového šetření a všem dalším osobám, které mě podpořily při vypracování mé diplomové práce.

Suburbanizace a lokální rozvoj

– případová studie obce Úvaly

Abstrakt

Práce se zaměřuje na analýzu a zhodnocení vlivů procesů suburbanizace na danou obec. Zhodnocení je stavěno na teoretických východiscích, které jsou v souladu s odbornou literaturou od uznávaných autorů problematiky regionálního rozvoje. Důraz je kladen na zjištění, zda obec poskytuje příznivé podmínky pro život obyvatel.

Teoretická část diplomové práce je zaměřena především na definování regionálního rozvoje, urbanizace, suburbanizace, desurbanizace a reurbanizace. Empirická část charakterizuje danou obec prostřednictvím vybraných ukazatelů sociálního a ekonomického rozvoje. K primárnímu výzkumu je využito dotazníkového šetření určeného pouze pro obyvatele dané obce. Následná zjištění jsou vyhodnocena pomocí komparace dat mezi stanovenými skupinami obyvatelstva za pomoci grafů a testování závislosti nulových hypotéz. Cílem diplomové práce je zhodnocení vlivů suburbanizace na danou obec. Na základě těchto zjištění jsou v poslední řadě formulována doporučení, která by mohla přispět k dalšímu rozvoji obce.

Klíčová slova: obec, obyvatelstvo, regionální rozvoj, suburbanizace, urbanizace, Úvaly

Suburbanization and Local Development

- Case Study of the Municipality Úvaly

Abstract

The thesis focuses on the analysis and evaluation of the effects of suburbanization processes on the given municipality. The evaluation is based on theories that are in line with contemporary literature from recognized authors of regional development topics. Emphasis is placed on finding out whether the municipality provides favorable conditions for the life of the inhabitants.

The theoretical part of the diploma thesis is focused mainly on defining regional development, urbanization, suburbanization, desurbanization and reurbanization. The empirical part characterizes given municipality through selected indicators of social and economic development. For primary research, a questionnaire survey intended only for residents of the given municipality is used. Subsequent findings are evaluated by comparing data between established population groups using graphs and testing the dependence of null hypotheses. The aim of the diploma thesis is to evaluate the effects of suburbanization on the given municipality. Based on these findings, recommendations are formulated that could contribute to the further development of the municipality.

Keywords: municipality, population, regional development, suburbanization, urbanization, Úvaly

Obsah

1	Úvod	13
2	Cíl práce a metodika	14
2.1	Cíl práce	14
2.2	Metodika	14
3	Teoretická východiska	15
3.1	Regionální rozvoj	15
3.1.1	Rozvoj a udržitelný rozvoj	17
3.2	Regionalizace a typologie regionů	20
3.3	Urbanizace.....	21
3.3.1	Vývoj urbanizace	23
3.3.2	Urbanismus	25
3.4	Suburbanizace	25
3.4.1	Příčiny a důvody suburbanizace	26
3.4.2	Rezidenční suburbanizace.....	27
3.4.3	Komerční suburbanizace.....	28
3.4.4	Dopady suburbanizace	29
3.5	Desurbanizace	31
3.6	Reurbanizace	31
4	Empirická část	33
4.1	Město Úvaly	33
4.1.1	Charakteristika města.....	33
4.1.2	Historie města	34
4.2	Občanská vybavenost města	36
4.2.1	Školská zařízení	36
4.2.2	Zdravotnictví	39
4.2.3	Dopravní infrastruktura.....	39
4.3	Demografie.....	40
4.3.1	Vývoj počtu obyvatel	40
4.3.2	Věková struktura	41
4.3.3	Migrace obyvatelstva	44
4.3.4	Rozvody a sňatky	47
4.3.5	Bytová výstavba.....	48
4.3.6	Hospodaření města.....	51
4.3.7	Predikce rozpočtu.....	56
5	Zhodnocení výsledků	58
5.1.1	Rozdělení respondentů na muže a ženy	58
5.1.2	Věková kategorie respondentů.....	59

5.1.3	Úroveň vzdělanosti respondentů	60
5.1.4	Vztahy mezi novými obyvateli a starousedlíky	62
5.1.5	Služby v obci Úvaly	63
5.1.6	Občané a správa města	64
5.1.7	Zhodnocení úrovně služeb v obci z pohledu občanů	66
5.1.8	Trvalý pobyt respondentů v obci.....	68
5.1.9	Postoj starousedlíků k příchodu nových obyvatel do suburbia.....	69
5.1.10	Místo předchozího pobytu nových obyvatel obce Úvaly	70
5.1.11	Důvod přestěhování nových obyvatel do obce Úvaly	71
5.2	Testování nulových hypotéz.....	72
5.2.1	Účast respondentů na místních společenských akcích.....	72
5.2.2	Spokojenost respondentů v obci Úvaly	73
5.3	SWOT analýza	74
6	Závěr	77
7	Citovaná literatura	80
	Přílohy	84

Seznam obrázků

Obrázek 1 Pilíře udržitelného rozvoje.....	20
Obrázek 2 Přímá urbanizace.....	22
Obrázek 3 Nepřímá urbanizace	23
Obrázek 4 Zjednodušená prostorová struktura města	24
Obrázek 5 Suburbanizace	26
Obrázek 6 Pozitivní a negativní důsledky současného rozvoje rezidenční zástavby .	30
Obrázek 7 Znak města Úvaly	33
Obrázek 8 Úvaly – Geoprohlížeč	34
Obrázek 9 Historie Úvaly - 1754	35
Obrázek 10 Historie Úvaly – kostel Zvěstování Páně.....	35
Obrázek 11 Mateřská škola Úvaly	36
Obrázek 12 Základní škola Úvaly	38
Obrázek 13 Demografie	40

Seznam tabulek

Tabulka 1 Teorie regionálního rozvoje – přístupy	15
Tabulka 2 Urbanizační procesy	22
Tabulka 3 Počet dětí v mateřské škole	37
Tabulka 4 Počet žáků a učitelů.....	38
Tabulka 5 Věková struktura obyvatel	43
Tabulka 6 Domy v Úvalech.....	48
Tabulka 7 Byty v Úvalech.....	49
Tabulka 8 Občané obce a správa města Úvaly	66
Tabulka 9 H01 Účast na místních společenských akcích nezávisí na typu obyvatel.....	73
Tabulka 10 H02 Celková spokojenost občanů obce nezávisí na typu obyvatel.....	74
Tabulka 11 SWOT analýza	75
Tabulka 12 Kontingenční tabulka	84
Tabulka 13 Očekávané četnosti.....	84
Tabulka 14 Testovací kritéria.....	84
Tabulka 15 Výstupy z daného šetření 1.	85
Tabulka 16 Kontingenční tabulka č. 2.....	85
Tabulka 17 Očekávané četnosti č. 2.....	86
Tabulka 18 Asociační tabulka	86

Tabulka 19 Upravené očekávané četnosti	86
Tabulka 20 Výstupy z daného šetření 2.....	87

Seznam grafů

Graf 1 počet obyvatel	41
Graf 2 Věková struktura obyvatelstva	42
Graf 3 Index stáří	44
Graf 4 Migrace obyvatelstva	45
Graf 5 Přirozený přírůstek a úbytek obyvatel.....	45
Graf 6 Přírůstek obyvatelstva	46
Graf 7 Hrubá míra přirozeného a migračního salda	47
Graf 8 Rozvody a sňatky	48
Graf 9 Dokončené byty 2000–2020.....	50
Graf 10 Příjmy města.....	52
Graf 11 Výdaje města	54
Graf 12 Vývoj příjmů a výdajů v obci Úvaly	55
Graf 13 Predikce příjmů	56
Graf 14 Predikce výdajů	57
Graf 15 Počet mužů a žen dle zařazení do skupin	59
Graf 16 Věková kategorie respondentů	60
Graf 17 Celková vzdělanost respondentů	61
Graf 18 Lokální úroveň vzdělanosti jednotlivých skupin	62
Graf 19 Vztahy mezi obyvateli – Starousedlíci	63
Graf 20 Vztahy mezi obyvateli – Noví obyvatelé	63
Graf 21 Využívané služby/podniky občany obce.....	64
Graf 22 Starousedlíci a správa města	65
Graf 23 Noví obyvatelé a správa města.....	65
Graf 24 Globální zhodnocení služeb v obci	67
Graf 25 Zhodnocení služeb a dopravní situace z pohledu nových obyvatel	67
Graf 26 Zhodnocení služeb z pohledu starousedlíků.....	68
Graf 27 Trvalý pobyt respondentů.....	69
Graf 28 Příchod nových obyvatel do suburbia	70
Graf 29 Místo předchozího pobytu nových obyvatel obce Úvaly	71
Graf 30 Důvod přestěhování nových obyvatel do obce Úvaly.....	72

1 Úvod

Obce, které leží poblíž velkých měst, zažívají v posledních letech velmi rozsáhlý příliv obyvatel. V důsledku této migrace vzniká pojem suburbanizace neboli odliv obyvatelstva z jadra měst do příměstských oblastí. V České republice je tento jev poměrně běžný, a tak ovlivňuje život v mnoha obcích.

Důvodů stěhování obyvatelstva je hned několik. Mezi nejpodstatnější lze zařadit touhu získání vlastního bydlení. Tyto příměstské obce nabízí většinou finančně dostupnější nemovitosti ke koupi či k možnosti získání hypotečního úvěru než velkoměsta, a proto jsou občany v současné době především upřednostňovány. Obyvatele též velmi láká klidný venkov a soulad s přírodou, neboť ve městech dochází ke zhoršení sociálních a životních podmínek. Vztahy mezi občany měst se prudce zhoršují. Zvyšuje se zde úroveň anonymity osob a přibývá počet občanů, kteří žijí v podnájmu, což vede i k většímu zalidnění a tím pádem zužování prostoru, což může představovat mnohé problémy (nedostatek parkovacích míst, nedostatečný objem popelnic). Jak již bylo zmíněno, lidé touží po klidném životě v souladu s přírodou, avšak zároveň se nechtějí vzdát rozmanitých výhod, které jim nabízí velkoměsta.

Tento fenomén má však na příměstské oblasti významný dopad. Postupně se rozrůstá rezidenční či komerční zástavba, která zásadně ovlivňuje vzhled a chod obce. Dochází tak i k rapidnímu nárůstu obyvatel obce. Přímou úměru s přibývajícím počtem obyvatel lze zaznamenat v obecním rozpočtu, na který má zásadní vliv rozpočtové určení daní. Suburbanizace s sebou nese nejenom příliv finančních zdrojů, ale i větší výdaje. Je nutné zajistit fungující infrastrukturu a služby pro občany s ohledem na požadavky nových obyvatel, kteří do obce přinášejí prvky městského životního stylu.

Obcemi je tento fenomén suburbanizace vnímán především pozitivně. Zaznamenávají ho, jako možnost vlastního rozvoje příměstské obce. Vylučuje se zde skutečnost, kdy se na rozvoji obce podílejí pouze starousedlíci a noví obyvatelé žijí svůj vlastní oddělený život v části obce s novou výstavbou. Ve velkém množství případů se právě přistěhovalí obyvatelé stávají iniciátory rozvoje obce. Suburbanizace nemusí mít tedy vždy pouze negativní dopad. Za určitých podmínek může mnohdy představovat pozitivní prognózu na vývoj obce.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem diplomové práce je zhodnocení dopadů a vlivů suburbanizace na obec Úvaly. Důraz bude kladen na zjištění, zda obec poskytuje příznivé podmínky pro život obyvatelstva v obci.

Dílčím cílem práce bude charakteristika dané obce prostřednictvím vybraných ukazatelů sociálního a ekonomického rozvoje.

Poslední dílčí cíl bude zaměřen na postoj obyvatel k suburbanizaci v obci a na jejich vnímání života v obci. Na základě těchto zjištění budou formulovány doporučení, která by mohla přispět k dalšímu rozvoji obce Úvaly.

2.2 Metodika

Z metodologického pohledu je využito především techniky studia poznatků čerpající z odborné literatury, zejména z vědeckých článků, monografií a sekundární analýzy dat. Teoretická část se zabývá problematikou suburbanizace, poukazuje na její historii, typy a formy. Dále se zaměřuje na pojem urbanizace, a to především z důvodu možnosti pochopení rozdílů mezi těmito pojmy. Teoretická část dále definuje pozitivní a negativní dopady suburbanizace.

Následná empirická část využívá tato teoretická východiska pro zmapování dané problematiky v obci. V první řadě je charakterizovaná vybraná obec Úvaly, její demografické a sociální ukazatele, dopravní infrastruktura a vybavenost obce. Primární sběr dat vzniká za pomoci dotazníkového šetření mezi obyvateli. Sekundární analýza pak následně vychází z databáze Českého statistického úřadu. Následně je použito dotazníkové šetření ke zjištění míry vlivů suburbanizace na danou obec. U vybraných otázek dotazníkového šetření je využito statistické analýzy testování nulových hypotéz, kdy je zkoumána závislost odpovědí na stanovených skupinách obyvatelstva. V poslední řadě se práce bude opírat také o SWOT analýzu, která spočívá ve formulování silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb. Je to klasifikační metoda tradičně používaná při strategickém plánování.

3 Teoretická východiska

3.1 Regionální rozvoj

Regionální rozvoj je chápán jako velmi rozsáhlý pojem. V užším pojetí může být považován za obecné úsilí o snižování regionálních disparit spočívající např. v zaměstnanosti a vytváření bohatství, za pomoci ekonomických aktivit v regionech. V minulosti měla politika regionálního rozvoje za snahu dosáhnout těchto cílů prostřednictvím rozvoje infrastruktury gigantického rozsahu a přilákáním příchozích investic (OECD, 2021).

Tabulka 1 Teorie regionálního rozvoje – přístupy

Obecný přístup	Převažující teorie regionálního vývoje
Neoklasický (1920-1940)	teorie regionální rovnováhy
Keynesiánský (1950-1975)	teorie regionální nerovnováhy
Neomarxistický (1970-1985)	teorie regionální nerovnováhy
Neokonzervativní 1975	teorie regionální nerovnováhy
Neoinstitucionální 1980	teorie regionální nerovnováhy

Zdroj: Vlastní zpracování dle Blažek, Uhlíř, 2011

Teorie regionálního rozvoje je tvořena více než desítky let, prošla tedy mnohými vývojovými fázemi. Tradičně dělíme tuto teorii do dvou základních skupin:

- teorie regionální rovnováhy (konvergenční teorie);
- teorie regionální nerovnováhy.

Konvergenční teorie se přiklání k názoru, kdy je přirozenou a základní tendencí regionálního rozvoje vyrovnávání rozdílů mezi regiony. Druhá teorie, teorie regionální nerovnováhy, pak tvrdí, že dochází v průběhu vývoje spíše ke zvyšování regionálních rozdílů.

Mezi nejstarší teoretické přístupy k regionálnímu rozvoji se často řadí lokalizační teorie, které se vyznačovaly především neoklasickým založením. Tyto teorie jsou někdy považovány za předchůdce teorií regionálního rozvoje. Hlavní cíl těchto teorií spočíval v nalezení faktorů, které ovlivňují lokalizaci ekonomických aktivit. Dílčí cíl pak vysvětloval prostorové rozmístění ekonomiky. Nejstarší pokusy o vysvětlení lokalizace pramení již v 17. a 18. století. V rámci neoklasické lokalizační teorie rozlišujeme čtyři základní směry:

1. vysvětlení lokalizačních rozhodnutí jednotlivých firem;
2. zkoumání vzájemné závislosti lokalizačních rozhodnutí různých firem;
3. behaviorální paradigma;
4. vysvětlení prostorového uspořádání ekonomiky jako celku (Blažek, Uhlíř, 2011).

Další významnou teorií je Teorie jádro – periferie, kterou lze zařadit do Keynesiánského období. Je zde předpokládán nerovnoměrný regionální vývoj a zdůrazňují význam faktorů na straně poptávky. Ani John Maynard Keynes nevěnoval regionálním problémům téměř žádnou pozornost, ale významným přínosem se stalo zavedení pojmu multiplikátoru neboli následné reakce ekonomiky na určitý impuls (Wokoun, 2008).

Neomarxistickou teorií je tzv. teorie závislosti. Nerovnoměrný regionální rozvoj je v této teorii vnímán za pouhý prostorový rozměr strukturálních a sociálních nerovností v daném systému. *„Rozdíly v rychlosti růstu jsou pokládány za logický důsledek inherentní nestability kapitalismu a intervence států na zmírnění těchto rozdílů považují za neúčinné, protože se léčí pouze následky, a nikoli příčiny“* (Blažek, 2008). Teorie závislosti vzniká

v roce 1969 v Latinské Americe. Tato teorie si stojí za názorem, že jádra ekonomiky využívají ve svůj prospěch slabost periferie, což prohlubuje její závislost na jádru a nemožnost vlastního rozvoje. Největší příčina závislosti je v první řadě v nutnosti rozvojových zemí udržet dovoz, což omezuje domácí trh. Další závislost je spatřována v monopolním postavení vyspělých zemí, jak ve sféře obchodu, tak i technologií.

Další významná teorie se nazývá Teorie prostorové dělby práce z roku 1984, jejíž autorkou je Doreen Massey. Tato kriticko-realistická teorie má za snahu vytvořit tzv. řád, který bude založený na shodnosti či podobnosti regionů, jež byly vytvořené generalizací. (Blažek, 2008). Prostor je zde chápán, jako výsledek sociálních vztahů, které se pojí s mocí a s tzv. pozicemi nadřízenosti a podřízenosti. Je zde zapotřebí analýzy zapojení národní ekonomiky do nadnárodních struktur, vytvářejících zcela nové vztahy (Víturka, 2007).

Mezi institucionální směry teorie regionálního rozvoje se řadí globální komoditní řetězce či globální produkční sítě. Od 90 let 20. století se stále výrazněji prosazuje několik blízkých teorií. Tyto teorie mají společně za snahu vysvětlit organizaci výroby v současném globalizovaném světě. Teorie komoditních řetězců je tvořena na základě inspirace z teorie jádra – periferie. Jejím cíl byl směřován na podchycení šíření globální kapitalistické výroby do periferií států. U komoditních řetězců vzniká zásadní změna pohledu na měnící se globální organizaci výroby a dostává se tak do centra pozornosti způsob, jakým jsou tedy řetězce řízeny. Druhá zmíněná institucionální teorie, teorie globálních reprodukčních sítí, rozšiřuje především pohled předchozích teorií a to „*význam institucionálního a regulatorního rámce na různých řádovostních úrovních a tím o rekonceptualizaci prostoru v těchto výzkumech.*“ (Blažek, 2008).

Tyto vybrané teorii jsou pouhým výčtem veškerých teorií, kterých je opravdu velmi rozsáhlá škála, která představuje řadu méně či více odlišných názorů a postojů na regionální rozvoj.

3.1.1 Rozvoj a udržitelný rozvoj

Pojem rozvoj se ve 20. století stává zásadním pro politickou ekonomii a sociální politiku. V rozsáhlém měřítku odpovídá procesu změny či třídním a státním projektům se zaměřením na transformaci národních ekonomik. Součástí rozvoje je jistý pokrok, jak už v ekonomickém, sociálním či kulturním záměru. Vychází z morálních principů a je běžně spojován s ekonomickým růstem. Stupeň rozvoje je měřitelný, a to prostřednictvím určitých ukazatelů (Gregory, 2009).

Udržitelný rozvoj pak bývá považován za snahu spravovat přírodní, kulturní, hmotné a duchovní bohatství. Má za cíl zajistit udržitelnost, tak aby byl zajištěn blahobyt i pro budoucí generace (Evropský týden udržitelného rozvoje, 2021).

Ministerstvo pro místní rozvoj rozlišuje základní tři koncepce pojetí udržitelného rozvoje:

1. Obecně formulovaný koncept udržitelného rozvoje. Udržitelný rozvoj je takový rozvoj, který zajistí potřeby současných generací, aniž by ohrozil splnění potřeb generací budoucích.
2. Udržitelný rozvoj je založen na rovnováze ekonomického, sociálního a environmentálního pilíře. Samotná udržitelnost je vysvětlována jako vyváženost vývoje mezi těmito pilíři. Důležité je, aby se vývoj jednotlivých pilířů nevyvíjel na úkor ostatních.
3. Udržitelný rozvoj vychází z ekonomických principů, resp. z potenciálu kapitálových aktiv. Uvažuje se o kapitálu lidském, sociálním, přírodním, produkčním a finančním. Pokud úhrnný kapitál dlouhodobě roste, vývoj se pokládá za udržitelný.

Udržitelný rozvoj dále také definuje jako rovnováhu mezi ekonomikou, sociálními aspekty a životním prostředím (MMR, 2021).

Z definice udržitelného rozvoje se dále odvozují tři pilíře udržitelnosti:

1. environmentální;
2. sociální;
3. ekonomický.

Environmentální pilíř

Environmentální pilíř je velmi důležitou součástí udržitelnosti. Je založen na míře obnovitelných zdrojů a intenzitě čerpání neobnovitelných zdrojů. S postupem času se značně zvyšuje úroveň znečištění životního prostředí. Pokud docílíme čistého prostředí, ostatní dva pilíře budou posíleny. Na základě silného sociálního a ekonomického pilíře pak vzniká uspokojivý ekonomický rozvoj a sociální naplnění bude robustní. Udržitelnost životního prostředí je přímo závislá na ekonomické udržitelnosti.

Trvalá udržitelnost vývoje fyzického životního prostředí je založena na třech základních podmínkách:

- míra znečišťování nesmí přesáhnout asimilační kapacitu životního prostředí;
- intenzita využívání neobnovitelných zdrojů nesmí přesáhnout rychlost, s níž jsou vyvíjeny jejich trvale udržitelné obnovitelné náhrady;
- míra využívání obnovitelných zdrojů nesmí přesáhnout rychlost jejich regenerace (Baruah, 2020).

Sociální pilíř

Sociální pilíř se zabývá soudržností mezi společenskými skupinami, jednotlivými generacemi, rovnými právy, přístupem ke vzdělávání a omezování chudoby. Je postaven na takové kombinaci populace, kapitálu a technologie ve společnosti, která zajišťuje adekvátní životní úroveň pro každého jednotlivce. Sociální pohoda po neomezenou dobu je známá jako sociální udržitelnost (Baruah, 2020).

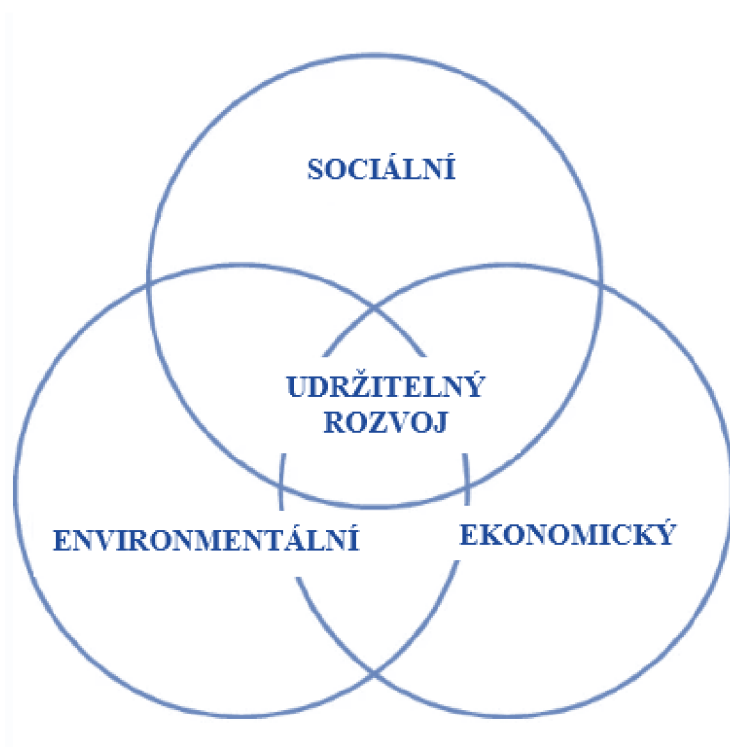
Ekonomický pilíř

Ekonomický pilíř se věnuje hospodářskému růstu, nezaměstnanosti, globalizaci, mezinárodnímu obchodu, rozvoji regionů či organizací firem ve vztahu k ostatním dvěma pilířům (Evropský týden udržitelného rozvoje, 2021).

Různé národy po celém světě vysvětlují své ekonomické cíle z hlediska HDP (hrubého domácího produktu). HDP se vypočítává na základě celkové produkce národa za jeden rok. Aby byla země skutečně ekonomicky udržitelná, je třeba na níže uvedené otázky odpovědět kladně:

- Může být národ ekonomicky udržitelný po neomezenou dobu?
- Podpoří HDP cíl ekonomického systému? (Baruah, 2020).

Obrázek 1 Piliře udržitelného rozvoje

Zdroj: Vlastní zpracování dle Baruah, 2020

3.2 Regionalizace a typologie regionů

Regionalizace je proces členění míst či oblastí do různých území neboli regionů. Dle Ježka jsou *regiony* „výsledkem procesu abstrakce, zobecnění anebo konstrukce, to znamená specifického postupu jejich vymezování, který nazýváme regionalizace“ (Wokoun, 2008).

Toto členění je tvořeno na základě určitých hledisek a podle potřeby vykonávání státní správy a územní samosprávy. V České republice jsou nejnižší jednotkou územní samosprávy obce, které jsou dále sdružovány do okresů. Tyto okresy se následně spojují do větších územních celků, krajů, žup či zemí. Kraje jsou pak vyšším územním společenstvím občanů.

Existuje velmi rozsáhlá škála typologizace regionů, a to dle různých kritérií. Nejčastěji jsou však zmiňovány tři základní aspekty:

- koncepce prostoru;
- velikost území;

- věcný obsah.

Tradiční rozdělení regionů rozlišuje deskriptivní a normativní regiony. Deskriptivní regiony dále dělí na homogenní a heterogenní, dle situační analýzy. Homogenní regiony se vymezují dle rovnoměrné síly výskytu reprezentativních jevů. Mezi tyto jevy lze zařadit např. vysoká míra nezaměstnanosti. U heterogenních regionů pak závisí na intenzitě vazeb mezi územními jednotkami, zejména mezi jádrem města a suburbánní oblastí (Wokoun, 2008).

S novou typologií pak následně přišel německý geograf Blotevogel. Rozlišuje zde již tři typy regionů – analytické regiony, regiony vymezené lidskými činnostmi a identifikační regiony. První typ regionů, tedy analytické regiony, dále rozlišují jednoznačně lokalizovatelné regiony, které jsou určeny např. povodím řek, a funkční regiony, např. dle trhu práce. Regiony vymezené lidskými činnostmi pak vycházejí například z dobrovolných svazků obcí a měst a poslední typ regionů, identifikační regiony, vznikají například na základě společné komunikace (Blotevogel, 2000).

3.3 Urbanizace

Urbanizace pochází z latinského slova urbanus, což znamená městský. Pojem urbanizace lze chápat jako proces poměšťování, při němž se mění neměstské prostředí na městské. Dochází zde k rozšiřování městské zástavby a imigraci obyvatelstva do měst (Ouředníček, 2008).

Urbanizace je zároveň zaměřena na efektivní soustředění obyvatelstva do velkých sídelních útvarů, při kterém jsou však řádně dodržovány zákonitosti tohoto procesu tak, aby nedocházelo k poškození historické formy osídlení a ekologického vyvážení krajiny (Němec, 1980).

Je to tedy proces, ve kterém dochází ke koncentraci obyvatel a činností, případně i k růstu měst. Urbanizace úzce souvisí s procesy industrializace a demografické revoluce, s technickým rozvojem a ekonomickou úrovní státu či územní samosprávy. Vznikají zde přeměny společnosti, a to z tradiční na moderní. Tento proces s sebou nese i značné změny ve výrobě a poskytovaných službách (Universum, 2001).

Proces urbanizace má hned několik fází:

- příliv obyvatel do všech městských center;
- příliv obyvatel do větších měst až do úplného nasycení;

- suburbanizace někdy až desurbanizace.

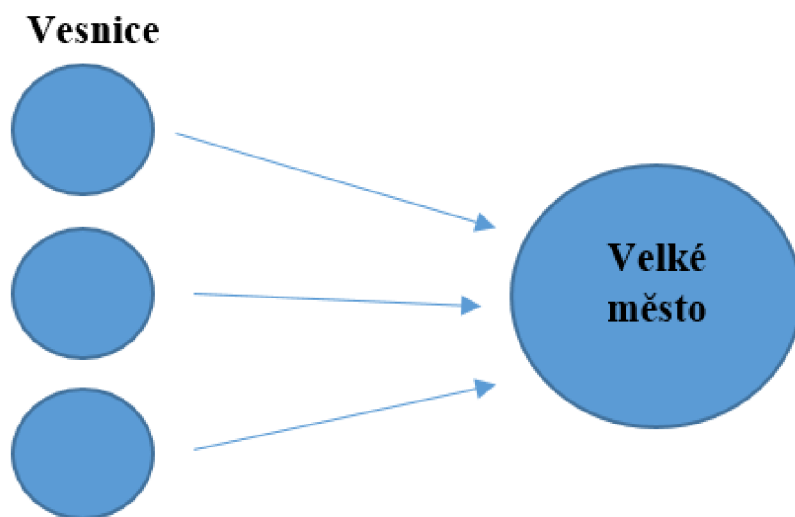
Tabulka 2 Urbanizační procesy

Typ prostředí		Cílové místo migrace		
		Město	Suburbium	Venkov
Zdrojové místo migrace	Město	Meziměstská a vnitroměstská migrace	Suburbanizace	Desurbanizace
	Suburbium	Reurbanizace	Tangenciální migrace	Desurbanizace
	Venkov	Urbanizace (ev. Reurbanizace)	Urbanizace (ev. Reurbanizace)	Meziregionální migrace

Zdroj: Vlastní zpracování dle Ouředníčka, 2008

Urbanizační procesy se dále dělí na přímé a nepřímé. Přímá urbanizace lze chápat jako stěhování venkovských obyvatel přímo do velkoměsta.

Obrázek 2 Přímá urbanizace

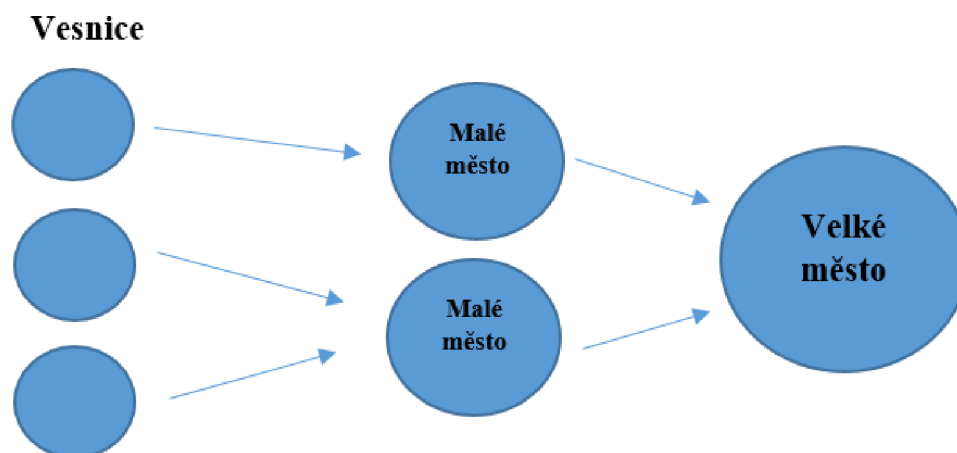

Zdroj: Vlastní zpracování dle Ouředníčka, 2008

Stále větší část území a společnosti se dostává do kontaktu s městskými funkcemi a městským způsobem života. Nepřímá urbanizace tak představuje proces růstu městského obyvatelstva v územích, kde je rozvinutá hierarchická struktura osídlení. Nejčastějším typem migrace obyvatelstva bývá stěhování z venkova do nejbližšího města (Šilhánková,

2007). Nové obyvatelstvo těchto lokalit s sebou však přináší zvyky a způsoby chování, které ovlivňují původní tzv. „venkovské“ obyvatelstvo příměstských oblastí (Veřejná správa, 2008).

Obrázek 3 Nepřímá urbanizace

Zdroj: Vlastní zpracování dle Ouředníčka, 2008

Tento proces se jeví jako nedílná součást lidské civilizace, která probíhá ve všech zemích světa. Role urbanizace je ambivalentní vzhledem k tomu, že může buď zlepšit účinné řízení populace a kvalitu života nebo ji narušit, v závislosti na kompetenci, s níž jsou procesy zpracovávány. Paradoxem urbanizace je, že každé tzv. „město prvního světa“ má dnes v sobě „město třetího světa“, ve kterém je běžná nezaměstnanost, přeplněnost či diskvalifikace. Rovněž, každé „město třetího světa“ má v sobě „město prvního světa“ - mezinárodní módy a špičkové technologie (Population, urbanization, and quality of life, 1994).

3.3.1 Vývoj urbanizace

Samotný pojem urbanizace lze vnímat jako poměrně nový. Vyvíjel se v důsledku rozdílných hledisek procesu zkoumání. V literatuře se pojem urbanizace objevuje prvně v třicátých letech 20. století, a to v statistickém a demografickém slova smyslu (růst počtu obyvatel, proces koncentrace obyvatelstva do měst), (Horská, Maur, Musil, 2002).

„Klasická urbanizace s masivním přílivem lidí do měst probíhala zejména na přelomu 19. a 20. století. V současnosti dochází k další přeměně venkovské krajiny, společnosti a osídlení na městské. I tento proces poměšťování můžeme považovat

za urbanizaci. Typické pro růst českých měst je spojování menších sídel v jeden celek, nebo postupné pohlcování okolních obcí a městeček rostoucím městem. Procesy urbanizace a metropolizace nabraly na síle především v období průmyslové revoluce, kdy města rostla mimo jiné také výstavbou v těsném zázemí“ (Ouředníček, 2008).

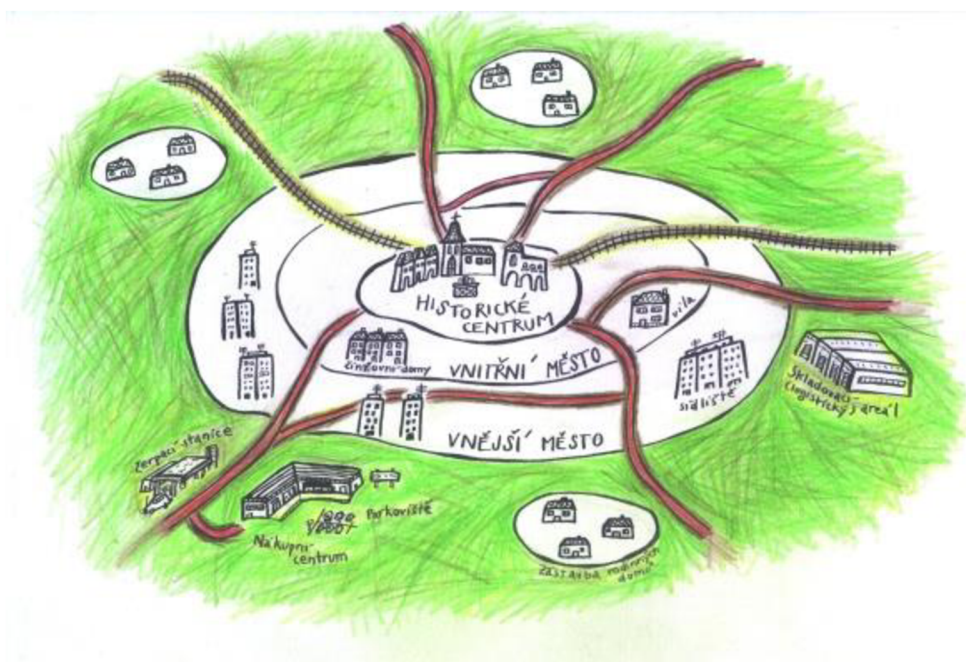
Od šedesátých let 20. století dochází v rámci urbanizace k tzv. sociálně – prostorové formě organizace společnosti. Jedná se spíše o změnu celé společnosti, než o pouhou změnu měst. Venkovská společnost se tak postupně přeměňuje na městskou (Horská, Maur, Musil, 2002).

Města jsou v současné době tvořena několika historickými „slupkami“, které vznikly v jednotlivých etapách vývoje. Tyto slupky dělíme na:

- historické centrum;
- vnitřní město;
- vnější město.

Historické centrum zahrnuje především hodnotné rezidenční oblasti. Vnitřní město obsahuje z největší části obytnou oblast, avšak v některých případech je tato část města využita k nerezidenčním aktivitám. Vnější část města představuje pak převážně oblasti, které jsou zastavěné panelovými sídlišti. Vnější a vnitřní slupka je nejvýznamnějšími zdroji obyvatel, kteří z těchto částí migrují do suburbii.

Obrázek 4 Zjednodušená prostorová struktura města

Zdroj: Ouředníček, 2008

3.3.2 Urbanismus

Lze definovat jako vědecký a umělecký obor, který se zabývá funkčně organizačním uspořádáním sídel, sídelních soustav a jejich kultury. Vychází z poznatků technických a ekonomických disciplín, společenských věd a přírodovědných oborů. Urbanismus zkoumá historickou skladbu sídel, umožňuje komplexní pojetí současné skladby a předvídá prognózu vývoje sídel (Němec, 1980).

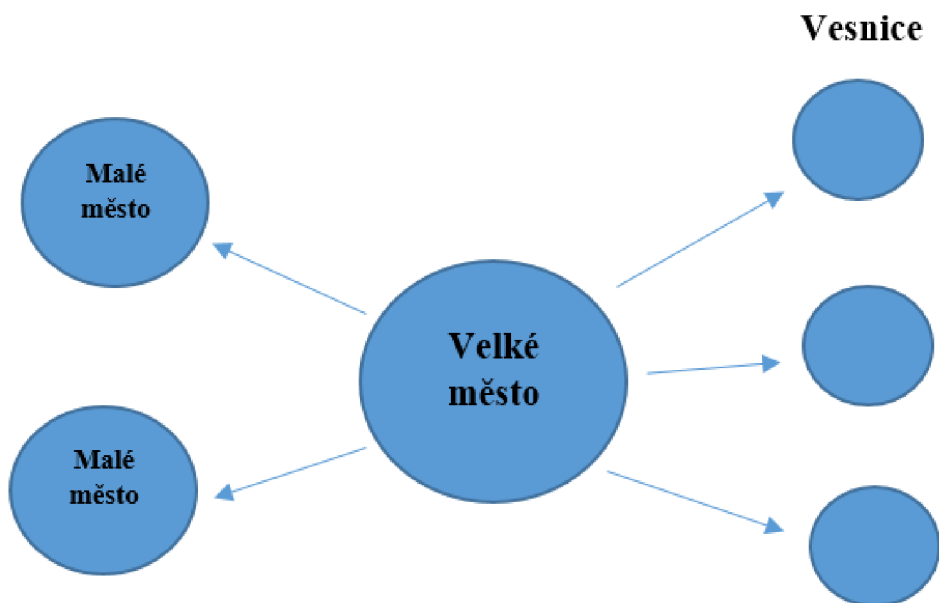
Urbanismus se dá též chápat jako soubor pracovních metod, které jsou stanoveny k záměrnému formování lidského osídlení. Využívá se při řešení měst, sídlištních celků, krajiny či celých územních jednotek. Klade důraz na tvorbu životního prostředí. *„Urbanismus používá digitalizaci, až již se jedná o systémové zpracování informací nebo o stále komplexněji pojaté koncepce. Obdobně jako jsou dnes nepředstavitelné složité medicínské zásahy jedincem, stejně tak se urbanista neobejde bez koordinovaného týmu spolupracovníků“* (Baše, 2006).

3.4 Suburbanizace

Termín suburbanizace je odvozen z anglického slova suburb, což v překladu znamená předměstí. Suburbanizace je obecně chápána jako proces rozšiřování příměstských obcí, které vzniká v důsledku hromadného stěhování obyvatel z centrálních částí městské aglomerace na jejich okraje, za administrativní hranici městských celků (Zelenka, Pásková, 2012).

Suburbanizace je fází urbanizačního procesu. Dochází zde k stagnaci popř. ubývání počtu obyvatel ve střední části města, a roste počet obyvatel v příměstských částech. Tento proces můžeme tedy chápat jako kontinuální změnu sociálního a fyzického prostředí, kdy se mění společnost z venkovské na příměstskou (Šilhánková, 2007).

Obrázek 5 Suburbanizace

Zdroj: Vlastní zpracování dle Ouředníčka, 2008

3.4.1 Příčiny a důvody suburbanizace

Suburbanizace se jeví jako velmi složitý a náročný proces. Je ovlivňována širokým rozsahem různých faktorů. Mezi nejtypičtější faktory lze zařadit rostoucí bohatství střední třídy. Obyvatelé mají zájem o nemovitosti v předměstí. Touží po rodinných domech v zátiší velkoměst, tak aby mohli využívat veškeré služby, které jádro města nabízí, ale zároveň aby bydleli v klidné obytné zóně. Pro přepravu do zaměstnání, obchodu, škol a kulturou využívají vlastní automobily nebo městskou i příměstskou dopravu, což má vliv na rostoucí dopravu a zhoršení životních podmínek. Suburbánní zóny nabízejí zároveň levnější pozemky, než jsou k dostání v centru města. Tato skutečnost má značný vliv na příliv obyvatelstva do příměstských oblastí.

Důvodů migrace obyvatelstva z centra je tedy hned několik:

- vysoké náklady na bydlení v centru měst;
- rostoucí ceny nemovitostí;
- rizikovost v centru města – sociální problémy, kriminalita;
- sounáležitost s přírodou.

Příměstské zóny představují tedy ideální propojení bydlení na venkově a zároveň ve městě (Sýkora, 2002).

3.4.2 Rezidenční suburbanizace

Suburbanizace se rozděluje dle převládající funkce na dva typy:

- Rezidenční (obytné)
- Komerční (pracovní a obslužné)

V rezidenční suburbanizaci převládá výstavba obytných domů. Dochází zde k postupnému odlivu lidí z jádra měst do nových rodinných či bytových domů v příměstské oblasti města. Tento typ suburbanizace má velké množství forem, které se od sebe liší rozsahem nové výstavby, lokality, charakteru výstavby a bydlení, typu architektury a ceny bytů či domů (Ouředníček, 2008).

Urban sprawl

V příměstských oblastech v České republice můžeme v současné době nalézt jak levné bydlení, uvnitř obce, tak i izolované drahé domy daleko od vesnické zástavby. Jedním z projevů rezidenční suburbanizace je tzv. Urban sprawl neboli „sídelní kaše“. Jedná se o novou výstavbu mimo existující zastavěné území, v oblastech vlivu rozvoje metropolitních měst nebo v pásech okolo hlavních dopravních tahů (Šilhánková, 2007).

Sídelní kaše může být též chápána jako nekontrolované rozpínání sídel do podoby suburbíí. Tato forma suburbanizace může být mnohdy považována za nežádoucí z ekonomického, sociálního ale i environmentálního hlediska. Je to typ suburbánního rozvoje bez respektování zásad správného nakládání s životním prostředím. Sprawl znamená tzv. rozlézání zástavby do volné krajiny, a to bez řízení či promýšlení. V těchto oblastech nebývá většinou rozsáhlá návaznost občanskou vybavenost (Ouředníček, 2008).

Na základě výše uvedeného dochází tak k zvýšení závislosti obyvatel na osobní automobilové dopravě. Dle V. Šilhánkové (2007), tak Urban sprawl vyvolává řadu negativních důsledků:

- *„v okolí měst a mimo zastavěná území obcí se rozkládají čistě obecná území – kolonie rodinných domků, bez návaznosti na jakoukoliv občanskou vybavenost;*

- *v zastavěných územích a centrech měst se nedostává veřejných prostředků a soukromého kapitálu na obnovu existující výstavby či existující nevyužité infrastruktury;*
- *městská sídla se stávají ghety se zvýšenou kriminalitou a s amortizovaným a poloprázdným bytovým fondem.“*

Satelitní městečka

V 90. letech 20. století vzniká pojem satelitní městečko. Tento pojem získaly nově vystavené obytné celky, které se nacházejí v těsné blízkosti velkoměsta (Ouředníček, 2008).

„Rostoucí tlak na další zábor půd při rozvoji městských aglomerací spojený s výstavbou nových průmyslových komplexů i nákupních nebo obchodních zón a související uměle vyvolanou potřebou nové silniční infrastruktury snižují celkovou rozlohu půd vhodných pro zachování zemědělského, lesnického a rekreačního využívání krajiny. Zbývající zemědělská půda je obhospodařována v nevhodně velkých celcích neoddělených výraznými plochami stálé zeleně“ (Šilhánková, 2007).

3.4.3 Komerční suburbanizace

Komerční suburbanizaci je možno vysvětlit jako proces přesunu komerčních aktivit, které zahrnují obchod, administrativu, výrobu, skladování ale i zábavu, z jadra města do příměstské oblasti města. Komerční suburbanizace se nazývá též nerezidentská suburbanizace. Zahrnuje též přesun nekomerčních funkcí, tj. škol, úřadů, knihoven, muzeí z jadra měst do zázemí měst. Tento typ suburbanizace je využívám především ve výhodně lokalizovaných místech podél hlavních dopravních tahů. Většina komerční zástavby je umístěna na tzv. greenfield. Greenfield je v překladu zelená louka. Tímto názvem jsou označována bývalá původní pole (Ouředníček, 2008).

„Pásmo komerční suburbanizace je území nacházející se v bezprostředním i vzdálenějším okolí velkého města v blízkosti významné dopravní komunikace, které se vyznačuje vysokým počtem ekonomických subjektů a zaměstnaných především v oblasti služeb a obchodu, dále s vyšším podílem řídicích, specializovaných, odborných zaměstnanců a obyvatelstva s úplným středním vzděláním s maturitou a vysokoškolským vzděláním, nízkou mírou nezaměstnanosti, vysokou mírou ekonomické aktivity a výrazně záporným saldem denní dojížděky do zaměstnání“ (Krejčová, 2015).

3.4.4 Dopady suburbanizace

V důsledku suburbanizace dochází k tvorbě nové výstavby domů a k celkovému rozvoji v suburbánních zónách. Rozvoj však nepřispívá příměstským oblastem vždy pouze pozitivně. Dochází zde k nerovnoměrnosti, neboť místo kontinuálního růstu příměstské zóny velkých měst, vznikají spíše příhodné lokality podél dopravní infrastruktury či v její blízkosti. Růst nových nemovitostí s sebou přináší rozsáhlou škálu změn, jak ve fyzickém, tak i sociálním prostředí příměstského prostředí. Lokalizace nových rezidenčních a nerezidenčních funkcí v suburbánní zóně působí nejen jako impuls k přeměně životního prostředí těchto lokalit, ale přináší pozitivní i negativní dopady na život celého městského regionu.

V rámci fyzické změny prostředí dochází tlaku na přírodní prostředí. Zemědělské půdy a krajiny jsou přeměňovány na zastavěné plochy, což má zásadní dopad na vodní, půdní či klimatické mikrosystémy. Vliv suburbanizace je však zaznamenán i v dopadech na člověka. Většina nově postavených čtvrtí postrádá veřejné prostory, školy, školky, knihovny či obchody.

Na druhou stranu suburbanizace s sebou mnohdy může přinášet posílení sídel v zázemí měst. Jako příklad lze uvést zlepšení místní infrastruktury – kanalizace, plynu, veřejného osvětlení či dopravy. Noví občané, mají na obec nové požadavky na zavedení či rozšíření poskytovaných služeb. Problém však představuje skutečnost, kdy se noví obyvatelé nepřihlásí k trvalému pobytu v obci, čímž ji ochuzují o příjmy, ale zároveň zvyšují obecní (Veřejná správa, 2008).

Kromě změny fyzického prostředí, dochází v důsledku suburbanizace také ke změně sociálního prostředí. Z tohoto hlediska je suburbanizace považována jako selektivní proces, který se týká pouze vybrané skupiny obyvatelstva. Domy či byty jsou vyskládány v tzv. síti. Jsou umístěny velmi blízko sebe, což vede k posilování sociální segregaci (Ouředníček, 2001).

Míru sociální segregace lze odvodit dle typu rezidenční suburbanizace. Nejnižší riziko sociální segregace vyvolává zástavba v intravilánu obce či individuální výstavba na okraji zastavěného území. Vyšší míru segregace již vyvolává kolonie rodinných domků přilehlá k zastavěnému území, samostatně stojící kolonie rodinných domků. Nejvyšší míru selektivního procesu poté lze očekávat v suburbiích typu uzavřená komunita či samostatně stojící rodinný dům (Sýkora, 2002).

Pozitivní a negativní důsledky současného rozvoje rezidenční zástavby v zázemí českých měst a problémy, které s sebou rezidenční suburbanizace přináší, jsou shrnout v následující tabulce:

Obrázek 6 Pozitivní a negativní důsledky současného rozvoje rezidenční zástavby

		SUBURBANIZÉR 	ČÍLOVÁ OBEC 	MĚSTSKÝ REGION
FYZICKÉ (A FUNKČNÍ) PROSTŘEDÍ	+	Lepší životní prostředí Rodinný domek za městem Prestiž spojená s vlastnictvím domu	Zlepšení technické infrastruktury (inženýrské sítě, dopravní komunikace) Vyšší příjmy obce	
	-	Více času v dopravě (nutnost použití auta, špatná obslužnost hromadnou dopravou) Špatná občanská vybavenost	Narušení urbanistické struktury, architektonického rázu (např. uniformní nebo eklektická architektura) Nedostatek veřejného prostoru Náklady na údržbu inženýrských sítí a komunikací Nedostatečná kapacita technické infrastruktury (např. čistírna, rozvodna) a občanské vybavenosti (např. školy, školky)	Prostorové rozpínání a rozvolňování městského regionu Energetická a materiální náročnost na budování technické infrastruktury Změny ve využití krajiny (méně ploch pro zemědělské a rekreační využití) Narušení rázu venkovské krajiny Nárůst individuální automobilové dopravy (dopravní zácpy)
SOCIÁLNÍ PROSTŘEDÍ	+	Život v lokalitě obývané sociálně silnějšími skupinami Větší bezpečí	Příchod mladších, vzdělanějších a bohatších obyvatel Zvýšená politická participace Populační růst obce	
	-	Izolovanost některých skupin (zelené vdovy, teenageři)	Riziko konfliktů mezi původními a novými rezidenty (odlišný sociální status a životní styl) Nepřihlašování trvalého bydliště nových rezidentů v obci V nových suburbích chybí místa k setkávání (veřejné prostory, hospody apod.)	Pokles sociálního statusu ve zdrojových lokalitách (sídlíště, vnitřní město)

Zdroj: Temelová, J., Pospíšilová, L., Ouředníček, 2012

3.5 Desurbanizace

Desurbanizace, někdy též dezurbanizace či kontraurbanizace je dalším projevem vystěhování obyvatelstva obce. Označujeme tak postupné snižování počtu stálých obyvatel měst. Bytové domy v centrální části velkoměsta jsou postupně rekonstruovány a přeměňovány na kancelářské objekty nebo dochází k jejich celkové likvidaci a následnému nahrazení novými budovami, které slouží k čistě komerčním účelům. Obyvatelé těchto obytných zón se tak často stěhují do obcí v suburbánním zázemí (Šilhánková, 2007).

Tento proces byl poprvé popsán v USA, kde byl vnímán jako útěk z měst v důsledku růstu nemetropolitních oblastí. Jedná se tedy především o odliv lidí z metropolitních areálů, a to především z environmentálních důvodů (Ouředníček, 2008).

Kromě výhod suburbanizace se zde začínají projevovat i negativní důsledky, které souvisí především s nezvladatelnou dopravní situací ve městě. Centrum se tak stává méně dostupným. Problém je zaznamenán i v případě potřeby zaparkování osobního vozu (Horská, Maur, Musil, 2002).

„K suburbanizaci dochází v případě, kdy migranti zůstávají po přestěhování intenzivně napojeni na město, například dojížděnou za prací, službami a sociálními vazbami. Oproti tomu v případě kontraurbanizace dochází k různě rychlému procesu opuštění většiny vazeb na město. Kontraurbanizace, byť jde o řádovostně méně významný proces, je důležitá, protože se migranti stěhují do nové lokality se všemi svými aktivitami, tj. nejen s bydlením, jak je tomu v případě suburbanizace, ale i prací, využíváním služeb, volnočasovými aktivitami“ (Ouředníček, Temelová, Pospíšilová 2012).

3.6 Reurbanizace

Proces znovuoživení jádrových částí měst. Reurbanizace je považována jako protiklad suburbanizace a desurbanizace. Bývá označována jako výsledek aktivity městské správy, která má za snahu přilákat obyvatele zpět do města. (Ouředníček, 2008).

K znovuoživení velkých měst slouží programy na zlepšení image města, dopravní infrastruktury, obytných částí měst, vytváření pěších zón a celkové vylepšování sociálního prostředí. Velmi důležitou roli hraje i trh. Aby došlo ke zlepšení či zotavení celé metropolitní oblasti je významná ekonomická restrukturalizace, která jde bok po boku s deindustrializací

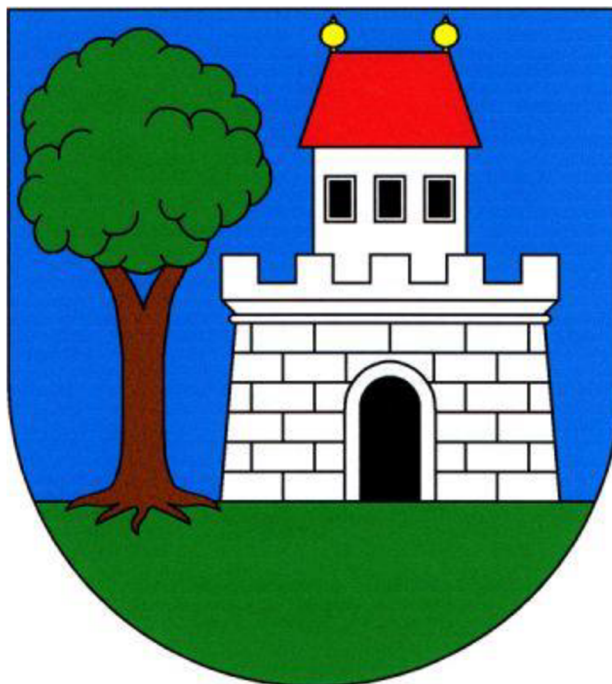
vnitřní části města. Dochází zde k široké dostupnosti a poklesu cen pozemků ve vnitřní části města, což využívají především mladí a bezdětní zaměstnanci, kteří využívají možnosti bydlení blízko pracoviště. Naproti tomu se zvyšují ceny pozemků v suburbánním prostoru (Horská, Maur, Musil, 2002).

4 Empirická část

4.1 Město Úvaly

Obrázek 7 Znak města Úvaly

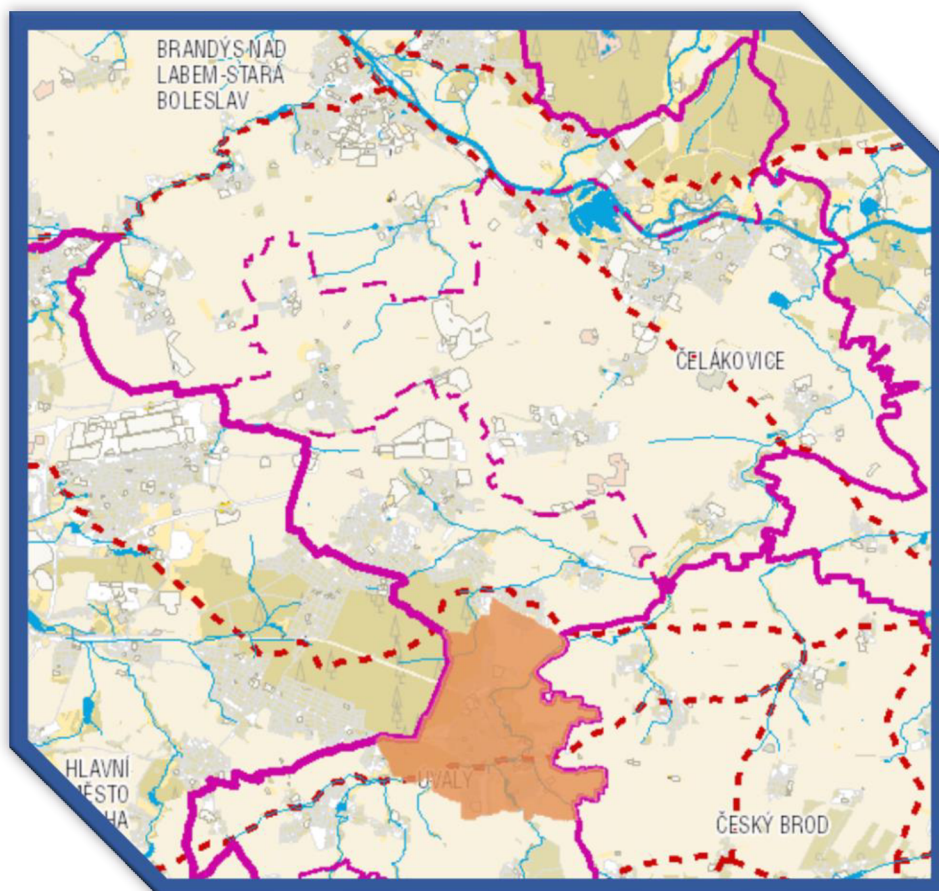

Zdroj: <https://www.mestouvaly.cz>

4.1.1 Charakteristika města

Město Úvaly se nachází ve Středočeském kraji ve střední části okresu Praha-východ přibližně 20 kilometrů východně od centra Prahy 9 a západně od Českého Brodu. Jižním směrem je pak v blízké vzdálenosti 13 km město Brandýs nad Labem. Rozložení Úval je především poměrně kopcovité. Nejstarší část města se však nachází v tzv. úvalu, který vytvořil potok Výmola. Nejvyšší místo toho města představuje vrch Vinice (299,1 m. n. m.). Město Úvaly se též pyšní robustním počtem rybníků. Nalezneme zde rybník Lhoták, Horní Úvalský rybník, Fabrák, Mlýnský rybník, Hodovský rybník či Kalák (Úvaly, 2021).

Obrázek 8 Úvaly – Geoprohlížeč

Zdroj: https://ags.cuzk.cz/geoprohlizec/?id=7e343b0c118a48ac9b1d0f2d11e53b4a_666

4.1.2 Historie města

Vůbec první zmínka o městě Úvaly působí již v roce 1290. Původně toto město neslo název Uval, Úval, Ubal ale i Unfal, Auwal a Ouvaly. Existence tohoto města je doložena v majetku pražských patricijů. Již v historii vedla skrze Úvaly tehdejší obchodní cesta (Trstenická stezka), která spojovala Prahu s Běhovicemi, Českým Brodem ale i Kutnou Horou. Úvaly se tak postupem času začaly rozrůstat. V roce 1654 se staly dokonce městysem.

Dle historie jsou Úvaly považovány za možné rodiště prvního pražského arcibiskupa Arnošta z Pardubic, který se narodil v roce 1297. Toto město se v průlomech staletí stávalo vlastnictvím různých rodů – Olbramoviců, pánů ze Stěžova, rodu Smiřických a Lichtenštejnů. Posledními vlastníky Úval, před dobou zrušení poddanství, byl knížecí rod Lichtenštejnů. Ve vlastnictví jim tak zůstal nemovitý majetek.

V letech 1844–1855 došlo k zásadnímu zlomu pro život v tomto městě. Byla totiž zahájena výstavba železniční tratě Praha – Olomouc. Díky výbornému dopravnímu spojení z města Úvaly do hlavního města Prahy, dochází k rapidnímu vzrůstu počtu obyvatel.

V roce 1918 vznikla Československá republika a s ní nastaly zásadní změny i pro město Úvaly. Byly zrušeny šlechtické tituly včetně jejich privilegií. Nemovitý majetek ve vlastnictví Lichtenštejnů byl vyvlastněn státem a rozparcelován v rámci pozemkové reformy.

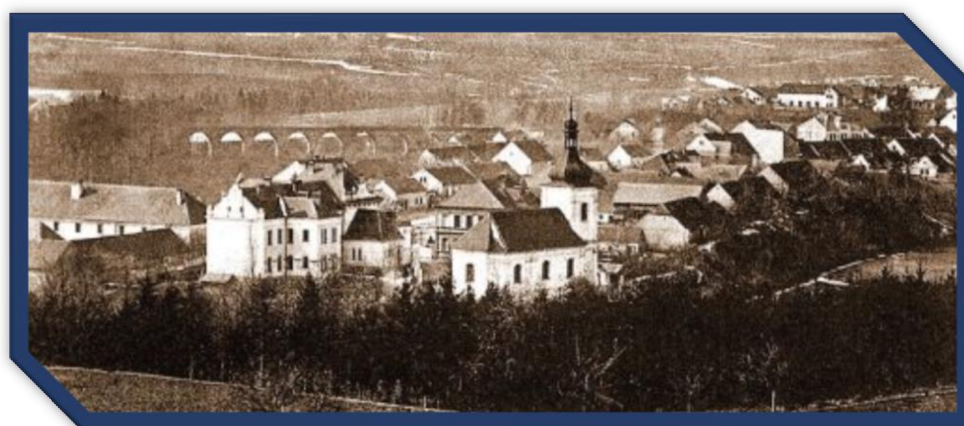
Obrázek 9 Historie Úvaly - 1754

Zdroj: <https://www.mestouvaly.cz/obcan/mesto/informace-o-meste/historie/>

Další zajímavost v historii Úval se odehrává v polovině 19. století, kdy došlo k otevření dolu na železnou rudu, cihelny a cukrovaru. V 90. letech 19. století byl založen nový hřbitov u kostela Zvěstování Páně a koncem 19. století byly postupně vybudovány silnice do Škvorce, Toustovou, Dobročovic a Přišimas (Pokorný, 2006).

Obrázek 10 Historie Úvaly – kostel Zvěstování Páně

Zdroj: <https://www.mestouvaly.cz/obcan/mesto/informace-o-meste/historie/>

4.2 Občanská vybavenost města

4.2.1 Školská zařízení

Město Úvaly zaznamenává vysoký přírůstek dětí, tudíž je nutností zajištění dostatek volných míst v mateřských a základních školách. Mateřská škola zahájila proto svou činnost již v roce 1996. Momentálně se jedná o jedinou mateřskou školu v této obci, která je však rozdělena do tří budov.

Nejstarší budova mateřské školky MŠ Kollárova zahrnuje 7 tříd. Kapacita dětí je tak 182. Tato budova je zasazena do staré zástavby rodinných domů v západní části Úval. Dělí se na dvě části. První část je původní panelového charakteru. Druhá část byla vybudována při rekonstrukci v roce 2011 a je stavba kontejnerového typu. Došlo tak k navýšení kapacity tříd. Obě tyto části jsou obklopeny rozsáhlou zahradou, která slouží dětem nejen k rekreaci ale i ke vzdělávání.

V roce 2013 byla mateřská školka rozšířena do budovy v Pražské ulici. Pražská ulice se nachází pouhých několik metrů od MŠ Kollárovy. V této budově se nachází 2 třídy. Celková kapacita je 45 dětí. Budova je obklopena velkou zahradou lesního typu.

Nejnovější budova mateřské školky se nazývá Bulharská, která funguje od roku 2015. Nachází se v oblasti nové zástavby na rybníkem Fabrák. Jedná se tedy též o novostavbu, která byla uskutečněna díky dotacím z fondů Evropské unie. Tato školka zahrnuje 2 třídy a její kapacita činí 50 dětí (MŠ Úvaly, 2021).

Obrázek 11 Mateřská škola Úvaly

Zdroj: <https://www.msuvaly.cz/>

Poslední veřejně dostupná výroční zpráva mateřské školy sděluje, že ve školním roce 2017/2018 bylo otevřeno celkem 11 tříd, přičemž 9 tříd po 25 dětech a 2 třídy po 20 dětech. Celková kapacita mateřské školky činí 265 dětí (Výroční zpráva mateřské školy, 2018).

Počet volných míst pro rok 2021/2022 pak představuje celkem 92 volných míst. Konkrétně v budově Kollárova je možné přijmout 64 dětí od nejstarších po nejmladší, v budově Pražská 19 dětí a v budově Bulharská je k dispozici 24 volných míst. Kapacita mateřské školky je tak plně dostačující a dokáže uspokojit zájem obyvatelů (MŠ Úvaly, 2021).

Tabulka 3 Počet dětí v mateřské škole

Počet tříd:	11
Počet dětí ve třídách:	9 tříd po 25 dětech 2 třídy po 20 dětech
Kapacita:	265 dětí

Zdroj: Výroční zpráva mateřské školy, 2018

Nejvýznamnějším školním zařízením v Úvalech je jednoznačně základní škola. Podle dávné historie byla zřízena pravděpodobně Marií Terezií v roce 1783. Základní škola v Úvalech tak má již dlouholetou tradici. Kapacita této školy činí 850 žáků. Jedná se o úplnou základní školu s 1. až 9. třídou. Od školního roku 2012/2013 navíc tato základní škola nabízí vzdělávání i žákům s lehkým mentálním postižením. Zahrnuje tedy dvě speciální třídy. Jednu pro žáky prvního stupně a druhou pro žáky druhého stupně. Součástí školy je dále školní družiny, školní klub a školní jídelna. *Cíle výchovně vzdělávací činnosti školy jsou formulovány v dlouhodobé koncepci rozvoje školy a jsou směřovány k naplňování vize školy – „Co nezvládneš sám, zvládneme spolu v přátelském a tvořivém prostředí“.* Školu využívají především žáci žijící právě v obci Úvaly, avšak v menší míře i studenti dojíždějící z okolních obcí.

Letecký snímek zobrazuje všech 6 budov, do kterých je základní škola členěna. Budova A je nejstarší novorenesanční budovou a představuje tak hlavní budovu školy, ve které se nachází třídy prvního stupně. Budova B zahrnuje třídy druhého stupně, jednu třídu prvního stupně a počítačovou učebnu. V suterénu této budovy je dále umístěna tělocvična, ke které je přistaveno i venkovní sportoviště a hřiště. V budově C se opět nacházejí třídy prvního stupně, dvě specializované jazykové učebny a třídy určené pro žáky s lehkým mentálním postižením. Budova D zahrnuje též třídy prvního stupně. Družinu nalezneme potom v budově E a jídelnu v budově F (ZŠ Úvaly, 2021).

Základní škola v Úvalech, jak již bylo uvedeno, má dlouholetou tradici. Ve školním roce 2019/2020, bylo otevřeno 35 tříd a k 1. 9. 2019 tak do školy nastoupilo 825 žáků,

což představuje 97% naplnění kapacity základní školy. Ke dni 30. 6. 2020 bylo v evidenci žáků se specifickými vzdělávacími potřebami 127 žáků. Většina je v rámci inkluzivního vzdělávání zařazena v běžných třídách. V tomto školním roce byla otevřena speciální třída pro žáky druhého stupně s lehkým mentálním postižením. V ní z důvodu stěhování došlo k poklesu žáků na konečný počet 4. Ve třídách prvního stupně se pak za podpory asistenta pedagoga vzdělávali 3 žáci s lehkým mentálním postižením a z důvodu kapacitního nenaplnění pro ně speciální třída otevřena nebyla. Celkový počet žáků se postupem času zvyšuje. Oproti počtu z minulého školního roku vzrostl počet žáků o 19. Kapacita školy činí 850 žáků, což poukazuje na skutečnost, že je dostačující a může nabídnout možnost nástupu do vzdělávání na této základní škole dalším 25 žákům (Výroční zpráva ZŠ Úvaly, 2020).

Tabulka 4 Počet žáků a učitelů

Školní rok	16/17	17/18	18/19	19/20
Počet tříd	32	33	35	35
Počet žáků	726	745	806	825
Průměrný počet žáků ve třídě	24,1	23,5	24	24,1
Přepočtený počet úvazků učitelů	44,3	45	49,5	49,7

Zdroj: Výroční zpráva ZŠ Úvaly, 2020

Obrázek 12 Základní škola Úvaly

Zdroj: <https://www.zsuvaly.cz>

4.2.2 Zdravotnictví

Již od roku 1955 využívají občané Polikliniku Úvaly, která se nachází velmi dobře dostupném místě. Leží na rohu Pražské a Raisovy ulice. V roce 1980 došlo k přístavbě, čímž došlo k rozšíření střediska, a od té doby se poliklinika postupně modernizuje. K úplnému dokončení rekonstrukce venkovního pláště budovy došlo v roce 2011 a vnitřních prostorů následně poté v roce 2012. Poliklinika se v roce 2013 též dočkal výstavby moderní lékárny a také rozšíření kapacity míst na parkování. V současnosti se středisko skládá ze čtyř podlaží. Své ordinace zde mají tři zubní lékaři, čtyři praktičtí lékaři pro dospělé a dva praktičtí lékaři pro děti a dorost. Mimo to se zde nachází ordinace gynekologie, dermatologie, fyzioterapie, chirurgie, urologie, optika, psychiatrie a zubní laborant (Poliklinika Úvaly, 2021).

Úvaly dále nabízejí svým občanům, ale i širší veřejnosti, Zubní ordinaci Smile Care, která se nachází nedaleko vlakového nádraží. Tato ordinace nabízí a poskytuje profesionální služby v oblasti dentální péče a hygieny za použití nejmodernějších technologií (Smile Care, 2021).

4.2.3 Dopravní infrastruktura

Obec Úvaly je velmi dobře dostupná. Střed této obce protíná silnice 1/12, která je hlavní spojkou mezi Prahou, Úvaly, Českým Brodem a Kolínem. Vzdušná vzdálenost Úval od Prahy je asi 3 km. Dále je město Úvaly napojeno na silnici 2/101 na aglomerační okruh Říčany – Úvaly – Jirny. Na tyto silnice navazuje poměrně hustá síť silnice třetí třídy.

Dalším nejčastěji využívaným dopravním prostředkem, hned po automobilech, je železniční doprava. V roce 2016 byla dokončena rekonstrukce vlakové trati v úseku Běchovice – Úvaly pro provoz a modernizace zabezpečovacího zařízení pro zvýšení bezpečnosti provozu. Trať byla přizpůsobena pro zvýšení rychlosti vlaků, a to na 160 km/h. Došlo též k výstavbě protihlukových zdí. Tato rekonstrukce byla i velmi zaměřená na zvýšení bezpečnosti obyvatelstva při pohybu na vlakovém nádraží. V Úvalech tak vznikl nový podchod, dvě ostrovní nástupiště v délce 2x200, dva výtahy na nástupiště, nové přístřešky, nový železniční rozhlas (Úvaly.cz, 2021). V současné době železniční doprava propojuje Úvaly opět s Prahou, Českým Brodem a Kolínem.

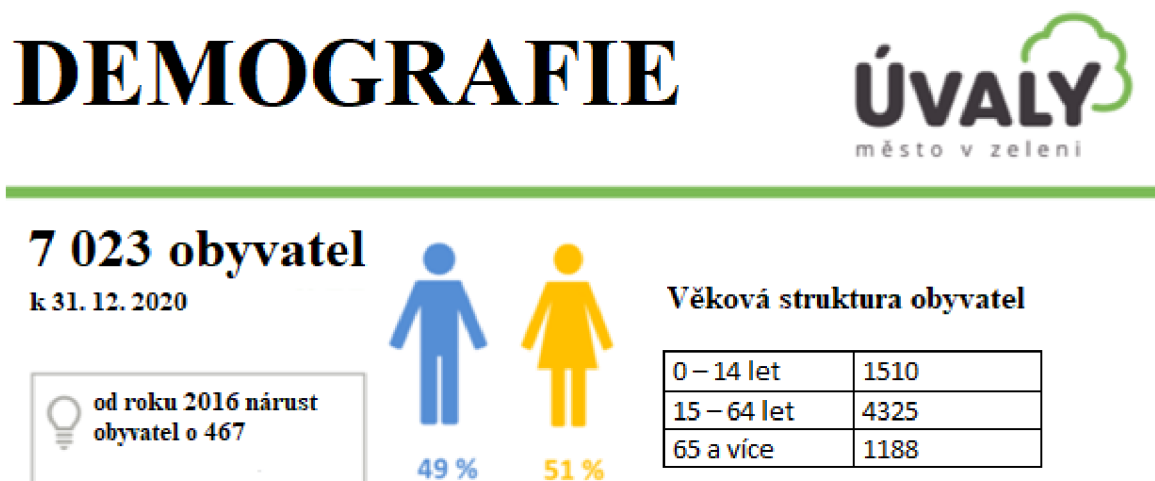
Samozřejmostí i v této obci je též zajištěná autobusová doprava. Na financování provozu autobusové dopravy v Úvalech se podílí Středočeský kraj a městský úřad Úvaly. Stejně tak jako železniční doprava, je i autobusová doprava zajišťována společností ROPID

– Regionální organizátor pražské integrované dopravy. V Úvalech se nachází 14 autobusových zastávek, avšak nejvíc autobusů staví na stanici Úvaly – železniční stanice. Autobusová doprava je občany využívána především pro pohyb po této obci. Spojení do Prahy či Kolína autobusovou dopravou není ideální, přestože Úvaly nabízí poměrně velkou četnost autobusových linek. Vhodné pro zlepšení dopravy z Úval do Prahy by bylo zavedení přímé autobusové linky z Úval do stanice Sídliště Rohožník, která se nachází v Újezdě nad Lesy.

4.3 Demografie

Pojem demografie pochází z řeckého slova démos, které v překladu znamená obyvatelstvo. Objektem studia této vědy je tedy lidská populace. Demografie se zabývá jejich velikostí, strukturou a vývojem. Oblast zkoumání demografie je pak zaměřena na proces přirozeného příbytku či úbytku (narození, smrt), migrace či věková struktura obyvatelstva (UK, 2021).

Obrázek 13 Demografie

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

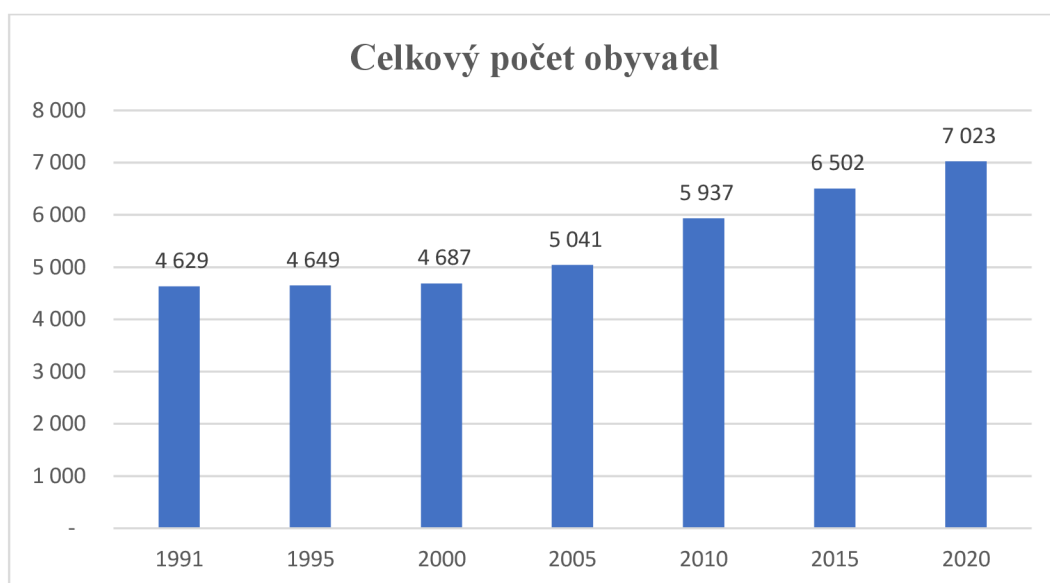
4.3.1 Vývoj počtu obyvatel

Dle údajů Českého statistického úřadu mělo hlášený trvalý pobyt v obci Úvaly ke dni 31. 12. 2020 celkem 7 023 obyvatel. Jak je možné vidět na grafu níže, počet obyvatel v uvedené časové řadě od roku 1991 do roku 2020 velmi výrazně vzrostl. V roce 1991 žilo

v obci Úvaly pouhých 4 629 obyvatel, přičemž v roce 2020 činí počet obyvatel 7 023, což je o 2 394 obyvatel více. Důvodem postupného přílivu obyvatel je především modernizace města. Nejvýznamnější vliv na vzrůst počtu obyvatel však mělo zavedení železniční tratě, která spojuje Úvaly s Prahou a Kolínem, což zjednodušilo pohyb obyvatel při dojíždění za prací či studiem. Další silnou stránkou je pak neopomenutelná vysoká občanská vybavenost. Občanům je tak zajištěna vysoká úroveň kvality bydlení, což představuje velmi silné lákadlo pro příliv nových obyvatel.

Graf 1 počet obyvatel

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

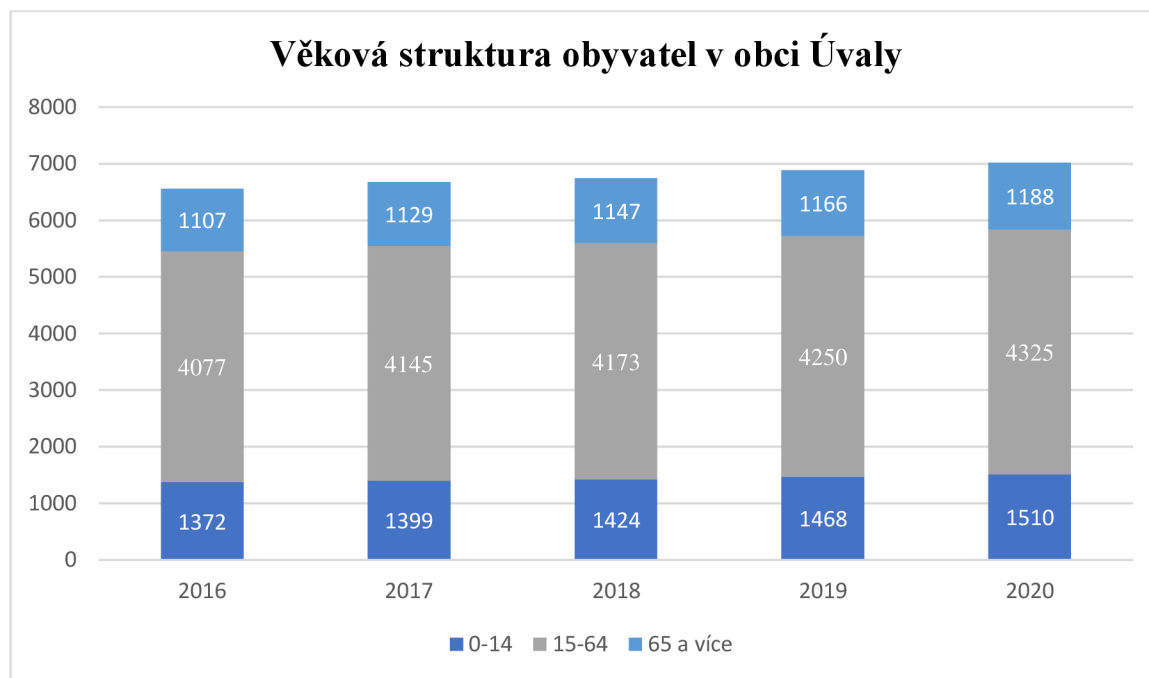
4.3.2 Věková struktura

Jak již bylo zmíněno v kapitole výše, celkový počet obyvatel v obci Úvaly činí 7 023 obyvatel. Z celkového počtu bylo zde hlášeno 3 567 žen a 3 456 mužů. Věková struktura obyvatelstva zobrazuje nejrozsáhlejší věkovou skupinu od 15 do 64 let – tj. 4 325 obyvatel. V dalším pořadí je skupina obyvatel ve věku 65 let a více – tj. 1 188 obyvatel a v poslední řadě věková skupina od 0 do 14 let – tj. 1 510. Průměrný věk obyvatel se tak pohybuje ve výši 39,4.

Z dlouhodobého hlediska lze tedy říci, že celkový počet obyvatel v této obci roste. Od roku 2016 do roku 2020 vzrostl počet obyvatel o 467 osob. Největší přírůstek obyvatel je ve střední věkové linii (15–64 let) a to o 248 obyvatel. Jelikož se nejedná o přirozený přírůstek obyvatel ale o přistěhování, lze zde předpokládat, že se jedná o proces

suburbanizace, kdy se obyvatelé stěhují do příměstské části za účel bližšímu kontaktu s přírodou, ale zároveň nechtějí ztratit benefity, které jim nabízí blízké město (Soukup, 2013).

Graf 2 Věková struktura obyvatelstva

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

Věková struktura obyvatel v obci Úvaly v porovnání s celkovou věkovou strukturou v celé České republice je lehce odlišná. V obci Úvaly stejně tak jako ve zbytku republiky převažuje věková skupina obyvatel ve věku 15–64. Rozdíl však je viditelný ve věkových skupinách 0–14 a 65 a více. V celé České republice bylo v roce 2020 ve věkové kategorii 0–14 celkem 16,10 % obyvatel a v kategorii 65 a více, 20,20 %. V porovnání s městem Úvaly, kdy počet obyvatel v tentýž rok ve věkové skupině 0–14 činil 21,50 % a ve věkovém rozhraní 65 a více 16,92 % je zřejmé, že v Úvalech žije více dětí nežli seniorů.

Tabulka 5 Věková struktura obyvatel

v %	Věková struktura obyvatel v celé ČR				Věková struktura obyvatel v obci Úvaly			
	0-14	15-64	65 a více	celkem	0-14	15-64	65 a více	celkem
1991	20,57	66,68	12,75	10 312 548	17,43	65,74	16,83	4 629
1995	18,34	68,36	13,30	10 321 344	16,24	67,35	16,41	4 649
2000	16,21	69,93	13,86	10 266 546	15,94	67,40	16,66	4 687
2005	14,65	71,15	14,21	10 251 079	15,47	68,42	16,11	5 041
2010	14,41	70,06	15,53	10 532 770	17,96	66,35	15,70	5 937
2015	15,40	66,30	18,30	10 553 843	20,56	62,70	16,73	6 502
2020	16,10	63,80	20,20	10 701 777	21,50	61,58	16,92	7 023

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

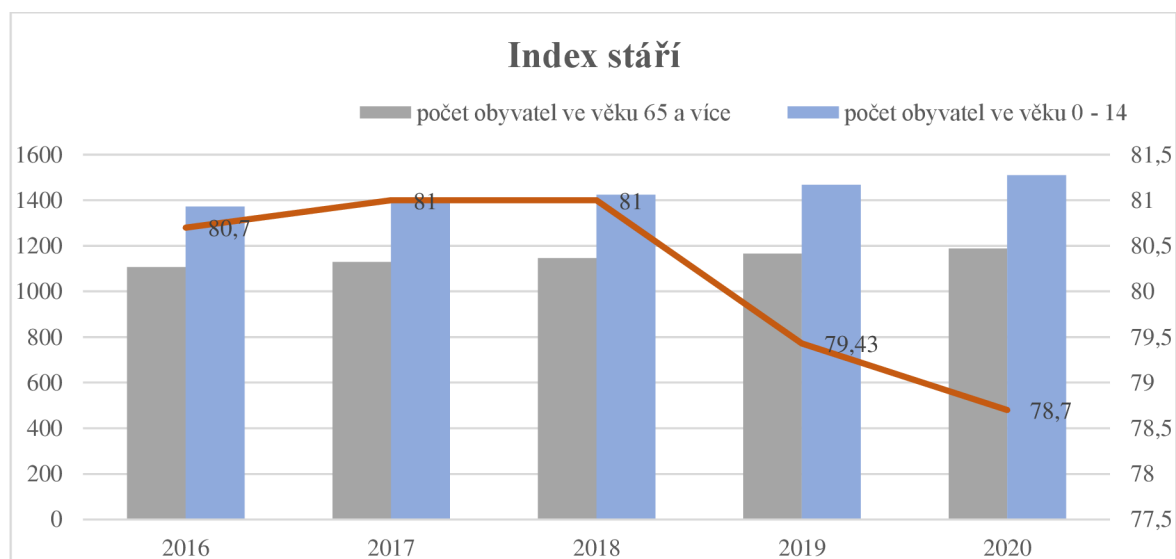
Index stáří je velmi často používanou charakteristikou věkové struktury obyvatelstva, která vypovídá o stárnutí populace. Vyjadřuje, kolik obyvatel ze starších věkových skupin připadá na sto dětí. Konkrétně v tomto případě, kolik obyvatel ve věku 65 a více let připadá na 100 dětí do 15 let věku.

$$\text{Index stáří} = \frac{\text{počet obyvatel ve věku 65 a více let}}{\text{počet obyvatel ve věku 0 - 14 let}} \times 100$$

Je-li výsledná velikost indexu nižší než sto, je podíl sledované dětské složky obyvatel vyšší než podíl starších osob, a naopak převyšuje-li výsledná hodnota indexu sto, je počet osob ve věku nad 65 let vyšší než počet dětí v populaci (ČSÚ, 2009).

Index stáří tedy potvrzuje skutečnost, že v obci Úvaly převyšuje dětská složka obyvatel podíl seniorů. Tento index ve sledovaném období, tj. od roku 2016 do roku 2020, poklesl o 2, což dokazuje, že v obci Úvaly stále přibývá počet dětí. Za příčinu přibývajícího počtu dětí lze považovat samotnou suburbanizaci. Počet přistěhovaných obyvatel stále roste. Největší část obyvatelstva zastávají lidé ve střední věkové třídě, tj. od 15 do 64 let. V této věkové kategorii je očekávána reprodukce obyvatelstva. Rostoucí počet dětí je tedy podmíněn počtem osob v reprodukčním věku.

Graf 3 Index stáří

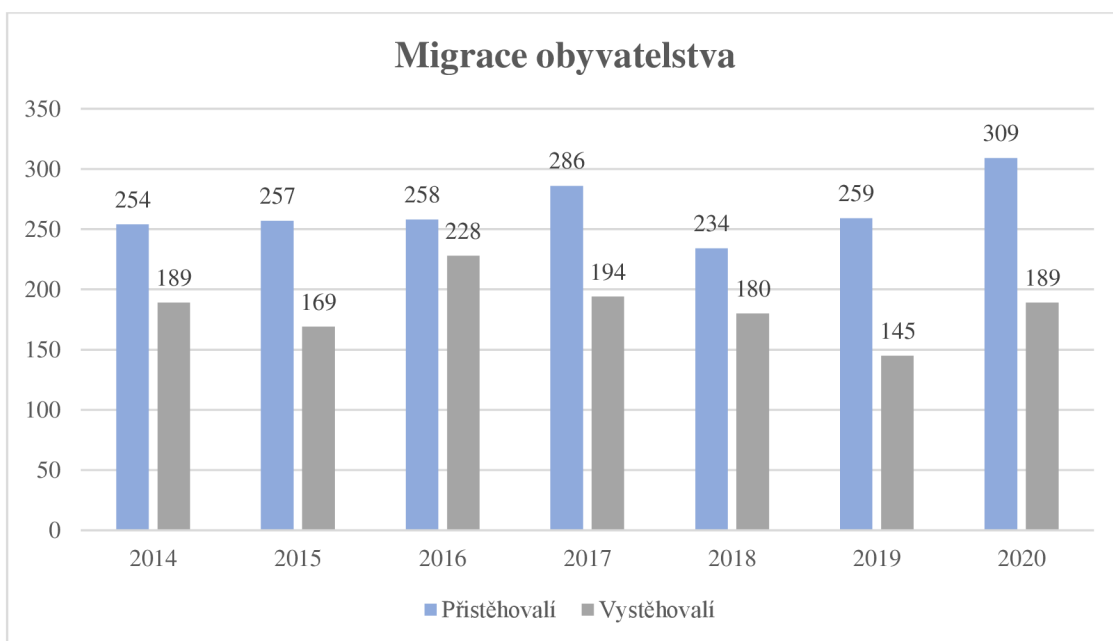

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

4.3.3 Migrace obyvatelstva

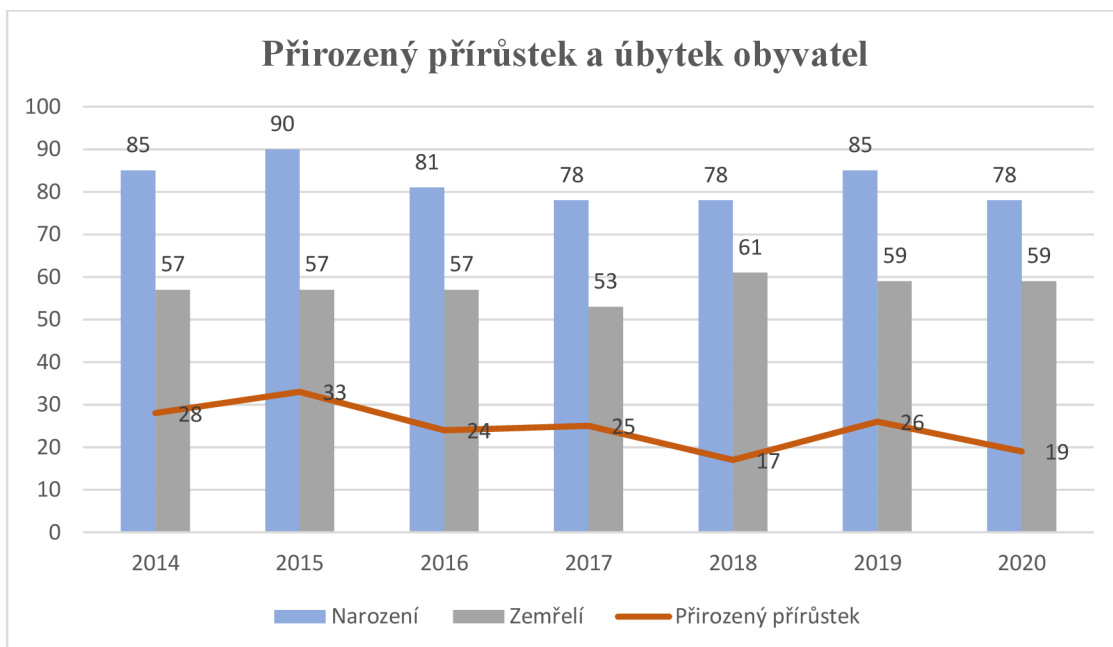
Jak bylo již uvedeno výše, v časové horizontu od roku 2016 do roku 2020 přibylo v obci Úvaly skoro 500 obyvatel. Zatímco přirozený přírůstek živě narozených osob v průběhu zkoumaného období téměř stagnuje, velmi se mění počet přistěhovaných osob. V roce 2016 bylo zaznamenáno přistěhování 258 osob, přičemž v roce 2020 již 309 osob, což je o 48 osob více. V porovnávaném časovém úseku byla migrace obyvatel zásadně odlišná. V roce 2016 přibylo sice 258 přistěhovaných obyvatel, ale zároveň se i 228 osob odstěhovalo. Z výsledku je zřejmé, že tak přibylo pouhých 30 obyvatel. V roce 2017 se situace již značně mění. Přistěhovalo se tehdy 286 a odstěhovalo pouhých 194, což značí rapidní přírůstek obyvatel a to o 92 osob. V roce 2018 přírůstek obyvatel opět lehce pokles (54 obyvatel), což ovšem obci vynahradil následující rok, kdy se přistěhovalo dokonce 114 obyvatel. V posledním zkoumaném roce, v roce 2020, dokazuje fakt, že počet přistěhovaných osob roste. Přibylo hned 120 obyvatel, což je o poznání více než v prvním zkoumaném roce.

Graf 4 Migrace obyvatelstva

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

Graf 5 Přirozený přírůstek a úbytek obyvatel

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

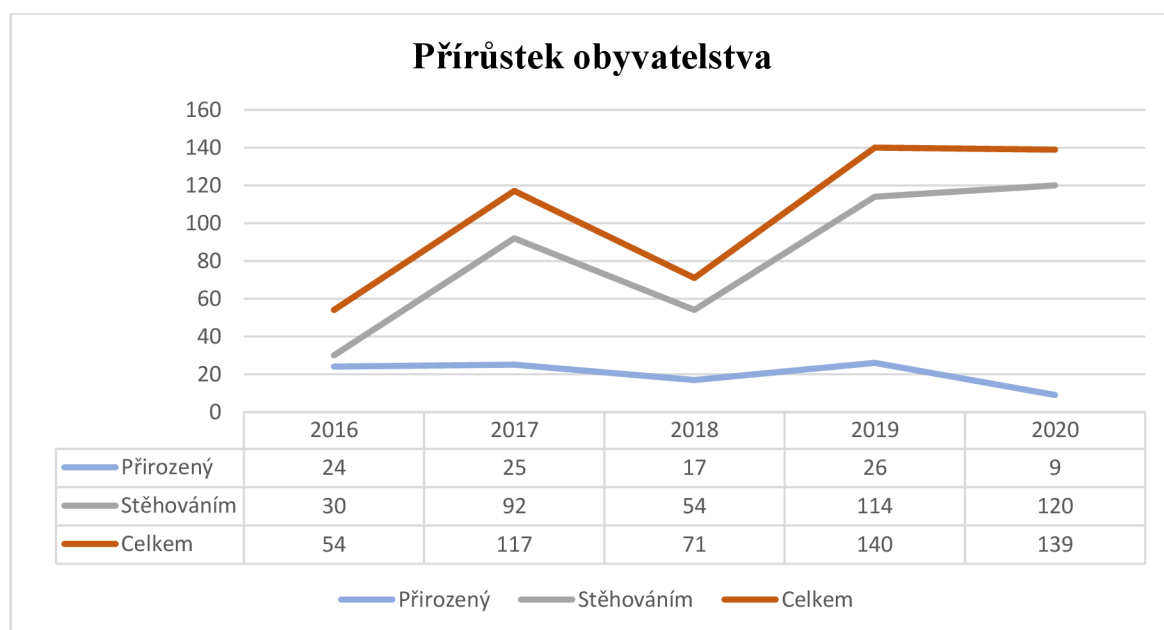
Přirozený přírůstek (PP) a úbytek je statistický údaj, který udává rozdíl mezi živě narozenými (N) a zemřelými (M) za daný rok.

$$PP = N - M$$

Jestliže v populaci převažují zemřelí, vychází hodnota přirozeného přírůstku záporně a označuje se jako přirozený úbytek, v případě, kdy číslo vychází kladně, jedná se o přirozený přírůstek a počet narozených tak převažuje počet zemřelých.

V případě přirozeného přírůstku v obci Úvaly není tak markantní výkyv. Časová osa zobrazuje téměř stejný počet zemřelých, ale i narozených v letech 2016 až 2020. Průměrný počet zemřelých osob činil 57,8 osob a narozených 80 osob, průměrný přirozený přírůstek pak činí 24,6.

Graf 6 Přírůstek obyvatelstva

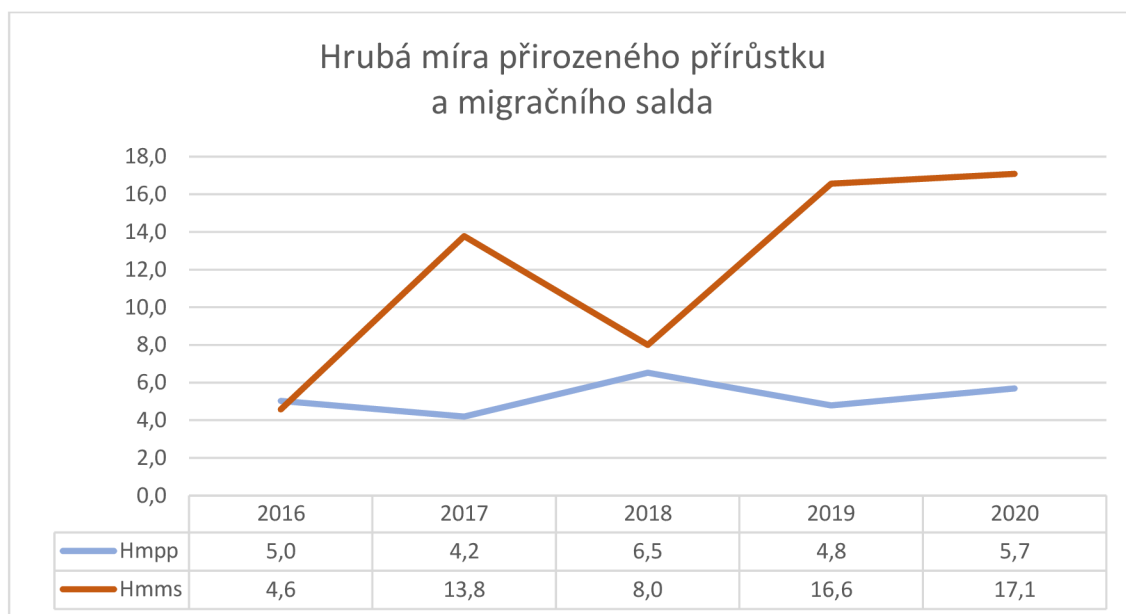
Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

Následně je vypočtena Hrubá míra přirozeného přírůstku a hrubá míra migračního salda. Tyto hodnoty jsou zobrazeny v promilích (‰). Hrubá míra je počítána na 1 000 obyvatel k poslednímu dni daného roku. V roce 2016 se tedy na 1 000 obyvatel narodilo 8,7 dětí a zemřelo 3,7 obyvatel. Celkem tedy přibylo 5,0 obyvatel. V tentýž rok se přistěhovalo na 1 000 obyvatel celkem 39,4 obyvatel a odstěhovalo se 34,8 obyvatel. Celkem tak přibylo 4,6 ‰ obyvatel. V porovnání s posledním rokem sledovaného období se hrubá míra přirozeného přírůstku v zásadě moc nezmění. Na 1 000 obyvatel se v uvedeném roce narodilo 8,4 dětí a zemřelo 2,7 obyvatel. Rozdíl je však vidět u hrubé míry migračního salda. Zde se v témže roce, na 1 000 obyvatel, přistěhovalo 43,9 obyvatel a odstěhovalo se 26,9 obyvatel. Hrubá míra migračního salda tak činí 17,1 ‰ což je o 12,5 ‰ více než v roce 2016.

$$hmpp = \left(\frac{N}{S} * 1000\right) - \left(\frac{M}{S} * 1000\right)$$

$$hmms = \left(\frac{I}{S} * 1000\right) - \left(\frac{E}{S} * 1000\right)$$

Graf 7 Hrubá míra přirozeného a migračního salda

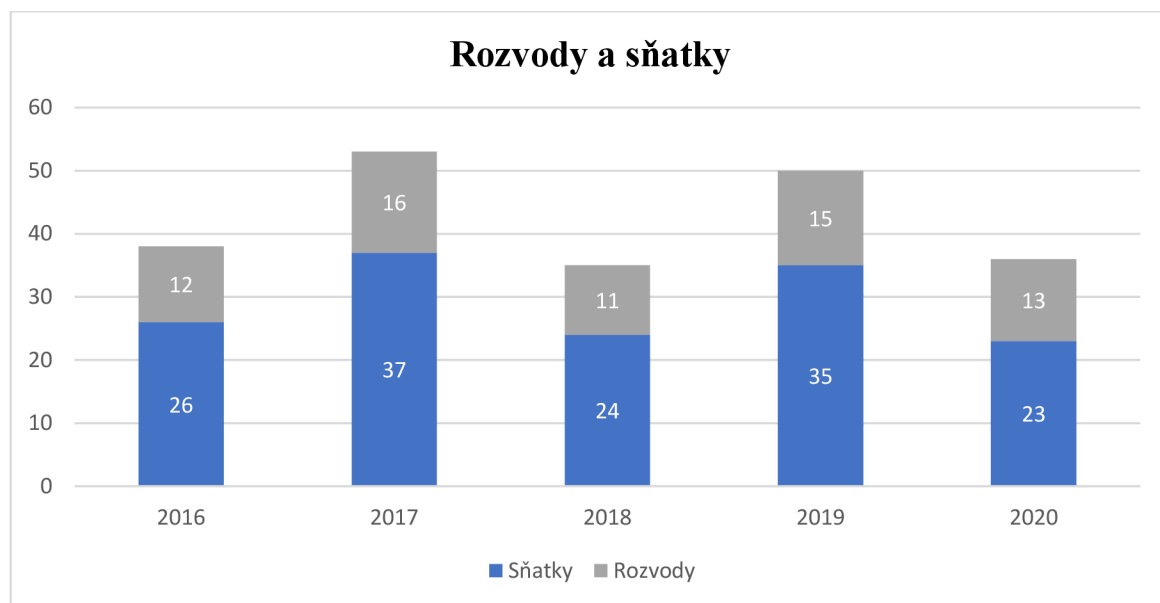

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

4.3.4 Rozvody a sňatky

Dle údajů Českého statistického úřadu je v obci úvaly každoročně vyšší počet uzavřených sňatků než rozvodů. Průměrný počet uzavřených sňatků je v námi sledovaném období, tj. od roku 2016 do roku 2020, 29. Nejvyšší počet uzavřených sňatků nastal v roce 2017, kdy proběhlo celkem 37 obřadů. Nejnižší počet byl pak zaznamenán v roce 2020, tj. 23 obřadů. Rozvodovost občanů Úval se pohybuje v průměru 13,4 rozvodů za rok. Nejvíce rozvodů se uskutečnilo v roce 2017, tj. ovšem rok, jak je již uvedeno výše, i s největším počtem uzavřených sňatků. Nejméně rozvedených párů pak bylo v roce 2018–2011.

Graf 8 Rozvody a sňatky

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

4.3.5 Bytová výstavba

Město Úvaly působí dojem příjemného obytného městečka. Bydlení v této obci spojuje osobní vztah člověka s přírodou, avšak zároveň zajišťuje příměstské bydlení se snadnou dopravou do centra hlavního města. Sčítání lidu probíhá, každých 10 let. Poslední bylo tedy uskutečněno v roce 2021, avšak Český statistický úřad prozatím nezveřejnil výsledky, tudíž je v této diplomové práci vycházeno z výsledků z roku 2011. V roce 2011, bylo při sčítání lidu tedy zjištěno, že celkový počet obyvatel činí 6 112. Celkový počet domů činil 1 756, přičemž obydlených domů bylo 1 565 a neobydlených 192.

Tabulka 6 Domy v Úvalech

	Domy celkem	Obydlené	Neobydlené	Z obydlených podle druhu domu (v %)	
				Rodinné domy	Bytové domy
Úvaly	1 756	1 565	191	96 %	4 %
Praha– východ	44 697	38 465	6 232	96 %	4 %

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

Celkový počet bytů pak činil 2 217 bytových jednotek. Zajímavostí je, že výrazně převažuje bydlení ve vlastním – 71 % bytů, což je způsobeno vysokým podílem rodinných

domů. Při celkovém počtu 6 112 obyvatel Úval v březnu 2011 připadá na jeden obydlený byt v průměru 2,8 osob, což je ve srovnání s Hl. m. Prahou o 0,5 osob více.

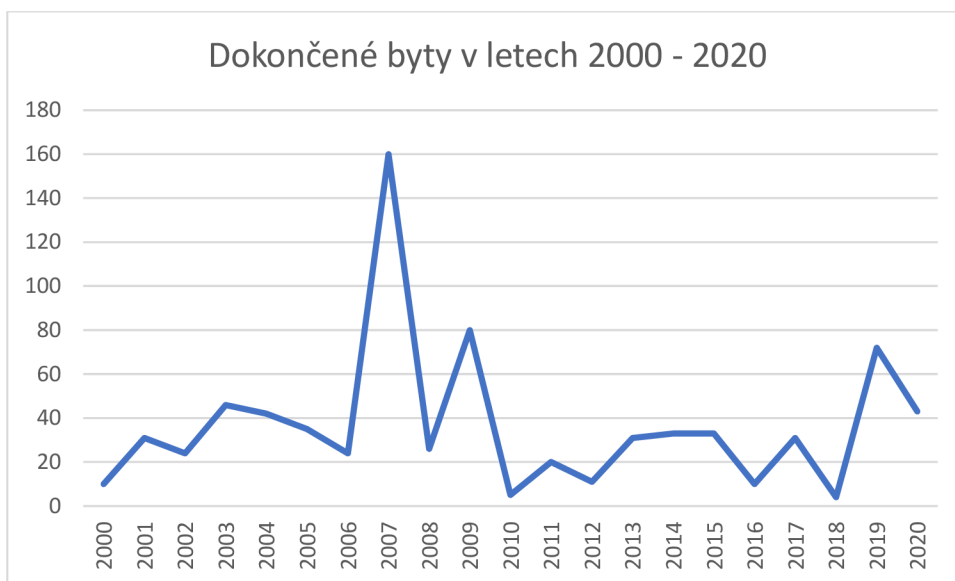
Tabulka 7 Byty v Úvalech

	Obydlené byty celkem	Ve vlastním domě	V osobním vlastnictví	Z toho právní důvod užívání bytu (v %)	
				Nájemní	Družstevní
Úvaly	2 217	60 %	9 %	9 %	6 %
Praha – východ	55 028	60 %	11 %	10 %	5 %

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ

Časová řada bytové zástavby zobrazuje počet dokončených bytů v letech 2000–2020. Největší množství dokončených bytů bylo zaznamenáno v roce 2007 (celkem 160). V tomto roce došlo k rozšíření obce Úvaly téměř o dvojnásobek. Oblast se rozšířila na jihovýchodním okraji města v části Hostín. Lokalita Hostín se svými 70 hektary představuje nejvýznamnější rozvojovou plochu města Úvaly. Tento projekt byl realizován mezi lety 2007–2010, je zde tedy vidět významný nárůst dokončených bytů i roce 2009, kdy přibylo celkem 80 dokončených bytů. Následujících letech nebyl přírůstek nových bytů tak markantního rázu, ale lze považovat stále jako nadprůměrný v porovnání s ostatními obcemi v České republice. Průměrná výše dokončených bytů v období od roku 2011 do roku 2018 se pohybuje okolo 21,6 %. V roce 2019 je následně zaznamenán opětovný nárůst bytů, způsobený především dokončením developerských projektů Radlická čtvrť – Milíčova, Slunečné terasy Úvaly u Prahy – Škvorecká ulice a Nízkoenergetické domy u Klánovického lesa. Úvaly představují velmi atraktivní území pro zájem developerů, tudíž lze předpokládat rostoucí počet dokončených bytů i v budoucnosti. Již nyní je v realizaci celkem 5 developerských projektů.

Graf 9 Dokončené byty 2000–2020

Zdroj: vlastní zpracování dle ČSÚ

Jak již bylo řečeno, Úvaly představují velmi atraktivní území pro zájem developerů. Developerské záměry však přináší obci jak příležitosti, tak i hrozby. Příležitostí pro obec je příliv nových, vzdělaných obyvatel, čímž se zvýší příjmy města a zajistí se rozvoj služeb. Hrozbou jsou však tlaky na sociální a technickou infrastrukturu. S velkým přílivem obyvatel, je nutné zajistit vyšší kapacitu základní školy a mateřské školky. Zároveň je kladen vysoký tlak na rozvoj dopravy či vodohospodářské infrastruktury. V roce 2018 došlo k dokončení projektu výstavby nízkoenergetických domů u Klánovického lesa (17 rodinných domů, 24 řadových rodinných domů a 6 dvojdomků). Dále byl dokončen projekt Slunečné terasy Úvaly u Prahy, kdy došlo k zástavbě 28 nízkoenergetických řadových rodinných domů ve Škvorecké ulici ve čtvrti Slovany na jižním okraji Úval. V poslední řadě, bylo v projektu Radlická čtvrť – Milíčova zajištěno 29 stavebních parcel určených ke stavbě rodinných domů.

Aktuálně je v realizaci v obci 5 developerských projektů, zaměřených na bytovou výstavu:

1. Úvaly Horoušánky – Anglická čtvrť

Investor připravuje v rámci své developerské činnosti vybudování technické a dopravní infrastruktury pro rodinné domy, veřejná prostranství – veřejná zeleň, multifunkční a dětské hřiště.

2. Obytný soubor Hostín – II. Etapa

Obytný soubor je II. etapou rozpracování územní studie projektu Hostín z roku 2008, která významným způsobem dotváří město Úvaly. V souladu s územním plánem navrhuje nové rodinné a bytové domy, doplněné městskými funkcemi.

Dojde tak k výstavbě 40 rodinných řadových domů, 33 bytů a celkem 235 parkovacích míst.

3. Úvaly – projekt Hostín

Lokalita Hostín se svými 70 hektary představuje nejvýznamnější rozvojovou plochu města Úvaly. Projekt navazuje na stávající zástavbu na jihu města a vytváří zcela novou urbanistickou strukturu pro dalších až 3 500 obyvatel. Návrh projektu usiluje o maximální využití území; svým měřítkem zcela změní dnešní Úvaly v jejich charakteru příjemného a obytného městečka.

4. Úvaly – lokalita Výpustek II

Koncept urbanistické studie části lokality Úvaly – Výpustek západní část řeší možné využití území pro výstavbu souboru rodinných domů. V lokalitě je navrženo 67 parcel. Z toho pro řadové domy je navrženo 29 parcel o celkové výměře 7 493 m² (21,8 % výměry celé rozvojové plochy). Pro dvojdomky je navrženo 36 parcel o celkové výměře 17 408 m² a pro rodinné domy 2 parcely o celkové výměře 943 m².

5. Projekt Primavera – výstavba 62 rodinných domů

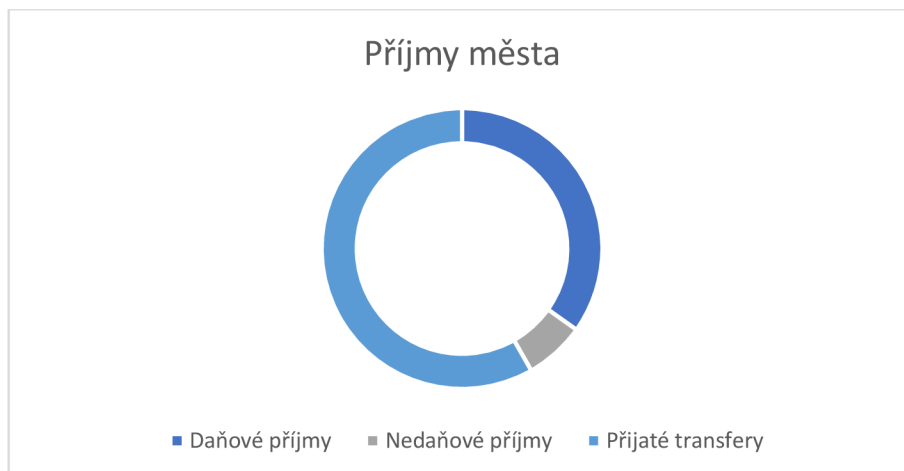
Jedná se o výstavbu obytné lokality určené pro zástavbu rodinnými domy městského a příměstského typu jak individuálními, tak firemními stavebníky v pěší vzdálenosti od vlakového nádraží i přírodního parku Škvorecká obora.

Z výše uvedeného je tedy zřejmé, že bytová zástavba v obci Úvaly má velmi výrazný potenciál, z čehož lze v predikce očekávat markantní rozvoj obce.

4.3.6 Hospodaření města

Hospodaření města zahrnuje finanční prostředky, které byly čerpány na základě schváleného rozpočtu města a dalších rozpočtových opatření schválených v roce 2019 pro rok 2020. Veškeré údaje o hospodaření města Úvaly jsou následně získány ze závěrečného účtu hospodaření za rok 2020, který byl sestavený ke dni 07. 07. 2021

Graf 10 Příjmy města

Zdroj: vlastní zpracování dle Závěrečného účtu obce Úvaly pro rok 2020

Celkové příjmy v roce 2020 činily 184 474 882 Kč. Významnou část příjmů zaobíraly daňové příjmy (123 252 648 Kč). Daňové příjmy v Úvalech zahrnují:

- daně z příjmů, zisků a kapitálových výnosů tj. 47 844 979 Kč;
  - daň z příjmu fyzických;
  - daň z příjmu fyzických osob;
- daně ze zboží a služby v tuzemsku tj. 48 567 747 Kč;
  - daň z přidané hodnoty;
- majetkové daně tj. 7 471 311 Kč;
  - daň z nemovitých věcí;
- daně a poplatky z vybraných činností a služeb tj. 19 368 609 Kč;
  - poplatky a odvody v oblasti životního prostředí;
  - správní poplatky;
  - daň z hazardních her;
  - místní poplatky (Závěrečný účet, 2020).

Místní poplatky je specifickou pravomocí obce. Obec Úvaly má stanoveno celkem 5 místních poplatků.

Poplatky jsou vybírány tedy za odpad, kdy místní sazba činí 996 Kč za rok za osobu s trvalým pobytem v obci Úvaly. Výjimku tvoří děti do věku tří let, které jsou od poplatku oproštěny.

Dalším poplatkem obce je poplatek ze psů, který platí držitel psa, který má též trvalý pobyt na území obce. Poplatek se platí za psa, který dovršil stáří tří měsíců. Sazba poplatku

je stanovena ve výši 420 Kč za jednoho psa a 720 Kč za druhého či každého dalšího psa, a to v případě, kdy majitel psa žije v rodinném domě. Pro držitele psa, který má sídlo v bytovém domě je poplatek stanoven ve výši 540 Kč za jednoho psa a 720 Kč za druhého a každého dalšího psa. Za psa, jehož držitelem je osoba starší 65 let, poplatek činí 180 Kč za jednoho psa a 300 Kč za druhého či každého dalšího psa.

Užívání veřejného prostranství je dalším poplatkem obce. „*Poplatek za užívání veřejného prostranství se vybírá za zvláštní užívání veřejného prostranství, kterým se rozumí provádění výkopových prací, umístění dočasných staveb a zařízení sloužících pro poskytování prodeje a služeb, pro umístění stavebních nebo reklamních zařízení, zařízení cirkusů, lunaparků a jiných obdobných atrakcí, umístění skládek, vyhrazení trvalého parkovacího místa a užívání tohoto prostranství pro kulturní, sportovní a reklamní akce nebo potřeby tvorby filmových a televizních děl.*“ Sazba tohoto poplatku je odvozena od každého započatého dne a to ve výši 10 – 30 Kč a každého započatého m².

obec stanovuje poplatek paušální částkou takto:

- za umístění zařízení sloužících pro poskytování prodeje (předzahrádka u provozovny)

do 10 m ²	1 000	Kč/rok
od 10 m ² do 30 m	2 000	Kč/rok
od 30 m ² do 85 m	5 000	Kč/rok
- za umístění stavebního zařízení 300 Kč/měsíc;
- za umístění skládky 500 Kč/měsíc;
- za vyhrazení trvalého parkovacího místa 20 000 Kč/rok.

Posledním poplatkem obce je poplatek z pobytu. Předmětem tohoto poplatku je úplatný pobyt trvající nejvýše 60 po sobě jdoucích kalendářních dnů u jednoho poskytovatele pobytu. Poplatníkem je tedy osoba, která není v obci přihlášená k trvalému pobytu. Plátcem je následně ubytovatel, který přechodně ubytování poskytuje. Sazba poplatku činí 21 Kč za každý započatý den pobytu, s výjimkou dne jeho počátku (Úvaly, místní poplatky, 2019).

Nedaňové příjmy v obci činí 24 648 071 Kč. Tato složka obsahuje:

- příjmy z vlastní činnosti tj. 24 145 532 Kč;
  - příjmy z prodeje zboží;

- příjmy z poskytovaných služeb;
- příjmy z pronájmu pozemků či nemovitostí;
- příjmy z úroků;
- přijaté sankční platby a vratky transferů tj. 337 079 Kč;
- příjmy z prodeje nekapitálového majetku a ostatní nedaňové příjmy tj. 165 460 Kč;
  - přijaté neinvestiční dary
  - ostatní nedaňové příjmy.

Největší složku příjmů tvoří pro obec Úvaly přijaté transfery neboli dotace. Celková výše přijatých dotací je ve výši 206 067 238 Kč. Členíme je na neinvestiční přijaté transfery, jejichž výše činí 169 493 676 Kč, a investiční přijaté dotace – 12 401 078 Kč.

Výdaje obce za rok 2020 dosáhly výše 335 790 244 Kč. Největší složku výdajů obce tvoří běžné výdaje tj. 291 430 645 Kč, které zahrnují:

- platy a podobné a související výdaje tj. 33 357 644 Kč;
- neinvestiční nákupy a související výdaje tj. 36 995 044 Kč např.:
  - plyn, voda, elektřina
  - opravy, údržby
  - nákup materiálu
- neinvestiční transfery

Kapitálové výdaje pak činí celkem 44 359 598 Kč.

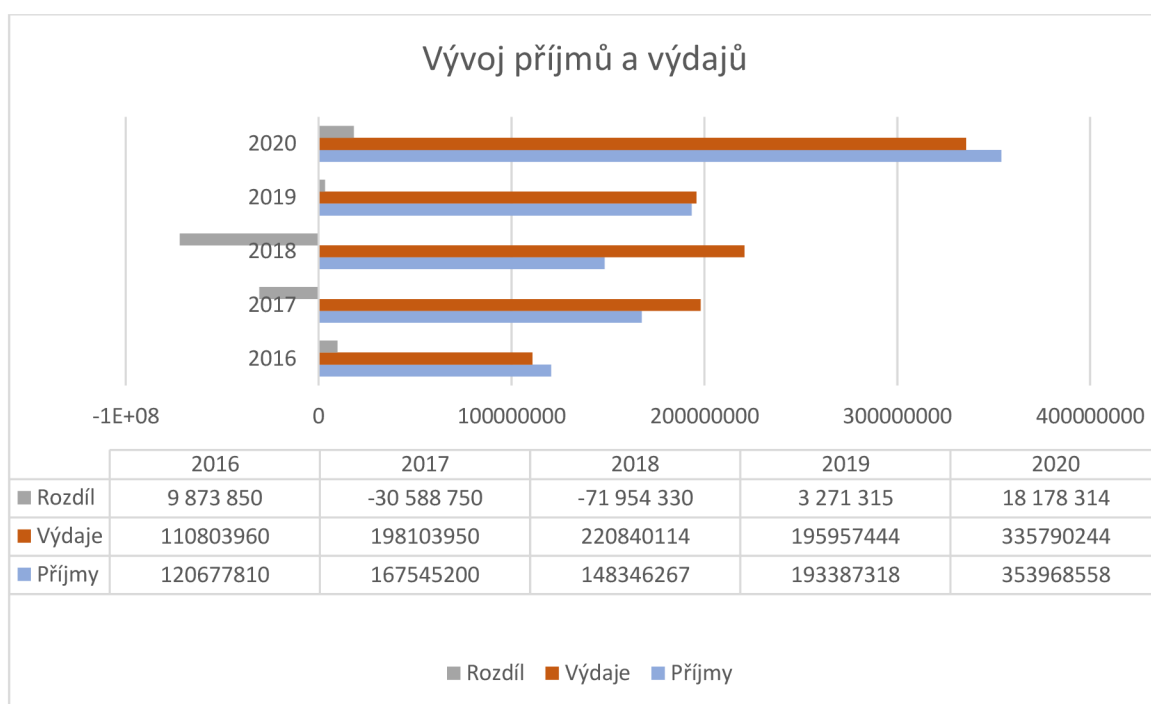
Graf 11 Výdaje města

Zdroj: vlastní zpracování dle Závěrečného účtu obce Úvaly pro rok 2020

Ve sledovaném období, tj. od roku 2016 do roku 2020 se významně mění celkové příjmy a výdaje obce. V roce 2016 vykazovalo město Úvaly v rozpočet přebytek ve výši 9 873 850 Kč. Následující rok tj. 2017 se rozpočet dostal do schodku ve výši 30 588 750 Kč. Tento schodek se nadále zvyšoval, a tak v roce 2018 činil necelých 72 milionů korun. V roce 2019 však nastal zvrat, a tak se rozpočet stává opět přebytkovým (3 271 315 Kč), a tak pokračuje i v roce 2020.

Graf 12 Vývoj příjmů a výdajů v obci Úvaly

Zdroj: Vlastní zpracování dle Rozklikávací rozpočet, 2021

V letech 2017–2018 byl zajištěn schodek rozpočtu za pomoci úvěru. Město Úvaly tak mělo ke dni 31. 10. 2018 celkem dva dlouhodobé úvěry, které byly uzavřeny u Komerční banky. Výše dluhu zahrnuje nesplacenou část dlouhodobého úvěru z roku 2014, jehož hodnota dosahovala částky 110 mil. Kč s úročením 2,76 % p. a. pro období do 23. 8. 2016, dále pak 2,21% p. a. od 23. 8. 2016 pro financování výstavby vodovodu, kanalizace a intenzifikace ČOV s roční splátkou cca 12-13 mil. Kč. (Úvaly – rozpočet, 2021)

Zastupitelstvo města dále schválilo na svém zasedání dne 23. 6. 2017 založení tzv. Zásobníku projektů města pro roky 2016–2020. Tento Zásobník zahrnuje projekty, které mají za cíl posunout Úvaly výrazně dopředu. Mezi tyto projekty patří například rekonstrukce náměstí, dostavba kanalizace, rekonstrukce chodníků či dopravní infrastruktury

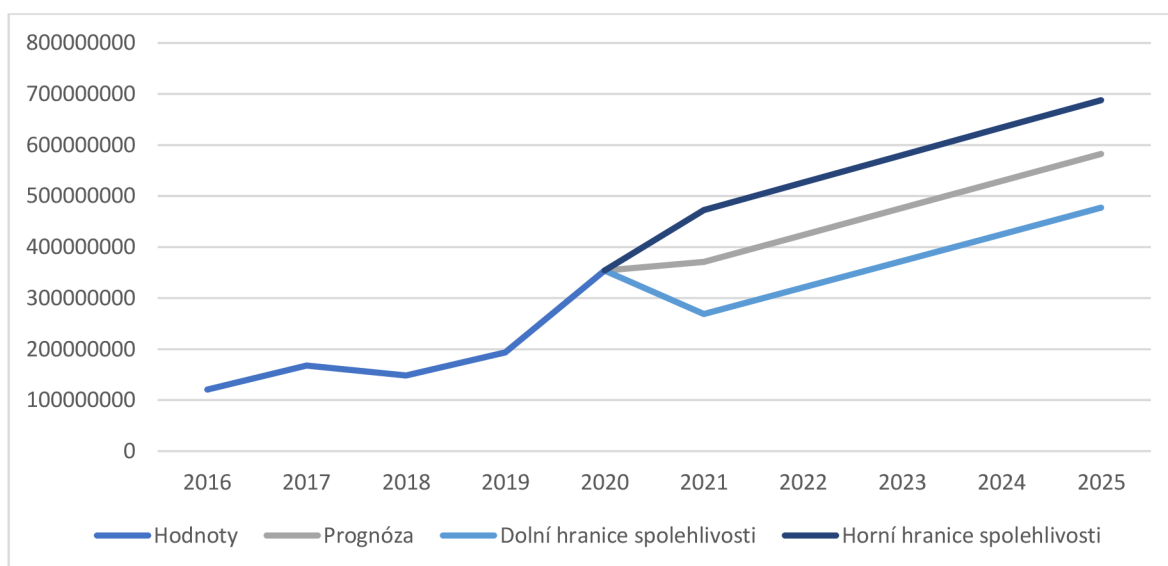
a rekonstrukce hrází rybníků. Tento Zásobník je financován z hotovostních peněz města, dotací, z projeje majetku města a úvěru. (Úvaly – rozpočet, 2021)

4.3.7 Predikce rozpočtu

Střednědobý výhled rozpočtu je nástrojem sloužícím pro plánování rozvoje města. Prognóza predikce vychází z hodnot z předchozích let, tj. od roku 2016. Predikce vývoje příjmů pak zobrazuje realistickou prognózu, tj. taková prognóza, která se nejvíce očekává. Dále je v grafu zobrazena dolní hranice spolehlivosti neboli pesimistická varianta prognózy a horní hranice prognózy – optimistická varianta. Pesimistická varianta prognózy předpokládá, že dojde ke snížení příjmů či navýšení výdajů, za to optimistická varianta uvažuje opačně tudíž, očekává navýšení příjmů či snížení výdajů.

V případě zaměření se na realistickou prognózu, lze předpokládat postupné navyšování příjmů v roce 2025 by tak příjmy mohly dosáhnout až výše 687 842 899 Kč a výše výdajů by tak ideálně klesly na 306 978 259 Kč. V opačném případě, tedy v případě pesimistické varianty by příjmy obce vzrostly pouze na 477 247 430 Kč a výdaje by naopak vzrostly na 525 611 074 Kč. V realistickém předpokladu bude postupně docházet k navyšování příjmů i výdajů. V roce 2025 by tak příjmy činily 582 545 165 Kč a výdaje 416 294 667 Kč. Výsledek hospodaření by tak byl kladný a přebytek rozpočtu by činil 166 250 498 Kč.

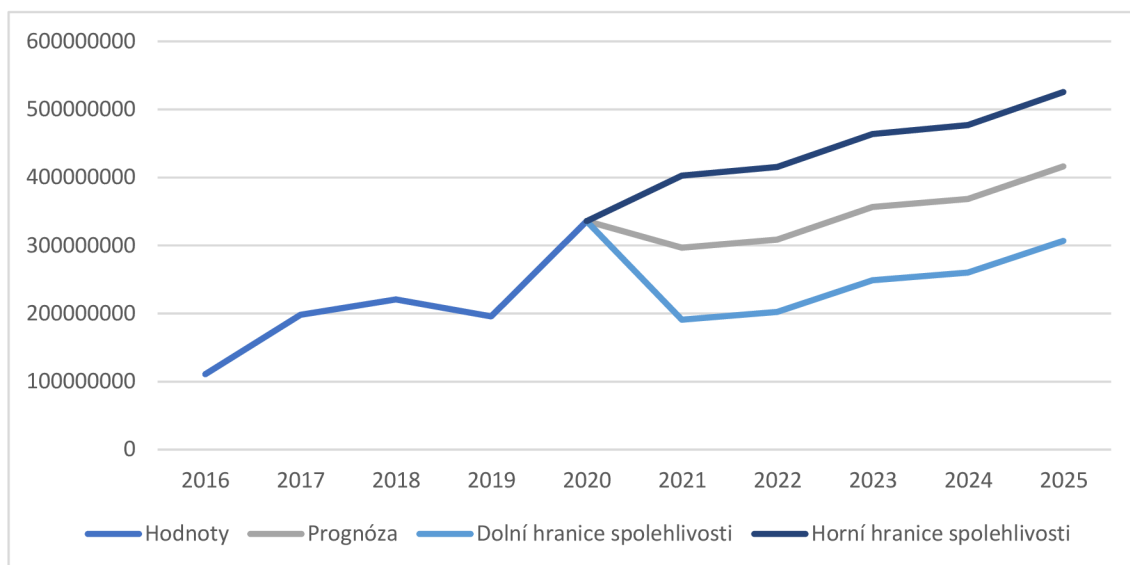
Graf 13 Predikce příjmů

Zdroj: vlastní zpracování dle Rozklikávací rozpočet, 2021

Graf 14 Predikce výdajů

Zdroj: vlastní zpracování dle Rozklikávací rozpočet, 2021

5 Zhodnocení výsledků

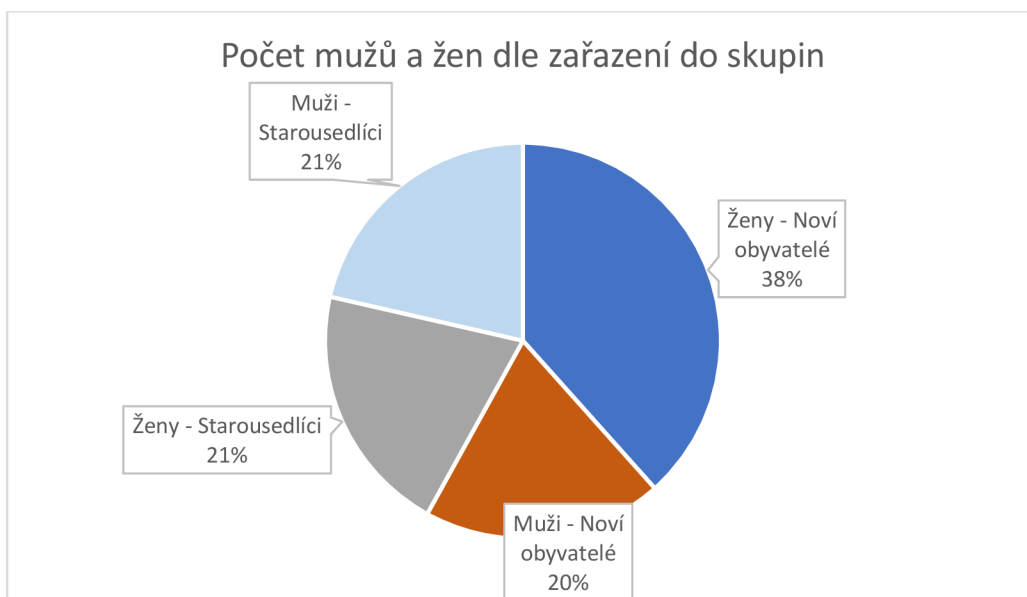
Sběr primárních dat byl realizován pomocí dotazníkového šetření uveřejněného na webovém portálu www.vyplnto.cz od 5. 01. 2022 do 15. 02. 2022. Dotazníkové šetření bylo určeno pouze pro obyvatele obce Úvaly. Pro jeho vyplnění bylo využito především facebookových skupin či osobního kontaktu s obyvateli obce.

Soustředěnost dotazníku byla směřována k vlivům suburbanizace a vnímání života v obci z pohledu starousedlíků a nově přistěhovaných občanů. Dotazník byl sestaven celkem ze 17 otázek, kdy většina otázek byla určena všem obyvatelům bez rozdílu, avšak závěr dotazníku byl rozvětven do dvou částí, kdy na jednotlivé otázky odpovídali pouze starousedlíci a na jiné pouze noví obyvatelé. Za starousedlíky byli pro tento dotazník považováni občané, kteří se buď v obci narodili nebo zde žijí více než 30 let. Naopak skupina nových obyvatel zahrnuje občany, kteří se do obce Úvaly přistěhovali a žijí zde méně než 30 let. Nahlédnutí do celého dotazníku je možné v příloze této diplomové práce.

5.1.1 Rozdělení respondentů na muže a ženy

Celkového dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 112 obyvatel obce Úvaly. Dotazník vyplnilo celkem 66 žen a 46 mužů. Při rozdělování občanů dle pohlaví do jednotlivých již zmíněných skupin bylo zjištěno, že dotazník vyplnilo celkem 43 žen a 22 mužů patřící do skupiny nových obyvatel (celkem tedy 65 nových obyvatel). Starousedlíci následně pak zahrnují 23 žen a 24 mužů (celkem 47 starousedlíků).

Graf 15 Počet mužů a žen dle zařazení do skupin

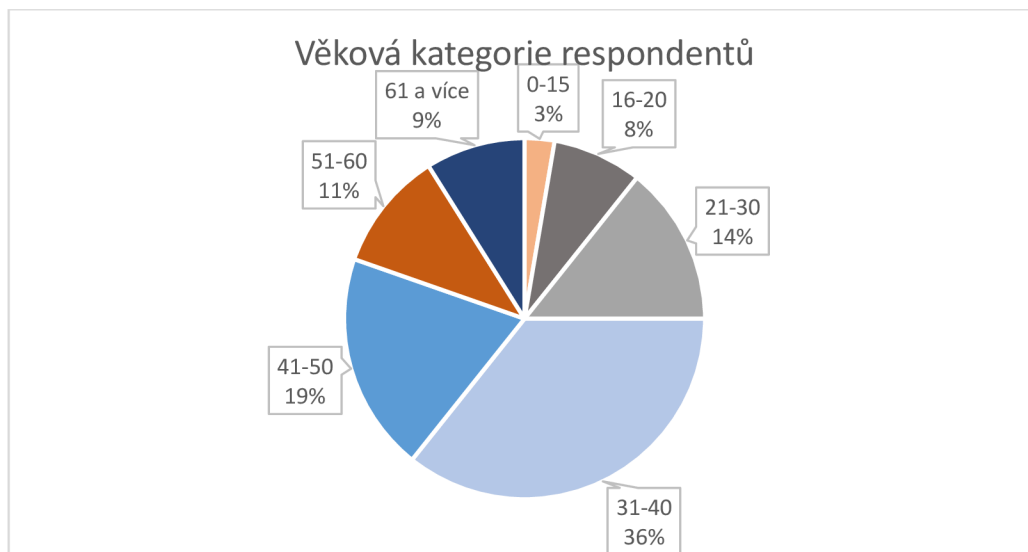

Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

5.1.2 Věková kategorie respondentů

Dále byla zjišťována věková kategorie respondentů. Nejrozšířenější zástupci respondentů byli ve věku 31–40 let, kteří činili 35,71 % (celkem 40 odpovědí). Dále, jako druzí nejaktivnější obyvatelé byly osoby ve věku 41–50 let, 19,64 % (22 respondentů). 14,29 % zahrnují občané ve věku 21–30 let (16 odpovědí). Občané ve věku 51–60 let odpověděli celkem 12x, tj. 10,71 % z celkového počtu. Téměř totožně odpovídali skupiny ve věku 61 a více a 16–20 let (8,93 % a 8,04 %). Nejméně odpovědí bylo získáno od nejmladší skupiny obyvatel ve věku 0–15 let (2,68 %).

Graf 16 Věková kategorie respondentů

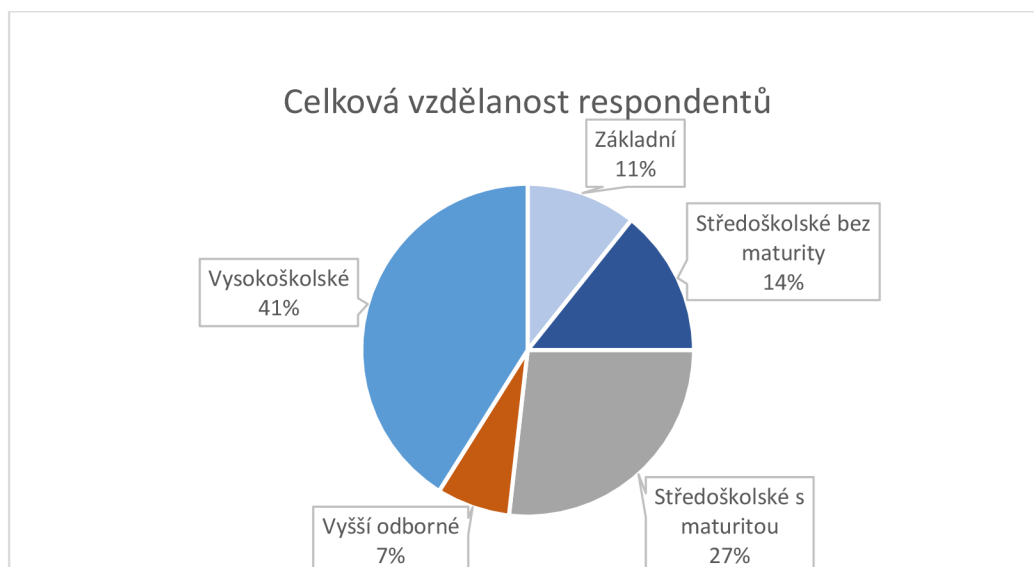
Zdroj: vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

5.1.3 Úroveň vzdělanosti respondentů

Následuje zhodnocení úrovně vzdělanosti obyvatel obce Úvaly. V první řadě je provedeno globální šetření - tzn. zkoumání úrovně vzdělanosti v rámci celkového počtu respondentů ku jednotlivým skupinám (noví obyvatelé, starousedlíci). Celkový počet respondentů tak činí 100 %.

Z uvedeného je možné říct, že v obou případech jsou celkovou největší skupinou občané s vysokoškolským vzděláním. Celkem tato skupina činí 41,07 % (46 respondentů), což je téměř polovina dotázaných respondentů. Hned za nimi následuje skupina středoškolského vzdělání s maturitou. Dohromady tj. 26,79 % (16 obyvatel). Naopak nejmenší skupinou jsou pak respondenti s vyšším odborným vzděláním, kteří představují pouze 7,14 % (8 respondentů).

Graf 17 Celková vzdělanost respondentů

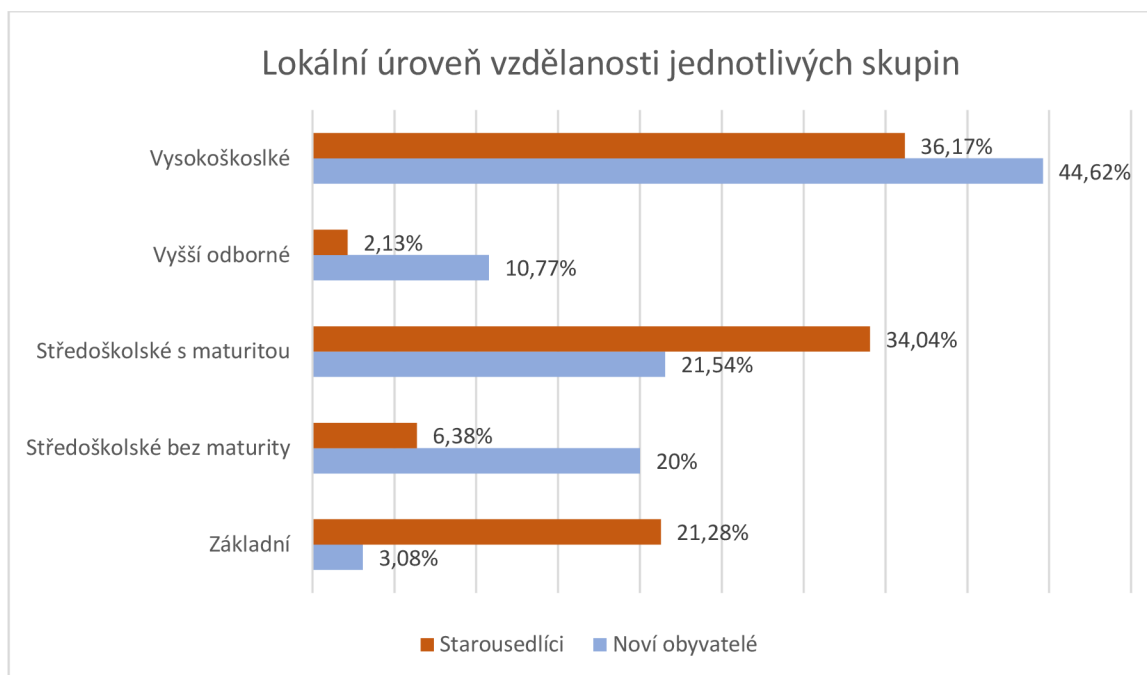
Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

V další řadě je šetření zaměřeno na procentuální zhodnocení lokálních skupin vzdělanosti. Tento graf tedy značí procento úrovně vzdělanosti vně jednotlivých skupin (noví obyvatelé - 65 osob, starousedlíci - 47 osob).

Pouze nejnižšího možného vzdělání, tj. základního, dosáhli 2 noví obyvatelé a 10 starousedlíků. Středoškolské vzdělání bez maturity získalo 13 nových obyvatelů a 3 starousedlíci. Středoškolské vzdělání s maturitou následně obhájilo 14 nových obyvatel a 16 starousedlíků. Následující vyšší odbornou školu dokončilo 7 nových obyvatel a pouze 1 starousedlík. Nejvyšší možnou úroveň vzdělání, tj. dokončení vysoké školy s titulem, zvládlo splnit 29 nových obyvatel a 17 starousedlíků.

Největší rozdíl ve vzdělanosti obyvatel dle jednotlivých skupin je zaznamenán v základním vzdělání obyvatel. U nových obyvatel v lokálním hledisku činí tato skupina pouze 3,08 %, přičemž u starousedlíků je významně vyšší - 21,28 %. Další významný rozdíl je zachycen u středoškolsky vzdělaných obyvatel bez maturity. Rozdíl mezi těmito skupinami činí 13,32 % což ve výsledku znázorňuje o 10 obyvatel více ve skupině nových obyvatel. Výsledků je tedy patrné, že více vzdělaní jsou obyvatelé Úval, kteří se přistěhovali v posledních 30 letech.

Graf 18 Lokální úroveň vzdělanosti jednotlivých skupin

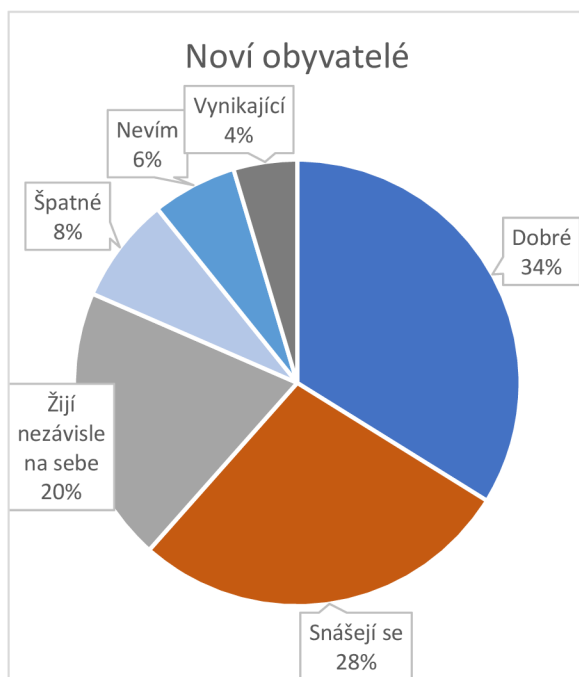
Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

5.1.4 Vztahy mezi novými obyvateli a starousedlíky

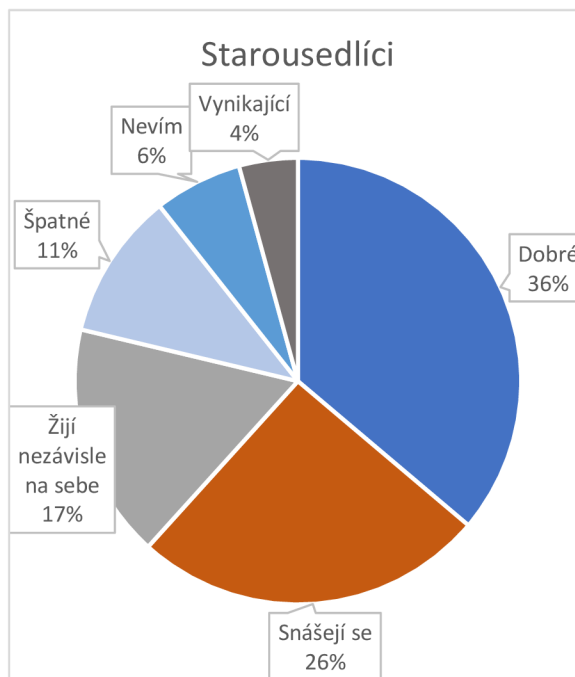
Čtvrtá otázka dotazníkového šetření se zabývá vnímáním vztahů mezi uvedenými skupinami respondentů. Z globálního hlediska volili respondenti nejčastěji odpověď „dobře“ – celkem 34,82 %. 30 dotazovaných uvedlo, že se zkoumané skupiny mezi sebou snášejí a 21 občanů se domnívá, že dané skupiny žijí nezávisle na sebe. Z celkového počtu dotazovaných (tj. 112) pouze 8,93 % občanů vnímá vztahy mezi starousedlíky a novými obyvateli špatně a naopak 4,46 % občanů je považuje za vynikající. Zbýlých 7 obyvatel uvedlo za svou odpověď „nevím“.

Analýza dat v následujícím kroku poukazuje na skutečnost, že vnímané vztahy nezávisí na délce života v obci Úvaly. Obě zkoumané skupiny odpovídaly téměř totožně. Noví obyvatelé však vnímají vztahy mezi obyvateli nepatrně lépe než starousedlíci.

Graf 20 Vztahy mezi obyvateli – Noví obyvatelé

Graf 19 Vztahy mezi obyvateli – Starousedlíci

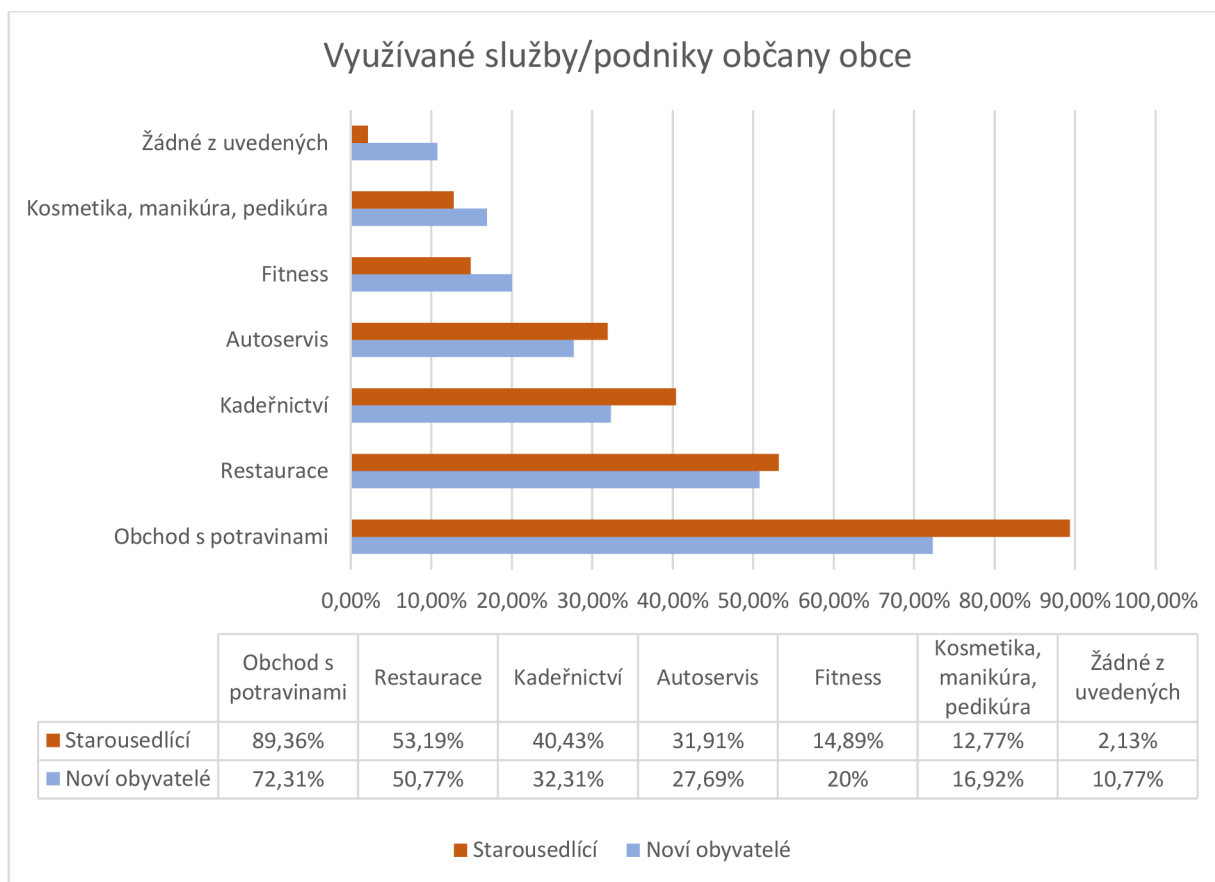

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

5.1.5 Služby v obci Úvaly

Obec Úvaly, jak již bylo zmíněno výše, poskytuje svým občanům rozsáhlé možnosti poskytovaných služeb/podniků. Jednatelé města, ale i podnikatelé mají za snahu uspokojovat potřeby obyvatel v co největší míře. I na tuto problematiku se zaměřuje dotazníkové šetření. Otázka „Které z níže uvedených služeb/podniků v obci Úvaly pravidelně využíváte?“ byla opět kladena oběma dotazovaným skupinám. Na základě lokálního zhodnocení je patrné, že ve sledovaném vzorku respondentů využívají více služby či městské podniky starousedlíci než noví obyvatelé. Noví obyvatelé oproti starousedlíkům využívají více pouze fitness či kosmetiku, manikúru a pedikúru. Téměř všichni respondenti spadající do skupiny starousedlíků využívají místní obchody s potravinami (89,36 % - tj. 42 občanů ze 47). Oproti tomu noví obyvatelé nakupující v místních obchodem s potravinami činní pouze 72,31 %, tj. 47 obyvatel z 65 dotázaných. Procentuálně je to o 17,05 % obyvatel méně. Mezi obyvatele, kteří tvrdí, že v obci nevyužívají žádnou z uvedených služeb, spadá u starousedlíků pouze 1 osoba, avšak u nových obyvatel žádné z uvedených služeb či podniků nevyužívá celkem 7 občanů, tj. 10,77 % z uvedené skupiny respondentů. Celkově tak procento obyvatel, kteří nevyužívají žádné služby či podniky v obci Úvaly činí 7,14 % obyvatel.

Graf 21 Využívané služby/podniky občany obce

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

5.1.6 Občané a správa města

Participace občanů, vznášení návrhů či připomínky, účast na jednáních obce, zájem o aktuální dění v obci a aktivní zapojení občanů do místních aktivit či obdobná činnosti obyvatel – tímto se zabývá otázka č. 7 dotazníkového šetření. Primární šetření zjišťuje rozdíl mezi skupinami obyvatel při zapojování se do správy města obce Úvaly.

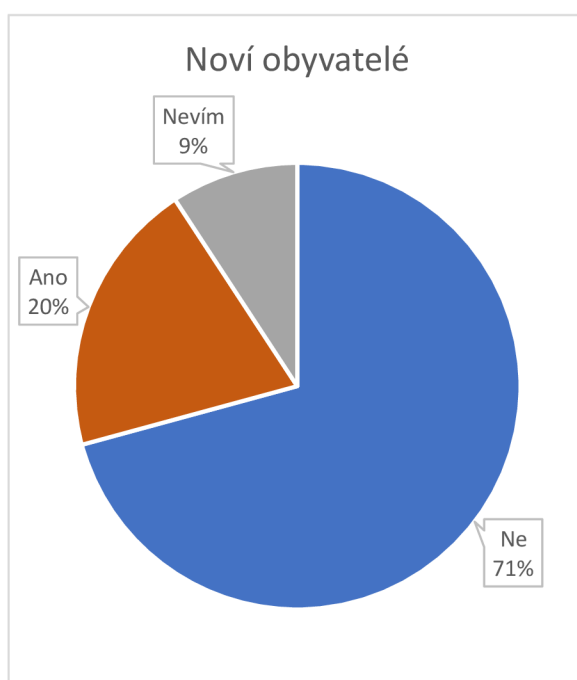
Na lokální úrovni je posuzováno kolik procent občanů v jednotlivých skupinách (starousedlíci, noví obyvatelé) uvedlo, zda se nějakým způsobem podílí na správě města či nikoliv. Z celkového počtu 65 nových obyvatel uvedlo 71 %, tj. 46 obyvatel, že se na správě města nepodílejí. 20 % obyvatel spadající do této skupiny (konkrétně 13 obyvatel) se na správě města naopak podílí. Zbýlých 9 % (6 obyvatel) uvedlo odpověď „nevím“. Ve vybraném vzorku respondentů 47 osob žijících v obci více než 30 let nebo se v obci narodili neboli tzv. starousedlíci, uvedlo svou neúčast na správě města Úvaly

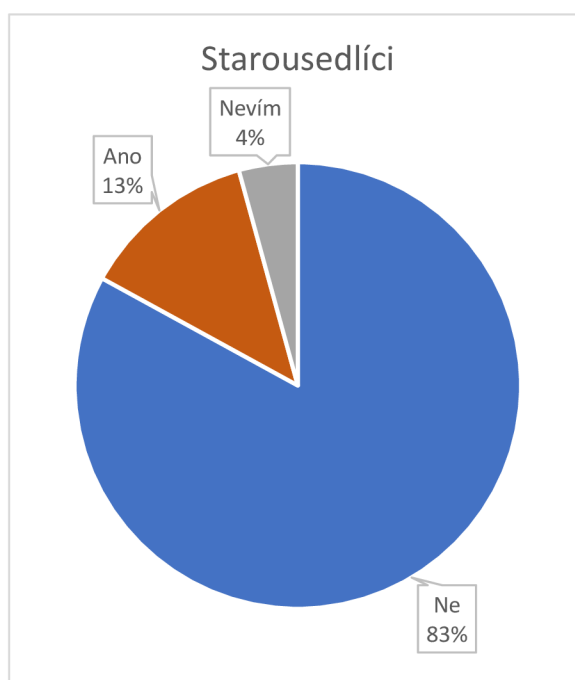
celkem 83 % obyvatel (tj. 39 respondentů). Svou spoluúčasť naopak potvrdilo pouhých 13 % obyvatel (6 občanů). V tomto případě odpověď „nevím“ zaškrtnly pouze 2 osoby (4 %).

Z výsledků je tedy patrné, že nejvýznamnější podíl na státní správě v obci Úvaly zastávají občané, kteří v obci žijí méně než 30 let (noví obyvatelé) a to celkem o 7 % více než starousedlíci. Zavádějící odpovědí je v tomto případě možnost „nevím“, která může být vysvětlena jako neochota respondenta zvolit vhodnou odpověď, byť ze subjektivních důvodů či laxního přístupu k dotazníkovému šetření, či jako skutečná nevědomost, zda činy občanů přispívají ke správě města Úvaly. Tato odpověď může poměrně z velké části zkruslovat skutečnost. U nových obyvatel spadá do této skupiny celkem 9 % obyvatel, což představuje 6 respondentů a u starousedlíků jsou to 4 %, neboli 2 respondenti. Ke své neúčasti při tvorbě správy města se přiznalo celkem 71 % nových obyvatel (46 respondentů) a 39 občanů ze skupiny starousedlíků (83 %).

Graf 23 Noví obyvatelé a správa města

Graf 22 Starousedlíci a správa města

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Jako sekundární bylo sledováno postavení mužů a žen žijících v obci Úvaly ke správě města. Na participaci, vznášení návrhů či připomínek, účasti na jednáních obce, zájmu o aktuální dění v obci a aktivním zapojení do místních aktivit či obdobné činnosti mají větší podíl ženy. Z celkového počtu 66 žen se na správě města podílí 18 % (tj. 12 žen), při čemž

mužů o 3 % méně – 15 %, tj. 7 osob. Neúčast tak činní u žen 74 % a u mužů 78 %. Opět neurčitou odpověď nevím uvedlo celkem 8 % žen a 6 % mužů.

Tabulka 8 Občané obce a správa města Úvaly

	Ano	Ne	Nevím	Celkem
Ženy – NO	8	31	4	43
Muži – NO	5	15	2	22
Ženy – S	4	18	1	23
Muži – S	2	21	1	24
Celkem	19	85	8	112

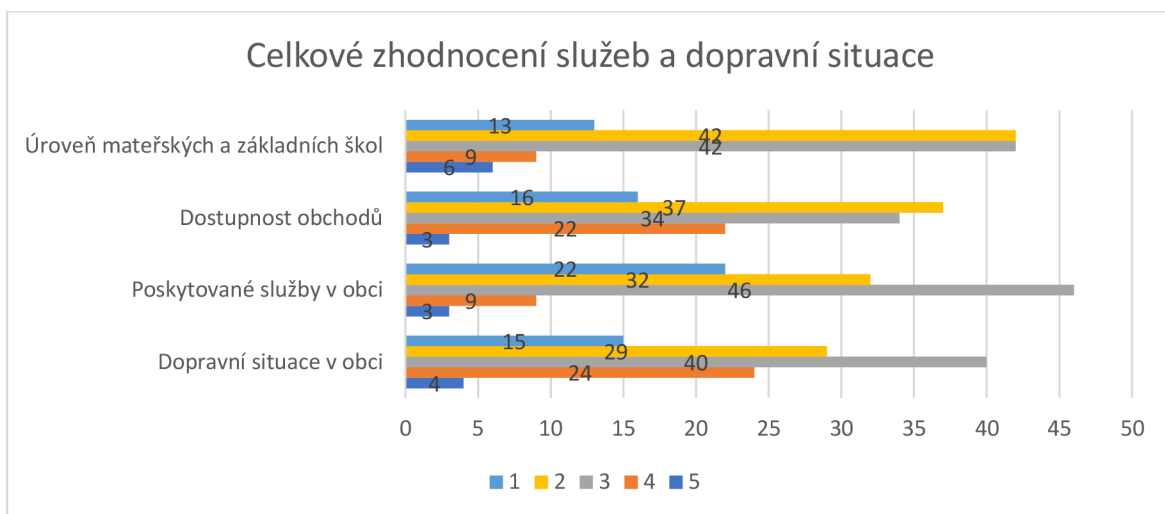
Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

5.1.7 Zhodnocení úrovně služeb v obci z pohledu občanů

První otázkou z této sekce, zahrnující celkem 4 zkoumané okruhy, směřuje ke zhodnocení úrovně základních a mateřských škol z pohledu občanů. Druhá otázka se občanů dotazovala na zhodnocení dostupnosti obchodů v obci Úvaly. Třetí otázka „Jak hodnotíte poskytované služby v obci“ se zabývá celkovým zhodnocením služeb. Poslední neboli čtvrtá otázka z dané sekce zjišťuje úroveň dopravní situace v obci. Analýza nejprve zkoumá globální hodnocení občanů (tzn. zahrnuje všechny občany dohromady bez rozdílu do jaké skupiny spadají) následně je provedeno lokální šetření, kdy je již zahrnut rozdílný úhel pohledu nových obyvatel a starousedlíků. Jednotlivé služby v obci jsou ohodnocovány respondenty na hodnotící škále od 1 do 5, kdy číslo 1 = nejlepší a číslo 5 = nejhorší.

Průměr hodnocení mateřských a základních škol vychází na 2,54, což lze považovat za lehce lepší středovou hranici hodnotící škály. Dostupnost obchodů na základě uvedených odpovědí dosahuje průměru 2,62, což je velmi podobné, jako u otázky č. 1 této sekce. Celkové zhodnocení poskytovaných služeb dosáhlo průměrného zhodnocení 2,42, což je prozatím z výše hodnocených nejlepší scóre. Dopravní situace v obci je hodnocena průměrně nejhorše. Průměr dosahuje 2,75. Celkově lze však výsledky zhodnotit jako velmi uspokojivé, neboť nikdy průměrně neklesají pod úroveň 3, která lze chápat jako „dobrý“.

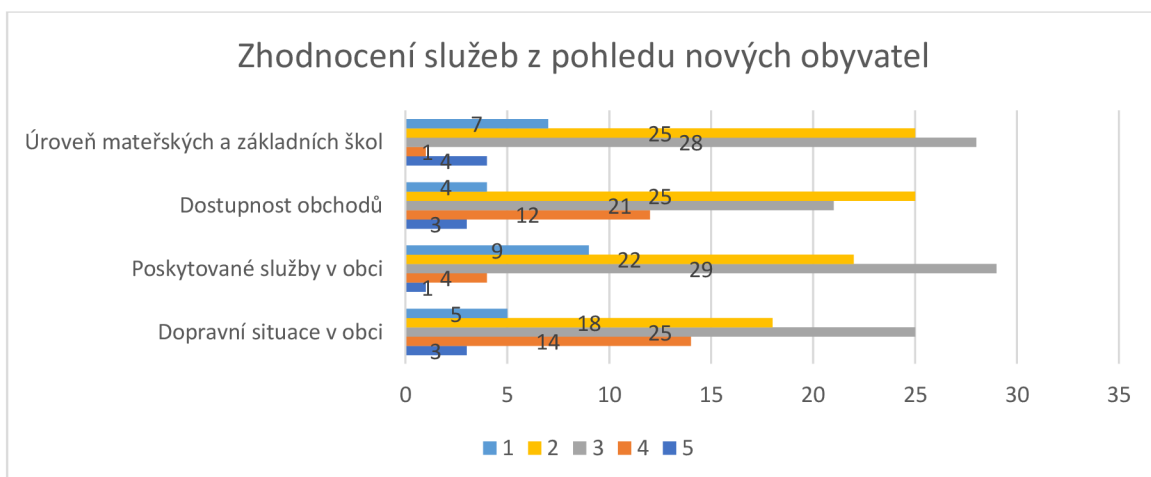
Graf 24 Globální zhodnocení služeb v obci

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Sekundárním šetřením této sekce, jak již bylo uvedeno výše, bylo zjištění rozdílů zhodnocení služeb a dopravní situace z pohledu nových obyvatel a starousedlíků. Noví obyvatelé považují průměrně úroveň mateřských a základních škol za dostačující – průměr činní 2,49. Dostupnost obchodů však hodnotí o něco hůře – průměr 2,75. Poskytované služby jsou z pohledu nových obyvatel průměrně zhodnoceny opět velmi podobně a to průměrem 2,46. Nejhůře opět jako při celkovém zhodnocení dopadla dopravní situace v obci, která se vyšplhala průměru 2,86.

Graf 25 Zhodnocení služeb a dopravní situace z pohledu nových obyvatel

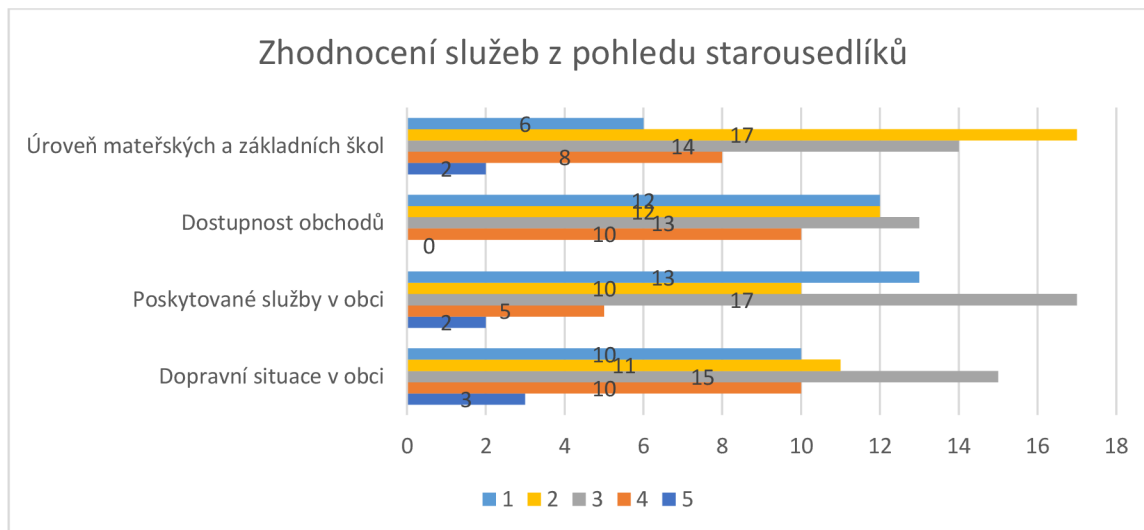

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Z pohledu starousedlíků průměr hodnocení mateřských a základních škol činí 2,6. Dostupnost obchodů 2,44. Poskytované služby jsou hodnoceny nejlépe a to průměrem 2,37.

Dopravní situace u starousedlíků nedopadla z vybraných otázek nejhůře – 2,58. Starousedlíci tedy nejhůře hodnotí úroveň mateřských a základních škol.

Graf 26 Zhodnocení služeb z pohledu starousedlíků

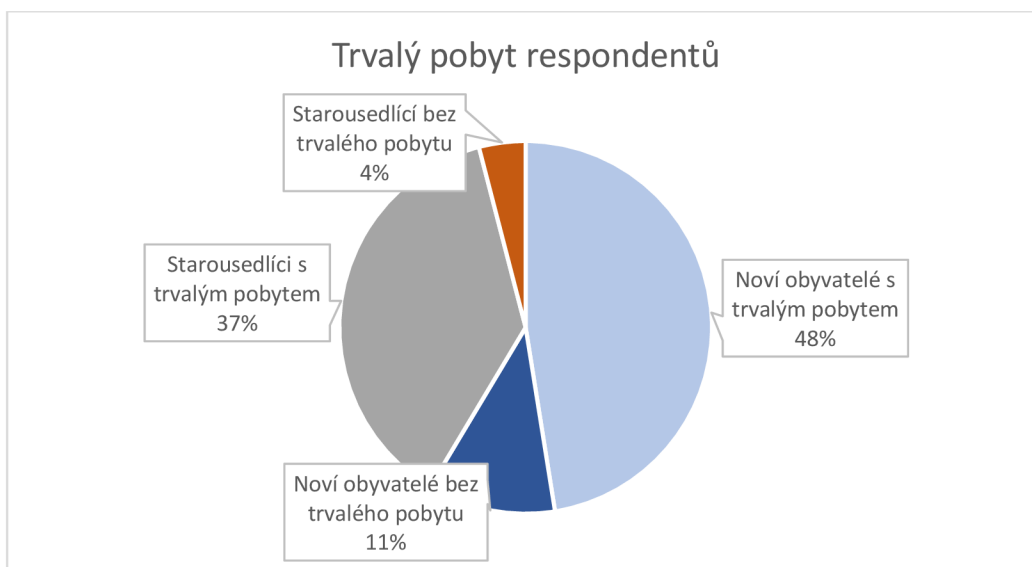
Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

5.1.8 Trvalý pobyt respondentů v obci

Přihlášení obyvatel k trvalému pobytu je pro obec velmi důležitým krokem. Lidé, kteří v obci žijí a využívají veškeré služby, které obec nabízí, a zároveň nejsou přihlášení k trvalému pobytu, připravují obec o nemalou částku financí. Osoby, které nemají trvalý pobyt v obci nemají například volební právo, právo na poskytování sociálních dávek a obci tak naopak nevznikají příjmy z rozpočtového určení daní. Právě poslední ze zmíněných představuje pro obec největší problém a hrozbu. Od občanů bez trvalého bydliště v obci, kde žijí, totiž neplyne podíl z daně z příjmu fyzických osob do obecního rozpočtu.

Na otázku č. 13, „Jste přihlášený/á k trvalému pobytu v obci Úvaly?“ mohli respondenti odpovídat pouze stroze – ano nebo ne. Celkového počtu 112 respondentů uvedlo celkem 84 %, tj. 94 obyvatel, že je v obci přihlášeno k trvalému pobytu. Zbýlých 16 % (17 dotazovaných) uvedlo, že v obci trvalý pobyt nemají. Z výsledků vyplývá, že téměř všichni dotazovaní respondenti jsou přihlášení k trvalému pobytu v obci Úvaly. Nejméně osob bez trvalého pobytu patří do skupiny nových obyvatel, kteří v obci žijí méně než 30 let – celkem 12 osob.

Graf 27 Trvalý pobyt respondentů

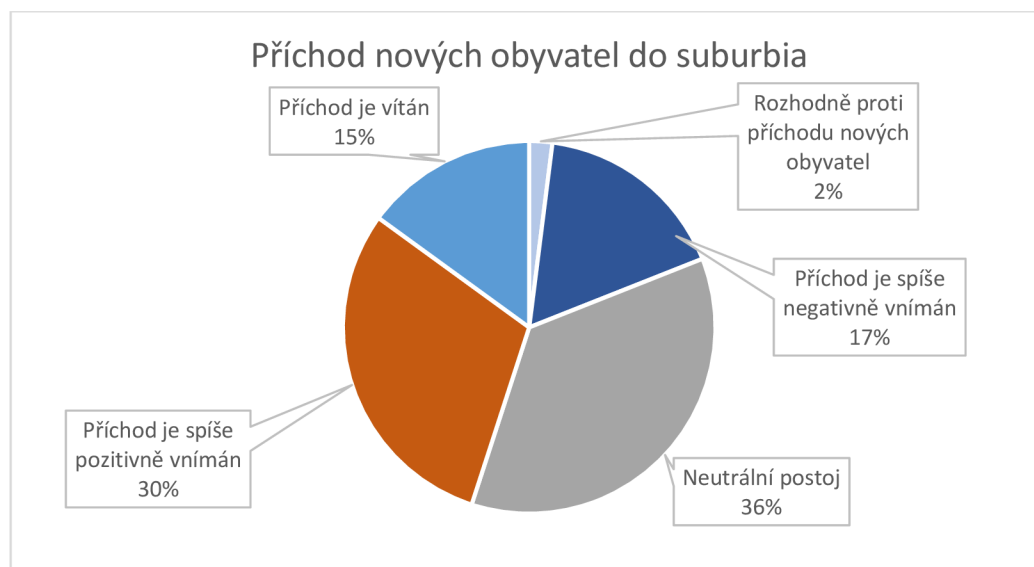
Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

5.1.9 Postoj starousedlíků k příchodu nových obyvatel do suburbia

Příchod nových obyvatel do suburbánní zóny, v tomto případě do obce Úvaly, může mít pro samotnou obec pozitivní ale i negativní důsledky. 15. otázka dotazníkového šetření byla určena pouze pro osoby, které se v obci narodily nebo v ní žijí více než 30 let. Zaměřuje na vnímání příchodu nových obyvatel do obce z pohledu občanů. Respondenti tak mohli prostřednictvím předem určených odpovědí vyjádřit svůj postoj k přílivu nových občanů.

Nejčastěji respondenti zaujímají neutrální postoj k přílivu nových obyvatel (celkem 17 odpovědí). Po sloužení odpovědí příchod je pozitivně vnímán a příchod je vítán, kladnou odpověď vybralo celkem 21 dotazovaných. Negativně naopak reagovalo po sloučení odpovědí příchod je spíše negativně vnímán a rozhodně proti příchodu nových obyvatel pouze 9 obyvatel obce Úvaly.

Graf 28 Příchod nových obyvatel do suburbia

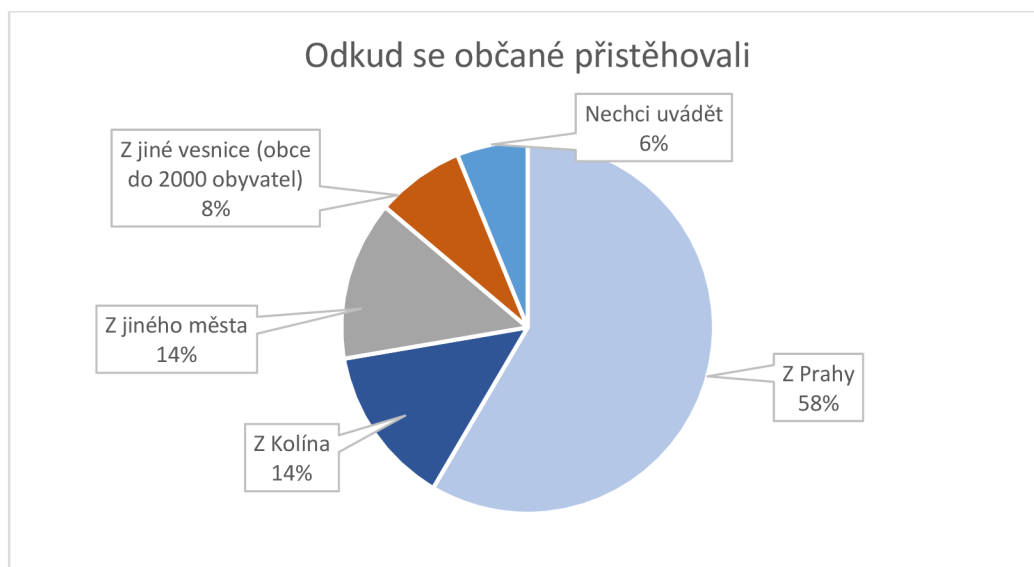

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

5.1.10 Místo předchozího pobytu nových obyvatel obce Úvaly

Předposlední otázka dotazníkového šetření týkajícího se fenoménu suburbanizace se zabývá místem předchozího pobytu nových obyvatel obce úvaly. Zkoumá odkud se rodí příliv nových obyvatel. Otázka č. 16 byla tedy určena pouze pro skupinu nových obyvatel obce, kteří v Úvalech žijí méně než 30 let. Nejčastěji se do obce Úvaly přestěhovávají lidé, kteří žili v Praze (38, tj. 58 %). Zde je nejvíce patrný proces suburbanizace, kdy se lidé stěhují do tzv. suburbánní zóny, jak už z důvodu nižších cen nemovitostí či bližšího vztahu člověka s přírodou. Dále se do Úval často přestěhovávají lidé z jiných měst jako je blízký Kolín (9 respondentů) či jiné město (též 9 respondentů). Zde již není doslova žádný rozdíl, o jaké město se skutečně se jedná. Z vesnice neboli obce do 2000 obyvatel se do Úval z oslovených respondentů přistěhovalo pouze 5. Zbylé 4 osoby odmítly z neznámého důvodu na otázku odpovědět.

Graf 29 Místo předchozího pobytu nových obyvatel obce Úvaly

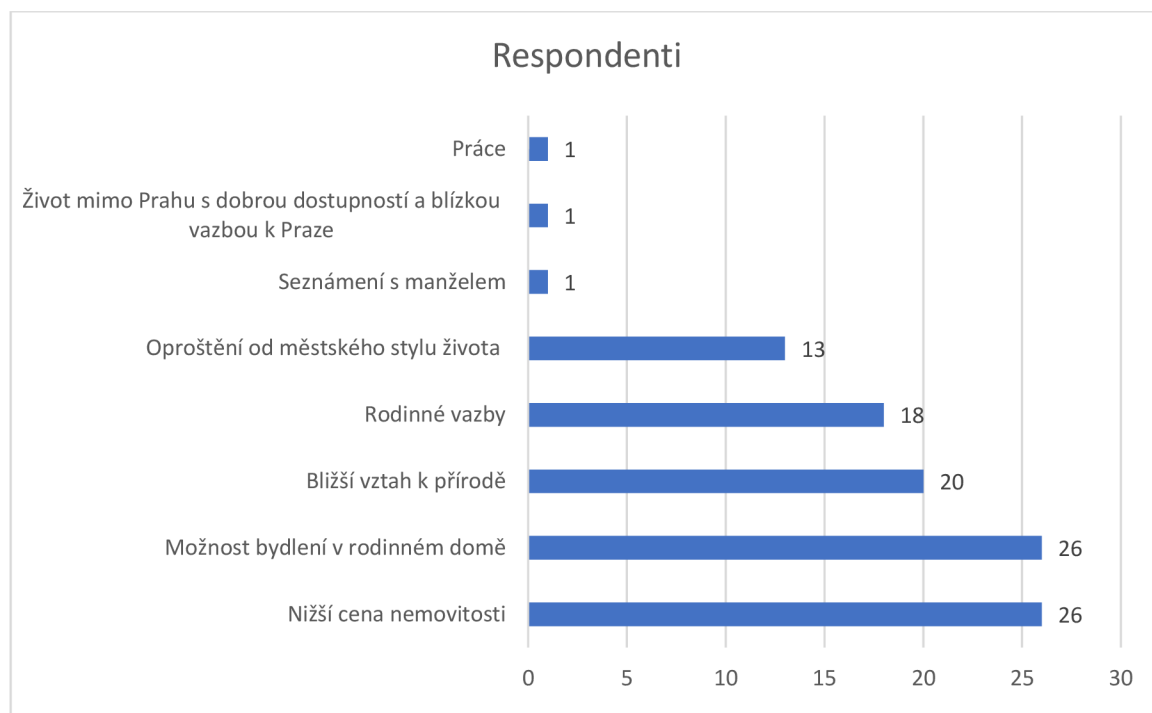
Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

5.1.11 Důvod přestěhování nových obyvatel do obce Úvaly

Poslední výzkumná otázka se zabývá důvodem, proč se občané do obce přestěhovali. Respondenti měli možnost odpovědět na předem stanovené otázky, ale zároveň mohli zvolit i svou vlastní stručnou odpověď. Zároveň zde bylo možné vícero odpovědí. Otázka „Co Vás přimělo k přestěhování se do obce Úvaly?“ byla opět určena pouze pro nové obyvatele obce. Přednastavené odpovědi znějí: nižší cena nemovitosti; možnost bydlení v rodinném domě; bližší vztah k přírodě; rodinné vazby v obci; oprostění od městského stylu života.

Z celkového počtu 65 nových obyvatel, bylo následně získáno 106 odpovědí na danou otázku. Dle výzkumu se lidé nejčastěji do Úval stěhují z důvodu nižší ceny nemovitosti a možnosti bydlení v rodinném domě. Obě tyto varianty odpovědí zvolilo 26 dotázaných (40 % občanů z dotázaných). Velmi významný je však pro občany i blízký vztah k přírodě – celkem 20 odpovědí (31 %). 18 občanů se do obce přistěhovalo z důvodu blízkých rodinných vazeb v obci, tj. 28 % osob z dotázaných a oprostít se od městského stylu života mělo tímto způsobem za snahu 13 osob (20 % respondentů). Tři osoby zvolily individuální odpověď – seznámení s manželem, život mimo Prahu s dobrou dostupností a blízkou vazbou k Praze, práce.

Graf 30 Důvod přestěhování nových obyvatel do obce Úvaly

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

5.2 Testování nulových hypotéz

V rámci kapitoly Testování nulových hypotéz byly zvoleny nulové hypotézy H_01 Účast na místních společenských akcích nezávisí na typu obyvatel a H_02 Celková spokojenost občanů obce nezávisí na typu obyvatel, které jsou podloženy výsledky získaných na základě dotazníkového šetření.

5.2.1 Účast respondentů na místních společenských akcích

Účast na místních společenských akcích je pro obec velmi důležitou činností. Dochází zde k sociální interakci obyvatel a k prohlubování vztahů právě mezi jednotlivými skupinami občanů. Důraz u této otázky byl směřován k zjištění míry závislosti účasti občanů na místních společenských akcích a dané skupiny obyvatel. Na základě, již zmíněného byla stanovena hypotéza:

H_01 Účast na místních společenských akcích nezávisí na typu obyvatel.

Na základě sběru dat byla sestavena kontingenční tabulka, která zobrazuje pozorované četnosti zaměřené na otázku „Zúčastňujete se místních společenských akcí?“

z dotazníkového šetření. Dále byly vypočteny očekávané četnosti, kdy tabulka splňuje veškeré podmínky použitelnosti χ^2 testu, neboť všechny četnosti jsou vyšší než hodnota 5. Tudíž bylo možné postoupit k vyjádření hodnot testovacího kritéria, které jsou vyobrazeny v Příloze č. 1 této diplomové práce. Z výstupů následně vyplývá, že na hladině významnosti 5 %, hodnota testovacího kritéria χ^2 je menší než kritická hodnota χ^2 ($0,443922 < 7,814728$) a proto nelze nulovou hypotézu H_0 zamítnout. Výsledkem šetření je tedy zjištění, že účast na místních společenských akcích nezávisí na tom, zda je respondent starousedlík či nový obyvatel obce Úvaly.

Tabulka 9 H01 Účast na místních společenských akcích nezávisí na typu obyvatel

	Ano	Spíše ano	Ne	Spíše ne	n _j
Starousedlíci	9	19	7	12	47
Noví obyvatelé	12	23	12	18	65
ni	21	42	19	30	112 (n)
Testovací kritérium χ^2	0,443922	Kritická hodnota χ^2	7,814728	Stupeň volnosti	3
H₀₁ nezamítáme					

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

5.2.2 Spokojenost respondentů v obci Úvaly

Spokojenost občanů je prioritou každé obce. Z tohoto důvodu bylo vhodné zaměřit dotazník na otázku týkající se spokojenosti obyvatel v obci Úvaly. Opětovně zde dochází ke zkoumání rozdílu mezi jednotlivými kategoriemi – starousedlíci a noví obyvatelé. Nulová hypotéza byla stanovena následovně:

H₀₂ Celková spokojenost občanů obce nezávisí na typu obyvatel.

I v tomto šetření byla v první řadě sestavena kontingenční tabulka zkoumající případnou existenci či neexistenci závislosti spokojenosti obyvatel na typu obyvatel. Tato podkladová data jsou nezbytná pro výpočet četností očekávaných, testovacího kritéria χ^2 a následného určení závislosti mezi sledovanými znaky. Podrobné výpočty jsou k nalezení v Příloze č. 2. U této hypotézy, která byla opět testována na hladině významnosti $\alpha = 0,05$, však nebyla splněna podmínka použitelnosti, neboť veškeré hodnoty nejsou vyšší než 5. Pro účely šetření je tedy nutno sloučit sloupce s odpovědí „souhlasím“ se „spíše souhlasím“ a dále „nesouhlasím“ se „spíše nesouhlasím“. Sloupec s odpovědí „nevím“ byl

vyhodnocen jako neadekvátní pro dané šetření, tudíž byl zcela vymazán. V důsledku slučování vzniká klasická asociační tabulka. Opět je nutné vypočítat s novými hodnotami očekávané četnosti, které již splňují podmínku použitelnosti. Z výstupů následně vyplývá, že na hladině významnosti 5 %, hodnota testovacího kritéria χ^2 je menší než kritická hodnota χ^2 ($1,565171091 < 3,841$) a proto nelze nulovou hypotézu H_0 zamítnout. Celková analýza tedy prokázala, že spokojenost občanů v obci Úvaly nezávisí na typu obyvatelstva.

Tabulka 10 H02 Celková spokojenost občanů obce nezávisí na typu obyvatel

	Souhlasím	Nesouhlasím	n _j
Starousedlíci	34	10	44
Noví obyvatelé	52	8	60
n_i	86	18	104 (n)
Testovací kritérium χ^2	1,565171091	Kritická hodnota χ^2	3,841
H₀1 nezamítáme			

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

5.3 SWOT analýza

Zkratka *SWOT* se skládá z prvních písmen čtyř anglických slov, kterými jsou *Strengths, Weaknesses, Opportunities a Threats*. V překladu se tedy *SWOT* analýza zabývá zkoumáním silných a slabých stránek, dále příležitostem a hrozbám (Otáhal, 2012).

Tato tabulka definuje aktuální hlavní slabé a silné stránky města, rozvojové příležitosti a hrozby současného rozvoje města Úvaly i budoucí perspektivy vývoje.

Tabulka 11 SWOT analýza

SWOT ANALÝZA MĚSTA ÚVALY	
SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
Blízká dostupnost do Hlavního města Prahy, popř. Kolína či jiných měst	Přetížení dopravní infrastruktury
Železniční trať – spojení s Prahou a Kolínem	Absence středních škol v městě
Sounáležitost města s přírodou	Rozdělení města hlavní silnicí
Kvalitní bydlení	Špatný stav některých místních komunikací
Vysoká občanská vybavenost	Nedostatečná kapacita lékařů či základních škol
Průmyslová zóna	
Nový autobusový terminál	
Dobré vztahy mezi starousedlíky a novými obyvateli	
PŘÍLEŽITOSTI	HROZBY
Nová výstavba bydlení	Odliv pracovní síly (Praha, Kolín)
Umírněný příliv obyvatel	Nárůst automobilové dopravy
Rozvoj cestovního ruchu	Nad úměrný příliv obyvatel
Rozvoj a oprava dopravní infrastruktury	Tlaky developerů (zájem o zástavbu města)
Centrum mikroregionu	Predikce mírně rostoucích výdajů
Pozitivní predikce narůstajících příjmů	S přílivem nových obyvatel mírně klesá zájem o místní podniky a služby
Příliv více vzdělaných obyvatel	
Zájem nových obyvatel na podílení se na správě města	

Zdroj: Vlastní zpracování

Nejvýznamnější silnou stránkou města představuje bezesporu blízká dostupnost do Hlavního města Prahy ale i do Kolína, popř. jiných blízkých měst. Úvaly protíná silnice 1/12, která přímo propojuje toto město právě s Prahou a Kolínem. Cesta automobilem ze středu Úval do centra Prahy po této silnici trvá přibližně 40 minut a do centra Kolína cca 30 minut, což představuje lákavou skutečnost pro nové obyvatele. V případě, kdy občané Úval nejsou vlastníky automobilů, je zde k dispozici železniční trať, která též zajišťuje přímý

spoj do Prahy (25 minut) a Kolína (50 minut), což představuje další silnou stránku města. Úvaly nabízí velmi blízkou sounáležitost s přírodou, neboť se zde nachází rozsáhlé lesní porosty, rybníky ale i potok Výmola. Další silnou stránkou je pak neopomenutelná vysoká občanská vybavenost. Vztahy mezi vybranými skupinami obyvatel, tj. starousedlíky a novými obyvateli, jsou dle dotazníkového šetření na dobré úrovni, což též nelze považovat jako samozřejmost, a proto lze i tento bod zařadit mezi silné stránky obce Úvaly. Občanům je ta v obci zajištěna vysoká úroveň kvality bydlení, což představuje velmi silné lákadlo pro příliv nových obyvatel.

Přestože město působí velmi pozitivně, nalezneme zde i některé slabé stránky. Jako nejzásadnější slabou stránku lze uvést přetíženost dopravní infrastruktury, neboť silnice 1/12 představuje hlavní tah, kterým projíždí denně tisíce automobilů. Tato silnice navíc rozděluje město v téměř jeho prostředku na dvě poloviny, což lze též považovat za slabou stránku města.

U města Úvaly jsou v budoucnu zjevné rozsáhlé příležitosti v oblasti nové výstavby, s čím souvisí významný příliv obyvatelstva. Mezi příležitostmi lze zařadit i pozitivní predikce rostoucích příjmů obce, díky které je možné zajistit významný místní rozvoj. Vyšší úroveň vzdělanosti obyvatel má pak přímý dopad na účast občanů na správě města, snižování vandalizmu či kriminality nebo samotný již zmíněný místní rozvoj obce.

Zásadní hrozbu pro město představuje však nárůst automobilové dopravy, odliv pracovní síly či tlaky developerů, kteří mají zájem o rozsáhlou výstavbu domů v tomto městě. S přílivem nových obyvatel navíc dle zjištění v dotazníkovém šetření klesá zájem o místní služby či podniky, což samo o sobě představuje pro obec jistou hrozbu. Mezi menší hrozby obce Úvaly pak spadá realistická predikce výdajů, která poukazuje na mírný vzrůst. Růst však, jak již bylo zmíněno, mají tendenci i příjmy, proto zde nevzniká významné riziko, jen je nutno s touto skutečností umět pracovat a předvídat ji.

6 Závěr

Cílem této diplomové práce bylo zhodnocení vlivů suburbanizace na danou obec. Teoretická část vycházela z poznatků z literárních děl, monografií a internetových článků, týkajících se regionálního rozvoje, jeho definicí a vymezením, vysvětlením pojmů rozvoj a udržitelný rozvoj, regionalizací a typologií regionů. Rozsáhlou kapitolou teoretické části byla charakteristika urbanizace, její vývoj a pojem urbanismus, neboť představuje základního předchůdce všech dalších typů migrace obyvatelstva. Stěžejní kapitolou je samotná suburbanizace, která je velmi významnou pro pochopení čtenářů empirické části této diplomové práce. Neopomenutelnými kapitolami jsou však i jiné formy přemísťování obyvatelstva, jako je např. desurbanizace a reurbanizace.

V empirické části diplomové práce byla v úvodu představena obec Úvaly, její historie, občanská vybavenost, do které patří školská zařízení, zdravotnictví a dopravní infrastruktura. Velmi významný důraz byl dále kladen na demografii obyvatel. Konkrétně zde dochází, na základě získaných dat z Českého statistického úřadu, k porovnání a posouzení vývoje počtu obyvatel, věkové struktury obyvatel, migrace obyvatelstva, rozvodů a sňatků, bytové výstavby a hospodaření obce na dané časové ose. Následně byla vyhodnocena predikce příjmů a výdajů do roku 2025.

Pro získání primárních dat bylo využito dotazníkového šetření, k jehož vyplnění byli vyzváni občané obce Úvaly prostřednictvím facebookových stránek či osobního kontaktu, popř. za využití e-mailů. V první řadě bylo šetření zaměřeno konkrétně na respondenty, a to na vymezení pohlaví, věkové kategorie či úroveň vzdělání. Tímto šetřením bylo tedy zjištěno, že na dotazník nejčastěji odpověděly ženy, které spadají do skupiny nových obyvatel, ve věku 31–40 let s vysokoškolským vzděláním. Dále byla pozorována lokální vzdělanost, tedy zda úroveň vzdělanosti obyvatel závisí na sledované skupině obyvatel. Největší rozdíl ve vzdělanosti obyvatel dle jednotlivých skupin je zaznamenán v základním vzděláním obyvatel. U nových obyvatel v lokálním hledisku činní tato skupina pouze 3,08 %, přičemž u starousedlíků je významně vyšší – 21,28 %. Z výsledků zde bylo tedy patrné, že více vzdělání jsou obyvatelé Úval, kteří se přistěhovali v posledních 30 letech. Obyvatelé prostředím dotazníkového šetření mohli ohodnotit vztahy mezi novými obyvateli a starousedlíky, zde však nebyl zjištěn významný rozdíl vnímání vztahů. Co se týká využívání služeb v obci, na základě lokálního zhodnocení bylo patrné, že ve sledovaném

vzorku respondentů využívají více služby či městské podniky starousedlíci než noví obyvatelé.

Téměř většina obyvatel se nezapojuje do správy města. Z výsledků šetření však můžeme říci, že nejvýznamnější podíl na státní správě v obci Úvaly zastávají občané, kteří v obci žijí méně než 30 let.

Komparace dat byla dále využita při zjišťování rozdílného postavení stanovených skupin, nových obyvatel a starousedlíků, k jednotlivým aspektům. Šetření zde bylo opět měřeno, jak z globálního, tak i z lokálního pohledu. Po shrnutí celkového zhodnocení jednotlivých služeb a dopravní situace v městě Úvaly se dle respondentů průměrná úroveň hodnocení pohybuje ve výši cca 2,5 (číslo 1 = nejlepší a 5 = nejhorší).

Dále bylo využito otázek směřujících jen k jednotlivým skupinám. U starousedlíků byl zjišťován postoj k příchodu nových obyvatel do obce Úvaly, kdy 36 % obyvatel zaujímá k přílivu nových obyvatel neutrální postoj. U nových obyvatel, bylo naopak zjišťováno místo předchozího pobytu. Nejčastěji se do obce Úvaly přestěhovávají lidé, kteří žili v Praze (38, tj. 58 %). A dále byla zjišťována příčina přistěhování se do obce Úvaly. Zde je nejvíce patrný proces suburbanizace, kdy se lidé stěhují do tzv. suburbánní zóny především z důvodu nižších cen nemovitostí, možnosti bydlení v rodinném domě či bližšího vztahu k přírodě.

U určitých otázek byla následně uskutečněna statistická analýza. Z výsledků šetření byl stanoven závěr, který poukazuje na skutečnost, kdy účast na místních společenských akcích nezávisí na tom, zda je respondent starousedlík či nový obyvatel obce Úvaly a zároveň ani spokojenost občanů v obci Úvaly nezávisí na typu obyvatelstva.

Veškerá sebraná data byla setříděna do SWOT analýzy, která definuje aktuální hlavní slabé a silné stránky města, rozvojové příležitosti a hrozby současného rozvoje města Úvaly i budoucí perspektivy vývoje.

Tato šetření mohou být velmi uchopitelná pro hlavní aktéry obce Úvaly, neboť představují zmapování situace v dané obci a veškerých vlivů suburbanizace na tuto obec, na základě, kterých mohou hlavní aktéři obce provést různá opatření ke zlepšení prostředí a života v obci. Z výše uvedeného lze konstatovat, že dopady a vlivy suburbanizace působí na danou obec především pozitivně. Obec tak poskytuje příznivé podmínky pro život obyvatelstva. V souvislosti s výše zmíněným bylo navrženo doporučení pro udržení soudobého trendu, neboť se obci velmi daří. Vhodné by bylo využít příležitosti přílivu nových obyvatel. Záměr aktérů obce by měl směřovat k výstavbě nových obytných domů. Zároveň je však nutné, aby byla zachována přiměřená dostupnost bydlení

a poskytovaných služeb v obci. S přílivem nových obyvatel je dále nutné rozvíjet dopravní infrastrukturu, tak aby nedocházelo k přehlčení obce osobními automobily (např. zajištění více autobusových linek). Hrozbu pro obec dále může představovat odliv pracovních sil do větších měst. I na tuto skutečnost je tedy potřeba brát zřetel a nabídnout tak obyvatelům obce vícero pracovních příležitostí.

7 Citovaná literatura

Baruah, P. 2020 *Pillars of Sustainability: Economic, Environmental, and Social* [online]. Switzerland: Springer Nature, [cit. 2021-6-24]. Dostupné z: <https://planningtank.com/environment/3-pillars-of-sustainability>

Baše, M. 2006. *Sídla a stavby na venkově*. Praha : Česká technika - nakladatelství ČVUT, 2006. 80-01-03390-02.

Blažek, J. a Uhlíř, D. 2011. *Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, implikace*. Praha : Karolinum, 2011. 978-80-246-1974-3.

Blotevogel, H. 2000. *Zur konjunktur der Regiondiskurse: Informationen zur Raumentwicklung*. Bonn : BBR, 2000.

Gregory, Derek a kol. 2009. *The Dictionary of human geography*. 5. John Wiley & Sons, Incorporated, ISBN 9781444310566. [cit. 2021-6-21]. Dostupné z: <https://ebookcentral-proquest-com.infozdroje.czu.cz/lib/czup/reader.action?docID=437431>

Horská, P., Maur, E. a Musil, J. 2002. *Zrod velkoměsta: urbanizace českých zemí a Evropa*. Praha : Paseka, 2002. 80-718-5409-3.

Krejčová, N. 2014. *Komerční suburbanizace Prahy*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Ales Čeněk, 2014. 978-80-7380-478-7.

Němec, J. 1980. *Urbanismus zonální, sídelní, regionální struktury a jejich územní plánování* [online]. Praha: ČVUT, [cit. 2021-5-25]. Dostupné z: <https://ndk.cz/view/uuid:280a01f0-4e55-11e6-a5c5-005056827e51?page=uuid:0bbefd30-7523-11e6-bd20-5ef3fc9ae867>

Ouředníček, M. 2008. *Suburbanizace.cz*. Praha : Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, 2008. 978-80-86561-72-1.

Ouředníček, M. 2001. *Suburbanizace Prahy*. Praha : Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, 2001.

Ouředníček M., Špačková P., Novák J. 2013. *Sub urbs: krajina, sídla a lidé*. Praha : Academia, 2013. 978-80-200-2226-4.

Population, urbanization, and quality of life. 1994 UNCHS (HABITAT) [online]. Nairobi: United Nations Centre for Human Settlements (Habitat), [cit. 2021-6-11]. ISBN 92-113-1232-9. Dostupné z:

https://books.google.cz/books?id=pli2z6bOPKQC&printsec=frontcover&dq=urbanization&hl=cs&sa=X&ved=2ahUKEwi2o42Iho_xAhXUAxAIHZHwA9cQ6wEwA3oECAMQAQ#v=onepage&q=urbanization&f=false

Veřejná správa. 2008. Praha : Ministerstvo vnitra ČR, 2008. 1212-6581.

Viturka, M. 2007. Regionální ekonomie a politika II. Brno: Masarykova univerzita, ISBN 978-80-210-4478-4.

Sýkora, L. 2002. *Suburbanizace a její důsledky: výzva pro výzkum, usměrňování rozvoje území a společenskou angažovanost.* Praha : Ústav pro ekopolitiku, 2002. 80-901914-9-5.

Šilhánková, V. 2007. *Suburbanizace - hrozba fungování (malých) měst.* Hradec Králové : Civitas per populi, 2007. 978-80-903813-3-9.

Temelová, J., Pospíšilová, J. a Ouředníček, M. 2012. *Nové sociálně prostorové nerovnosti, lokální rozvoj a kvalita života .* Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. 978-80-7380-378-0.

Universum. 2001. *Všeobecná encyklopedie.* Praha : Euromedia Group - Odeon, 2001.

Wokoun, R. 2008. *Regionální rozvoj: východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování.* Praha : Linde, 2008. 978-80-7201-699-0.

Zelenka, J. a Pásková, M. 2012. *Výkladový slovník cestovního ruchu.* Praha : Linde, 2012. 978-80-7201-880-2.

Internetové zdroje:

ČSÚ. 2009. [online]. [cit. 2021-9-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xl/030703104>

ČSÚ. 2021. *Veřejná databáze* [online]. [cit. 2021-11-04]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=profil-uzemi&uzemiprofil=31548&u= VUZEMI 43 538957#>

ČSÚ. 2021. *Veřejná databáze* [online]. [cit. 2021-11-04]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt-vyhledavani&vyhltext=v%C4%9Bkov%C3%A9+slo%C5%BEn%C3%AD+%C3%BAvaly&bkvt=dsSba292w6kge2xvxb5lbsOtIMO6dmFseQ..&katalog=all&skupId=526&pvo=D EM03a&pvoch=2103&pvokc=65#w>

Evropský týden udržitelného rozvoje. 2021. [online]. [cit. 2021-6-24]. Dostupné z: <https://www.tydenudrzitelnosti.cz/o-projektu/>

Mateřská škola. 2021. [online]. Úvaly, [cit. 2021-8-10]. Dostupné z: <https://www.msuvaly.cz/>

MMR. 2021. *Základní pojetí konceptu udržitelného rozvoje* [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, [cit. 2021-6-24]. Dostupné z: <https://www.mmr.cz/cs/ministerstvo/regionalni-rozvoj/informace,-aktuality,-seminare,-pracovni-skupiny/psur/uvodni-informace-o-udrzitelnem-rozvoji/zakladni-pojeti-konceptu-udrzitelneho-rozvoje>

OECD. 2021. *Organisation for Economic*, [online]. [cit. 2021-6-21]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/regional/regionaldevelopment.htm>

Otáhal, M. 2012. *Co to je SWOT analýza? A k čemu slouží?* [online]. [cit. 2021-7-28]. Dostupné z: <https://mladypodnikatel.cz/co-to-je-swot-analyza-t2797>

Pokorný, V. 2006. *Ouvaly, z historie Úval* [online]. [cit. 2021-7-27]. Dostupné z: <http://www.ouvaly.cz/2010/03/11/z-historie-uval/>

Poliklinika Úvaly. 2021. [online] [cit. 2021-8-10]. Dostupné z: <http://www.poliklinikauvaly.cz>

Rozklikávací rozpočet. 2021. *Rozpočet města Úvaly* [online]. [cit. 2021-10-21]. Dostupné z: <https://rozpocet.mestouvaly.cz/greportviewers/>

Smile Care. 2021. [online] [cit. 2021-8-10]. Dostupné z: <http://www.smile-care.cz/>

Soukup, T. 2013. *Demografická studie Úvaly*. [online] [cit. 2021-10-8]. Dostupné z: <https://www.mestouvaly.cz/wp-content/uploads/2019/01/VS-demostudie-%C3%A9Avaly-studie.pdf>

- UK: Přírodovědecká fakulta. 2021.** [online] [cit. 2021-9-20]. Dostupné z: <https://www.natur.cuni.cz/geografie/demografie-a-geodemografie/studium/informace-pro-zajemce-o-studium-2/co-je-to-demografie>
- Úvaly. 2019.** *Místní poplatky* [online]. [cit. 2021-10-21]. Dostupné z: <https://www.mestouvaly.cz/obcan/mestsky-urad/odbory/odbor-spravni/mistni-poplatky/>
- Úvaly. 2021** [online]. [cit. 2021-7-27]. Dostupné z: <https://www.mestouvaly.cz/>
- Úvaly. 2021.** *Rozpočet* [online] [cit. 2021-10-21]. Dostupné z: <https://www.mestouvaly.cz/obcan/mestsky-urad/rozpocet/dluhy-a-uvery-mesta/>
- Úvaly.cz. 2021.** *nezávislý informační servis* [online]. Úvaly, [cit. 2021-8-13]. Dostupné z: <https://www.uvaly.cz/rekonstrukce-vlakove-trati/>
- Výroční zpráva MŠ Úvaly. 2017/2018.** [online] [cit. 2021-10-21]. Dostupné z: https://www.mestouvaly.cz/wp-content/uploads/2019/03/V%C3%BDro%C4%8Dn%C3%AD-zpr%C3%A1va-M%C5%A0-%C3%A9Avaly-2017_2018.pdf
- Výroční zpráva ZŠ Úvaly. 2020.** [online] [cit. 2021-10-21]. Dostupné z: https://www.zsuvaly.cz/wp-content/uploads/2021/01/2019_2020-Vyroeni-zprava_ZS-Uvaly_-1.pdf
- Závěrečný účet. 2020.** [online] [cit. 2021-10-21]. Dostupné z: <https://www.mestouvaly.cz/wp-content/uploads/2021/07/z%C3%A1v%C4%9Bre%C4%8Dn%C3%BD-%C3%BA%C4%8Det-2020.pdf>
- ZŠ Úvaly. 2021.** [online] [cit. 2021-8-10]. Dostupné z: <https://www.zsuvaly.cz/>

Přílohy

Příloha č.1 H₀1 Účast na místních společenských akcí nezávisí na typu obyvatel

Tabulka 12 Kontingenční tabulka

	Ano	Spíše ano	Ne	Spíše ne	n _j
Starousedlíci	9	19	7	12	47
Noví obyvatelé	12	23	12	18	65
ni	21	42	19	30	112 (n)

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Tabulka 13 Očekávané četnosti

	Ano	Spíše ano	Ne	Spíše ne	n _j
Starousedlíci	8,81	17,63	7,97	12,59	47
Noví obyvatelé	12,19	24,38	11,03	17,41	65

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Tabulka 14 Testovací kritéria

	Ano	Spíše ano	Ne	Spíše ne
Starousedlíci	0,0039	0,1073	0,1188	0,0276
Noví obyvatelé	0,0029	0,0777	0,0859	0,0199

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Tabulka 15 Výstupy z daného šetření 1.

Hodnota testovacího kritéria χ^2	0,443922
Stupeň volnosti	3
Kritická hodnota χ^2	7,814728
Testovací kritérium $\chi^2 <$ Kritická hodnota χ^2	

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Příloha č. 2 H₀₂ Spokojenost občanů v obci nezávisí na typu obyvatel

Tabulka 16 Kontingenční tabulka č. 2

	Souhlasím	Spíše Souhlasím	Nesouhlasím	Spíše nesouhlasím	Nevím	n _j
Starousedlíci	17	17	2	8	3	47
Noví obyvatelé	15	37	0	8	5	65
n_i	32	54	2	16	8	112 (n)

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Tabulka 17 Očekávané četnosti č. 2

	Souhlasím	Spíše souhlasím	Nesouhlasím	Spíše nesouhlasím	Nevím	n _j
Starousedlíci	13,4286	22,6607	0,8393	6,7143	3,3571	47
Noví obyvatelé	18,5714	31,3393	1,1607	9,2857	4,6429	65

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Tabulka 18 Asociační tabulka

	Souhlasím	Nesouhlasím	n _j
Starousedlíci	34	10	44
Noví obyvatelé	52	8	60
n_i	86	18	104 (n)

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Tabulka 19 Upravené očekávané četnosti

	Souhlasím	Nesouhlasím	n _j
Starousedlíci	36,38462	7,615385	44
Noví obyvatelé	49,61538	10,38462	60

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Tabulka 20 Výstupy z daného šetření 2.

Hodnota testovacího kritéria χ^2	1,565171091
Kritická hodnota χ^2	3,841
Testovací kritérium < Kritická hodnota	

Zdroj: Vlastní zpracování dle dotazníkového šetření

Příloha č. 3 Dotazníkové šetření

Suburbanizace – případová studie obce Úvaly

Dobrý den,

v rámci diplomové práce na České zemědělské univerzitě v Praze, Ekonomické fakultě, oboru Veřejná správa a regionální rozvoj, bych Vás ráda požádala o věnování pár minut času pro vyplnění následujícího dotazníku. Dotazník je určen pouze pro obyvatele města Úvaly. Soustředěnost dotazníku je směřována k vlivům suburbanizace a vnímání života v obci z pohledu starousedlíků a nově přistěhovaných občanů. Vyplnění dotazníku Vám zabere přibližně 5 minut. Předem děkuji za Vaše odpovědi.

povinná otázka

1. Jaké je Vaše pohlaví?

- Žena Muž

povinná otázka

2. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- Základní Středoškolské bez maturity Středoškolské s maturitou Vyšší odborné Vysokoškolské

povinná otázka

3. Do jaké věkové kategorie spadáte?

- 0-15 let 16-20 let 21-30 let 31-40 let 41-50 let 51-60 let 61 a více

povinná otázka

4. Jaké jsou dle Vás vztahy mezi starousedlíky a novými obyvateli obce?

Starousedlíci (občané, kteří se v obci narodili nebo se přistěhovali před více než 30 lety);
Noví obyvatelé (občané, kteří se do obce přistěhovali v posledních 30 letech)

- Vynikající Dobré Snášejí se Špatné Žijí nezávisle na sebe Nevím

povinná otázka

5. Které z níže uvedených místních služeb/podniků v obci Úvaly pravidelně využíváte?

Zvolte alespoň jednu možnost.

- Kadeřnictví Restaurace Autoservis Kosmetika, manikúra, pedikúru
 Fitness Obchod s potravinami Žádné z uvedených

povinná otázka

6. Zúčastňujete se místních společenských akcí?

- Ano Spíše ano Ne Spíše ne

povinná otázka

7. Zapojujete se nějakým způsobem do správy města Úvaly?

Vznášíte návrhy či připomínky, zúčastňujete se jednání obce, zajímá Vás aktuální dění v obci a aktivně se zapojujete do místních aktivit či jiné.

- Ano Ne Nevím

povinná otázka

8. Jak hodnotíte úroveň základních a mateřských škol?

Vyberte úroveň 1-5, kdy číslo 1=nejlepší, 5=nejhorší

1 2 3 4 5

povinná otázka

9. Jak hodnotíte dostupnost obchodů?

Vyberte úroveň 1-5, kdy číslo 1=nejlepší, 5=nejhorší

1 2 3 4 5

povinná otázka

10. Jak hodnotíte poskytované služby v obci?

Vyberte úroveň 1-5, kdy číslo 1=nejlepší, 5=nejhorší

1 2 3 4 5

povinná otázka

11. Jak hodnotíte dopravní situaci v obci?

Vyberte úroveň 1-5, kdy číslo 1=nejlepší, 5=nejhorší

1 2 3 4 5

povinná otázka

12. Jste spokojen/a v obci Úvaly?

SOUHLASÍM SPÍŠE SOUHLASÍM NEVÍM SPÍŠE NESOUHLASÍM NESOUHLASÍM

povinná otázka

13. Jste přihlášený/á k trvalému pobytu v obci Úvaly?

Ano Ne

povinná otázka

14. Do jaké kategorie spadáte?

- Jsem starousedlík (v obci jsem se narodil nebo se přistěhoval před více než 30 lety)
- Jsem nový obyvatel (do obce jsem se přistěhoval v posledních 30 letech)

V tomto místě se dotazník větví, další otázky se zobrazí až po zodpovězení předchozí otázky.

Otázky pro starousedlíky:

povinná otázka

15. Jaký je Váš postoj k příchodu nových obyvatel do suburbia/do obce Úvaly?

- Příklad je vítán Příklad je spíše pozitivně vnímán Neutrální postoj Příklad je spíše negativně vnímán Rozhodně proti příchodu nových obyvatel

Otázky pro nové obyvatele:

povinná otázka

16. Odkud jste se přestěhoval/a do obce Úvaly?

- Z Prahy Z Kolína Z jiné vesnice (obec do 2000 obyvatel) Z jiného města nechci uvádět

povinná otázka

17. Co Vás přimělo k přestěhování se do obce Úvaly?

Zvolte alespoň jednu možnost.

- Nižší cena nemovitostí oproti Praze/jinému městu Bližší vztah k přírodě Rodinné vazby v obci Možnost bydlení v rodinném domě Oproštěný od městského stylu života Jiné uveďte stručně

Děkuji za Váš čas!